

Nevenka Gerl

mladi in droge na ptuju

Nevenka Gerl

mladi in droge na ptuju

*Rezultati ankete o razširjenosti kajenja, uživanja alkohola
in drugih drog med mladimi na Ptuju 2003/04*

Center interesnih dejavnosti Ptuj

november 2004

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

613.81/.84 (497.4 Ptuj)

GERL, Nevenka
Mladi in droge na Ptuju : rezultati ankete
o razširjenosti kajenja, uživanja alkohola in
drugih drog med mladimi na Ptuju 2003/04
/ Nevenka Gerl ; [spremna beseda Miran Kerin ;
prevod v angleščino Simona Meglič] .
Ptuj : Center interesnih dejavnosti, 2004

ISBN 961 – 238 – 369 – 3

COBISS.SI – ID 53921537

Nevenka Gerl: Mladi in droge na Ptuju

Rezultati ankete o razširjenosti kajenja, uživanja alkohola in drugih drog med mladimi na Ptuju 2003/04

Spremna beseda: mag. Miran Kerin

Prevod v angleščino: Simona Meglič

Lektorirala: Vojka Havlas

Oblikovanje: s.kolibri

Založil: Center interesnih dejavnosti Ptuj

Za založnika: Jurij Šarman

Naklada: 250 izvodov

Tisk: Repro studio Lesjak

Izid knjige so omogočili:

Lokalna akcijska skupina za preprečevanje
odvisnosti v Mestni občini Ptuj

Varnostni sosvet Mestne občine Ptuj

Urad RS za mladino

Ptuj 2004

Zahvala

V tej knjižici predstavljene rezultati ankete so končna podoba akcije, ki je od poletja 2003 do jeseni 2004 vključila vrsto posameznikov in organizacij, ki so bili pripravljene sodelovati pri opazovanju pojavljanja drog med mladimi v našem okolju. Celotnega števila vseh, ki se jih je projekt dotaknil, ni mogoče natančno ugotoviti, če pa seštejemo vse anketirance, strokovne in vodilne delavce na šolah, prostovoljce, člane delovnih skupin in zaposlene v našem zavodu, število presega 850 ljudi. V nadaljevanju se zahvaljujem tistim, ki so predstavljali najpomembnejši, osrednji del celotnega projekta.

Najprej so to učenci in dijaki, ki so izpolnili anketo. Velika večina odgovorov je bila premišljenih in v rubrikah, ki so zahtevale lastne zapise, tudi izčrpnih. Nekaj vprašalnikov je bilo rešenih neresno, zato smo nekatere zavrgli. Še posebej cenim lastna mnenja anketirancev, s katerimi so izrazili svoj odnos do problematike drog.

Posebna zahvala velja vsem ravnateljem in šolskim svetovalnim službam osnovnih in srednjih šol, ki so sodelovale v anketi. Brez njihovega razumevanja pri opazovanju tako občutljivega področja, kot je srečevanje mladih z različnimi vrstami drog, podatkov sploh ne bi mogli zbrati. Vem, da je vstopanje v šolski prostor z željo po zbiranju podatkov vse težje upravičiti zaradi potreb po zaščiti osebnih podatkov učencev, zato sem osebno toliko bolj hvaležna vsem odgovornim, ki so v našem projektu prepoznali koristno in vredno akcijo, ne le za lokalno skupnost, ampak tudi za potrebe lastnega vzgojno-izobraževalnega programa in uspešnejši pristop svoje šole k problematiki drog.

Objavljeni rezultati so v veliki meri plod dela skupine mladih, ki so skupnemu projektu posvetili svoje znanje in svoj čas. Brez njih bi obdelava podatkov trajala mnogo dlje. Njihova motiviranost mi je bila v veliko pomoč, vsak od njih pa je prispeval dragoceni del k uresničevanju skupnega cilja. Za prizadevno sodelovanje pri vnašanju anketnih podatkov v računalniški program se iskreno zahvaljujem: Leonidi Cafuta, Sašu Topolovcu, Magdi Strmšek, Maji Horvat, Vesni Cafuta, Petru Šilaku in Manji Grabrovec.

*Za pomoč in nasvete pri obdelavi podatkov, še posebej pri razkri-
vanju možnosti, ki jih za statistično uporabo nudi program SPSS,
se iskreno zahvaljujem Primožu Vidoviču, absolventu psihologije
na Filozofski fakulteti v Ljubljani.*

*Oblikovanje osnove za računalniško obdelavo podatkov je bilo
delo absolventke psihologije Katje Stres, ki je nudila strokovno
pomoč tudi pri obdelavi sami. Za njeno delo ter vedno prijazen in
naklonjen odziv se ji najlepše zahvaljujem.*

*Veliko zahvalo dolgujem tudi dvema strokovnima skupinama, ki
sta omogočili izdajo te knjige. To sta Lokalna akcijska skupina za
preprečevanje odvisnosti v Mestni občini Ptuj in Varnostni sosvet
Mestne občine Ptuj. Obema se najlepše zahvaljujem za to, da sta
akcijo Centra interesnih dejavnosti Ptuj podprli in omogočili izid
anketnih rezultatov v tiskani obliki.*

*Jezikovna obdelava je pri vsaki knjigi vsekakor pika na i. Najlepše
se zahvaljujem prevajalki Simoni Meglič, ki je ugotovitve naše
ankete naredila dostopne tistim, ki se ukvarjajo s problematiko
drog izven naših meja, in lektorici Vojki Havlas za dokončno
jezikovno podobo knjige.*

*Spremno besedo je napisal mag. Miran Kerin, ki sem ga povabila k
sodelovanju kot psihologa, poznavalca širše socialne problematike
na Ptuj in direktorja Centra za socialno delo Ptuj. Iskreno se mu
zahvaljujem za njegov strokovni prispevek, pa tudi za zelo naklo-
njen odziv našemu projektu.*

*Želim se zahvaliti tudi svojim sodelavcem v Centru interesnih de-
javnosti Ptuj, ki vedno znova sprejmejo pobude za izvajanje tistih
programov in projektov, ki »nam jih ne bi bilo treba«.*

*Iskreno se zahvaljujem oblikovalcu Savu Školibru, ki vselej poišče
pravi način, da lahko svoje projekte, majhne ali velike, podpremo
tudi grafično, in nas predvsem nikoli ne pusti na cedilu.*

Vsej izjemno široki delovni ekipi še enkrat – hvala!

Nevenka Gerl

Vsebina

Spremna beseda	9
1. Uvod	13
2. Rezultati ankete	17
3. Analiza rezultatov	59
4. Povzetek v slovenščini	85
5. Povzetek v angleščini – Abstract	90
6. Vprašalnik in navodila za anketarje	95
7. Literatura	105

Spremna beseda

Uporaba takšnih in drugačnih drog je stara skoraj toliko kot človeštvo samo. Verjetno je že v prazgodovinski dobi pračlovek pil kvašene pijače in tudi že najzgodnejša staroegipčanska zapisana dela opisujejo uživanje vina in piva. Opij in marihuano uporabljajo že stoletja, južnoameriški Indijanci pa so poživljajoče lastnosti rastline koka poznali že več stoletij pred prihodom Špancev.

Uporaba raznovrstnih psihotropnih snovi (snovi, ki vplivajo na duševnost) je v zgodovini bila povezana z mnogimi religioznimi, obrednimi in socialnimi dogajanji. V večini kultur je potekalo uživanje droge po strogo spoštovanih običajih, ki so določali priložnost, ob kateri je drogo dovoljeno zaužiti, vrsto in količino droge, čas, način uživanja pa tudi ljudi, ki jim je bilo jemanje drog dopuščeno. Celoten obred uživanja psihotropne snovi je bil seveda odvisen od tega, kakšen simboličen pomen oz. kakšno funkcijo je droga v neki kulturi prevzela. Svečeniki indijanskih plemen Srednje in Južne Amerike so pred posebnimi obredi zaužili drogo, pripravljeno iz posebnih kaktusov in gob. Velik del silovitosti in mnogokrat krutosti njihovih ritualov je mogoče povezati z zanosom, do katerega privedejo nenavadne zaznave, ki jih vzburijo ta sredstva. Uživanje opija v stari Kitajski je le poglobilo doživetje odmaknjenosti in nirvane, ki je tamkajšnji ideologiji in pojmovanju samega sebe že tako ali tako blizu. Voščilo »na zdravje« ob dvignjeni čaši vina je običaj v vinorodnih pokrajinah, ki je vedno označeval namen in pomen uživanja alkohola.

S svojim poseganjem po drogi je današnji človek že dolgo odmaknjen od skupinskih obredov in socialnih običajev, ki so jim psihotropna sredstva dajala barvo in ton. Način življenja, ki ne postavlja zahtev le glede zunanjega učinka, ampak tudi glede osebnega počutja, ne spodbuja ravno potrpljenja in strpnosti niti do drugih niti do samega sebe. Doseči čim več, čim bolje, čim prej in pri tem prehiteti čim več drugih je postalo pravilo, ki pa pripelje do velike odtujenosti, osamljenosti, nakopičenega nezadovoljstva ter pomanjkanja volje. Zmota, da je lahko droga v oporo človekovim šibkim točkam, se slej ko prej izkaže za zmoto.

Odrasli ocenjujejo problematiko uživanja drog med mladimi na čisto poseben način. Ravnodušnost, s katero spremljajo pretirano uživanje alko-

hola in kajenje pri svojih znancih, sodelavcih, najbližjih in celo pri samemu sebi, se lahko meri le z njihovo brezbriznostjo do zlorabe raznih tablet, ki jih vidijo vsepovsod okoli sebe. Obrambni mehanizmi, ki so jih razvili v odnosu do svoje generacije, povsem odpovejo v odnosu do mladih. S predsodki in brez poštenega soočanja z vzroki in pojavi, ki vzpodbujajo in omogočajo zlorabo drog, pač ni mogoče reševati problematike tistih mladostnikov, ki so drogo že pričeli uživati ali so mogoče že postali odvisni od nje, niti ni mogoče preprečiti, da bi po drogi segli še tisti, ki doslej te izkušnje še niso imeli.

Vsaka generacija v neki družbi ima svoj določen status. Tega oblikujejo pravice in dolžnosti ter pričakovanja in zahteve, ki jih družba povezuje z določeno generacijo, s priložnostmi, ki jih daje, in možnostmi, ki si jih morajo pripadniki te generacije pridobiti. Medtem ko je za obdobje otroštva značilna popolna odvisnost otroka od staršev oz. ožje socialne mreže, se v mladostništvu njegov družbeni prostor širi in se tako vedno bolj tudi osamosvaja. Odrasli mu postavljajo vedno nove omejitve, mladostnik pa se temu upira in skuša razvrednotiti vse, ki mu po njegovem odrekajo samostojnost. Do inštitucij in avtoritet je uporen, kritičen, kljubovalen, z zgodnjim kajenjem in opijanem poskuša ponovno zgraditi samozavest, ki je bila ogrožena, in narediti vtis na vrstnike. V tem prednjačijo prav tisti mladostniki, ki jim iz tega ali onega razloga ni omogočena uveljavitev na bolj družbeno sprejemljiv in pozitiven način.

Ampak zakaj se nekateri mladostniki odločijo za eno od drog, ki je v družbi prepovedana ali manj zaželena, in na koncu začutijo, da brez nje ne morejo živeti, drugi pa se ji lahko po eksperimentiranju razmeroma lahko odrečejo ali odvadijo, četudi je v njih že sprožila telesno odvisnost? Koliko gre pri tem na račun (takšne ali drugačne) droge same, koliko na račun posameznika in koliko na račun okoliščin, na katere vplivajo drugi? Ne glede na obilico raziskav v preteklem krajšem obdobju po svetu, so odgovori na ta vprašanja silno različni in tudi dvomljivi. Obilo je delnih razlag, pomembno pa je to, da znamo danes zastavljati samemu sebi že boljša vprašanja. Danes že vemo, da obstajajo različne stopnje odvisnosti različnih drog in da na različnih stopnjah vplivajo različni dejavniki. Raziskovalci se sprašujejo, kateri dejavniki (psihološki, sociološki, biološki, farmakološki) odločajo, ali gre za začetno jemanje (eksperimentiranje), ali bo mladostnik ponovil doživetje in postal priložnostni uporabnik ali pa se bo vdal hudemu in intenzivnemu zlorabljanju in odvisnosti. Ne smemo pozabiti tudi na vprašanje, zakaj po obdobju popolne abstinence nekateri zapadejo v prejšnje stanje.

Motivi poseganja po drogah so največkrat zelo kompleksni in nikakor ne enoznačni. Med glavne motive vsekakor sodijo naslednji:

- iskanje ugodja: mladostnik teži k čimprejšnji zadovoljivosti želja in potreb, zaradi čustvene prikrajšanosti v otroški dobi je premalo trden in gotov vase, da bi si z lastnim prizadevanjem pridobil zadoščenje; enako težavo imajo tudi mladostniki, ki jim je v otroški dobi bilo vse prineseno »na krožniku«; izbirajo droge, ki prinašajo zelo elementarna, nedefinirana občutja ugodja in spremembe zaznav – največkrat vdihujejo opajala npr. lepilo, eter, bencin;
- radovednost: tudi sami poskušajo nekaj, o čemer so slišali in je vzbudilo njihovo domišljijo; izberejo drogo, ki jim je najbolj dostopna ali najbolj aktualna v okolju;
- uveljavitev: nimajo kakšnih posebnih sposobnosti, ki bi jih okolje cenilo; pogosto so učno manj uspešni ali zaradi kakršnih koli razlogov potisnjeni na obrobje; izberejo si drogo, ki jim daje veljavo, odraslost, pogum, največkrat posegajo po alkoholu in tobaku;
- pripadnost določeni skupini;
- občutek lastne vrednosti: socialno zavrti mladostniki segajo po drogi kot po socialni vzpodbudi; alkohol jim daje občutek večjega poguma, hašiš in marihuana jih sprostita, napravita zgovorne, vedre in duhovite, analgetiki jih napravijo brezbrizne do morebitnih socialnih spodrslijav in lastnih napak.

Vloge družine pri razvoju otrokove osebnosti, njegovega vedenja, čustvovanja in socialnega udejstvovanja ni potrebno posebej poudarjati. Od čustvenih odnosov v družini je odvisno njegovo pojmovanje lastne vrednosti in pa samozaupanje. Mladostnikova sposobnost samostojnega in smiselnega odločanja ter kritična presoja tega, kaj je prav in kaj ne, je v največji meri odvisna od tega, kako se je za to pripravil in usposobil v krogu svoje družine; njegov odnos do najrazličnejših drog je v kar največji meri pogojen z njegovim opažanjem načina spoprijemanja s problemi pri njegovih najbližjih.

Raziskava, ki jo je opravila skupina mladih pod okriljem ptujskega CID-a in pod mentorstvom Nevenke Gerl, je v maksimalni meri upoštevala zgornje premise, ki determinirajo takšno ali drugačno vedenje mladih v odnosu do drog. Veseli spoznanje, da splošnih spoznanj in ugotovitev drugih slovenskih raziskav ni mogoče avtomatično prenašati na populacijo mladostnikov na ptujskem območju, in to spoznanje je pripeljalo do nekaterih razmeroma presenetljivih ugotovitev o doživljanju in vrednotenju naših mladostnikov glede na ugotovitve iz drugih delov Slovenije. Te ugotovitve morajo biti sedaj osnova za nadaljnje preventivno delo z mladimi na področju odnosa do drog. Vzpodbudijo naj razmišljanja o potrebnosti borbe proti različnim vrstam zasvojenosti – pri za to pristojnih organih in tudi pri starših, saj se ta problem ne dogaja samo drugim in tam nekje daleč.

Signifikantna pa je ugotovitev raziskave, da bi se mladi v zvezi s tovrstnimi vprašanji šele nazadnje obrnili po pomoč na šolsko svetovalno službo in na psihologe ali psihiatre, ki delajo z mladimi. To ugotovitev morajo pristojne službe vzeti najresneje, biti jim mora vzpodbuda za iskanje novih poti do mladih. Očitno dosedanja praksa ni bila uspešna in je mladi niso prepoznali kot vredno zaupanja, ambulantno delo brez približanja mladim pa ni ustrezno. To misel potrjujejo samostojne dodatne trditve posameznih mladostnikov v anketi, ki so se poimensko spomnili na tiste strokovne delavce, ki so prišli med njih in so jim s svojim nastopom znali vliti zaupanje ter odprli pot tudi za tiste, ki imajo kakršnakoli vprašanja v zvezi z drogami.

Raziskava sicer ni nastala na osnovi standardiziranega vzorca, ni pa nastala tudi na osnovi naključnega vzorca. Vsekakor je zaželeno raziskavo ponoviti in primerjati rezultate, da se bo videla tendenca razvoja tovrstne problematike. Za korektno primerjavo pa bo takrat potrebno zagotoviti enak vzorec, kot je bil uporabljen pri tej raziskavi.

mag. Miran Kerin

1. Uvod

Zakaj smo se lotili ankete?

Področje srečevanja mladih z različnimi vrstami drog je postalo v razvitem svetu v zadnjih desetletjih 20. stoletja stalnica tako v medijih kot v raziskovalni sferi, tako v šolskih sistemih kot v civilnodružbenih organizacijah. Problem se je pojavil in je zahteval ukrepanje. Ne le široka dostopnost legalnih drog – alkohola, cigaret in nekaterih zdravil s psihoaktivnimi sestavinami, ampak tudi spretno organizirana mednarodna mreža preprodajalcev nelegalnih drog je spremenila razvito družbo potrošniškega udobja v prostor velikih tveganj za mlade, ki v času odraščanja raziskujejo različne življenjske možnosti in priložnosti ter eksperimentirajo z različnimi praksami.

S problematiko drog so se poleg policije, ki se ukvarja z nezakonitim ravnanjem glede drog, morali začeti ukvarjati tudi učitelji, vzgojitelji, zdravstveni in socialni delavci, psihologi, verske ustanove, mladinski delavci, politiki, seveda pa predvsem starši odraščajočih otrok in mladih. Ker pa je bilo problemov in vprašanj mnogo več kot učinkovitih odgovorov, so se na nacionalnih in lokalnih ravneh oblikovale tako strokovne službe kot društva za načrtno spopadanje s problematiko drog. Pojavila se je vrsta pristopov, od povsem zdravstvenih do duhovnih, od psihoterapevtskih do socialnih, na osnovi katerih so nastajali programi, ki naj bi preprečili podleganje drogam. Nekateri programi so namenjeni zdravljenju tistih, ki so z določeno drogo že zasvojeni in potrebujejo celostno terapevtsko obravnavo, ki sega od razstrupljanja do ponovne socializacije. Drugi programi so naravnani k zmanjševanju škode, ki nastaja pri zlorabi drog. Tretji skušajo delovati preventivno in otroke ter mlade odvrčati od uporabe drog nasploh. V različnih državah obstajajo različni pristopi, prilagojeni različnim kulturnim okoljem, ki se ukvarjajo z različnimi ciljnimi skupinami. Nekateri so bolj, drugi manj učinkoviti. Takih, ki bi bili povsem uspešni in univerzalni, pripravljeni za neposredno uporabo kjer koli in kadar koli ter za kogar koli, pa preprosto ni.

Vsaka država, vsaka lokalna skupnost, vsaka šola in vsaka družina je tako pred svojim lastnim problemom na področju drog. Kljub prizadevanjem strokovnjakov, napisanim zakonom in programom s področja preprečevanja rabe in/ali zlorabe drog, izvajanju policijskih ukrepov za zatiranje mednarodne trgovine z nelegalnimi drogami, kljub obstoječim raziskovalnim

institucijam, društvom in skupnostim, je iskanje odgovorov na področju soočanja z drogami vsak dan znova odprto in sveže.

Strokovnjaki opozarjajo, da je lahko izvajanje preventivnih akcij na področju drog celo škodljivo. Merjenje učinkov preventivnih akcij je tako ali tako sporno in pravzaprav neizvedljivo, saj je nemogoče izmeriti ali oceniti, katero in kolikšno škodo smo z neko dejavnostjo preprečili – opazujemo in merimo lahko le posredne, sekundarne pojave in njihovo rast ali upadanje. Preventivni programi pa so lahko resnično sporni še v eni točki: z intenzivnim informiranjem mladih o vrstah droge lahko med njimi spodbudimo povečano zanimanje za eksperimentiranje z njo, s predstavljanjem zgodb ozdravljenih zasvojenecv pa lahko v očeh mladostnikov iz njih ustvarimo prave junake. Z zastraševanjem o grozljivih posledicah jemanja drog lahko ustvarimo plodna tla za razcvet želje po prepovedanem. S šolskimi predavanji o drogah, ki jih izvajajo učitelji, lahko pri mladih ustvarimo dodaten odpor do avtoritet in željo, biti drugačen od njih in delati drugače. Poleg tega lahko mladi sami opazujejo vedenje vrstnikov, ki morda občasno uporabljajo droge, pa se jim ne zgodi nič takega, kot so slišali na predavanjih – torej sistemu in odraslim ne gre zaupati. Pri načrtovanju preventivnih akcij je potrebno torej dobro premisliti, kaj želimo doseči in kateri način za doseganje cilja bi bil najprimerjši.

V Centru interesnih dejavnosti Ptuj se z mladimi ukvarjamo na različnih področjih. Spremljanje dinamike življenja mladih je ena od usmeritev našega dela. Droge so v našem okolju med mladimi prisotne, tako legalne kot ilegalne oz. nelegalne, zato nas je zanimalo, kakšno je resnično stanje na tem področju, katere droge so velik problem in katere manjši, kakšne so okoliščine srečevanja mladih z drogo pri nas, v kateri starosti se mladi srečujejo z drogami ipd. Želeli smo namreč dobiti čim bolj jasno sliko tega problema v našem lokalnem okolju, da bi lahko z rezultati prispevali k učinkovitim ukrepom preprečevanja zlorabe drog. Naš cilj je bil zbrati čim bolj točne podatke o obsegu in pojavnih oblikah tega problema na Ptujju, ker so potrebni za ugotavljanje vzorcev vedenja mladih ter za izhodišče pri načrtovanju učinkovite preventive. Na osnovi spremljanja raziskav v Sloveniji in dostopne literature s področja drog smo ugotovili, da za izhodišče preventivnih akcij ni ustrezno vzeti kar nacionalnih raziskav. Vedenjski vzorci mladih se v slovenskih regijah namreč razlikujejo in prisotnost posameznih vrst drog ni povsod enaka. Nesmiselno se je npr. v določenem okolju ukvarjati samo s svarili pred ilegalnimi drogami, če najbolj razdiralne posledice v to okolje prinaša zloraba alkohola, temelječa na specifični socialni in kulturni tradiciji.

Radi bi se izognili spodbujanju preventivnih akcij kar tako, da se nekaj naredi, ker se ne spodobi, da bi ob obstoječi problematiki ostali križem rok. Zagovarjamo aktivnosti, ki so zasnovane na prepoznavanju realnega stanja in upoštevajo mladostnikov pogled na svet, ne temeljijo pa na stereotipnih predstavah, ki nastajajo v javnosti na osnovi alarmantnega poročanja medijev, predsodkov in mitov.

Preveč bi bilo pričakovati, da lahko naš projekt sam po sebi povzroči spremembo na bolje, lahko pa pomeni začetek sistematičnega dela na področju preventive v Mestni občini Ptuj in v širšem okolju, saj so med anketiranimi srednješolci prebivalci vseh občin v Upravni enoti Ptuj. Rezultati ankete odkrivajo nekatera dejstva, ki jih velja upoštevati pri načrtovanju novih aktivnosti.

Več o različnih pristopih pri obravnavi problematike drog lahko najdete v literaturi, navedeni ob koncu te knjige. Zaradi pestrosti pristopov prihaja do različne terminologije znotraj posameznih praks. V tej knjigi namerno uporabljamo poljudne izraze, saj naj bi služila kot gradivo za razumevanje razširjenosti te problematike in za smiselno preventivno ukrepanje v našem lokalnem okolju vsem, ki se jih problem drog med mladimi kakor koli dotika.

Zakaj smo se torej lotili ankete? Zato, da bi njeni rezultati služili kot osnova za načrtovanje učinkovite preventive na področju drog v našem lokalnem okolju. Uporabijo jih lahko šole, zdravstvene in socialne službe, civilnodružbene organizacije, seveda pa tudi mladi sami in njihovi starši. Zagotovo jih bo upoštevala Lokalna akcijska skupina za preprečevanje odvisnosti v Mestni občini Ptuj, ki je načrtovanje in izvedbo ankete spremljala od začetka do konca in je tudi koordinatorica preventivnih programov na področju drog na Ptuj.

Nekaj osnovnih informacij o poteku projekta

V Centru interesnih dejavnosti Ptuj smo jeseni 2003 pripravili vprašalnik z naslovom Anketa o razširjenosti kajenja, uživanja alkohola in drugih drog med mladimi na Ptuj 2003/04. Vprašalnik smo dali v presojo članom LAS MO Ptuj, šolskim svetovalnim delavcem na ptujskih osnovnih in srednjih šolah ter prostovoljcem, ki so pomagali pri obdelavi ankete. Hkrati smo vodstva šol prosili za dovoljenje, da anketo izvedemo. Zbrali smo pripombe

in predloge, vprašalnik nekoliko predelali in v decembru 2003 anketo izvedli med učenci zadnjih treh razredov osnovne šole in prvih dveh letnikov srednjih šol na Ptuj. To starostno obdobje smo izbrali zato, ker v teh letih mladi prvič stopajo na pot svojega osebnega družabnega življenja in tudi največ eksperimentirajo z različnimi vrstami drog, pa tudi z življenjskimi stili. Začetek decembra pa je bil po dogovoru s šolami najprimernejši termin glede dinamike dela na šolah, saj je v tem obdobju vladalo zatišje pri ocenjevanju. Želeli smo namreč, da vprašalnika mladi ne bi izpolnjevali v stresu, ampak sproščeno in iskreno.

Anketiranje je potekalo pri razrednih urah. Razrede, ki so sodelovali v anketi, so izbrale šolske svetovalne službe. Na srednjih šolah, ki izvajajo različne programe – nižje poklicne, poklicne, srednje in gimnazijske – smo se dogovorili za tak izbor, da so bili zajeti učenci različnih smeri in nivojev. Izpolnjevanje vprašalnika so vodili šolski svetovalni delavci in razredniki, ki so dobili tudi pisna navodila in besedilo, ki so ga učencem prebrali pred začetkom izpolnjevanja vprašalnikov. V anketirancih smo želeli vzbuditi občutek, da je njihovo sodelovanje pomembno in da si resnično prizadevamo dobiti iskrene odgovore, s katerimi bomo ravnali odgovorno in korektno, saj gre za pomembno področje v življenju mladih.

V januarju 2004 smo začeli z obdelavo, to je z vnašanjem odgovorov v računalniški program. Vnašanje je trajalo do maja, nato pa sem se lotila obdelave podatkov.

2. Rezultati ankete

V anketi je sodelovalo 783 mladih, ki obiskujejo zadnje tri razrede osnovnih šol in prva dva letnika srednjih šol. To pomeni, da velika večina mladih anketirancev sodi v starostno obdobje med 12. in 17. letom. Med osnovnimi šolami smo zajeli vse v Mestni občini Ptuj: OŠ Breg, OŠ Ljudski vrt s podružnico Grajena, OŠ Dr. Ljudevita Pivka, OŠ Mladika in OŠ Olge Meglič. Tudi med srednjimi šolami so v anketi sodelovale vse, ki delujejo na Ptuj: Poklicna in tehniška elektro šola Ptuj, Poklicna in tehniška strojna šola Ptuj, Poklicna in tehniška kmetijska šola Ptuj, Ekonomska šola Ptuj in Gimnazija Ptuj.

Struktura anketirancev

Spol

V anketi je sodelovalo 457 fantov in 324 deklet, to je 58,5 % fantov in 41,5 % deklet, 2 odgovora o spolu pa sta manjkala.

Kraj bivanja

Med anketiranci je bilo 405 oziroma 52,9 % prebivalcev Mestne občine Ptuj in 360 oziroma 47,1 % prebivalcev drugih občin, to je občin v Upravnih enotah Ptuj, iz katerih prihajajo srednješolci. Manjkalo je 18 odgovorov.

Vrsta šole

Glede na vrsto šole je bila struktura anketirancev naslednja:

osnovna šola	337	43,5 %
nižja poklicna šola	20	2,6 %
poklicna šola	124	16,0 %
srednja šola	182	23,5 %
gimnazija	111	14,3 %
odgovor manjka	9	0,1 %

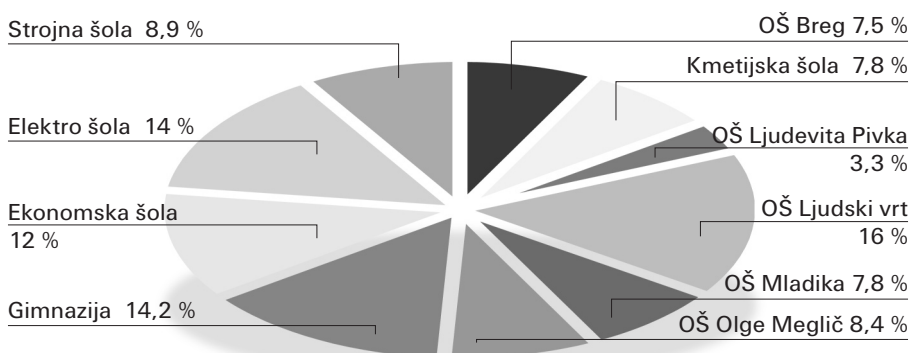
V anketi je sodelovalo torej 337 osnovnošolcev in 437 dijakov različnih srednjih šol, za 9 anketirancev pa nimamo podatka o vrsti šole.

Ime šole

Struktura anketirancev je bila glede na sodelujoče šole naslednja:

OŠ Breg	59	7,5 %
OŠ Dr. Ljudevita Pivka	26	3,3 %
OŠ Ljudski vrt s podružnico Grajena	125	16,0 %
OŠ Mladika	61	7,8 %
OŠ Olge Meglič	66	8,4 %
Poklicna in tehniška elektro šola Ptuj	110	14,0 %
Poklicna in tehniška strojna šola Ptuj	70	8,9 %
Poklicna in tehniška kmetijska šola Ptuj	61	7,8 %
Ekonomsko šola Ptuj	94	12,0 %
Gimnazija Ptuj	111	14,2 %

Na osnovnih šolah sta v vsaki anketirani generaciji povprečno 2 oddelka, zato smo se odločili, da anketiramo na vsaki šoli po en oddelek vsake generacije. Na OŠ Grajena smo anketirali učence v vseh treh razredih, čeprav ima šola samo po en oddelek vsake generacije, saj gre za podružnico. Isto načelo smo upoštevali na OŠ Dr. Ljudevita Pivka. Pri srednjih šolah največ učencev obiskuje Ekonomsko šolo Ptuj, ki pa v anketi ni zastopana z največjim številom učencev. Ima namreč različne programe z različno številčnimi razredi, ki so sodelovali v anketi. Držali smo se namreč načela, da anketiramo razrede oziroma oddelke v celoti, ne glede na število učencev v njih. Deleži sodelujočih učencev so prikazani tudi na grafu.

Graf 1: Struktura anketirancev glede na sodelujoče šole

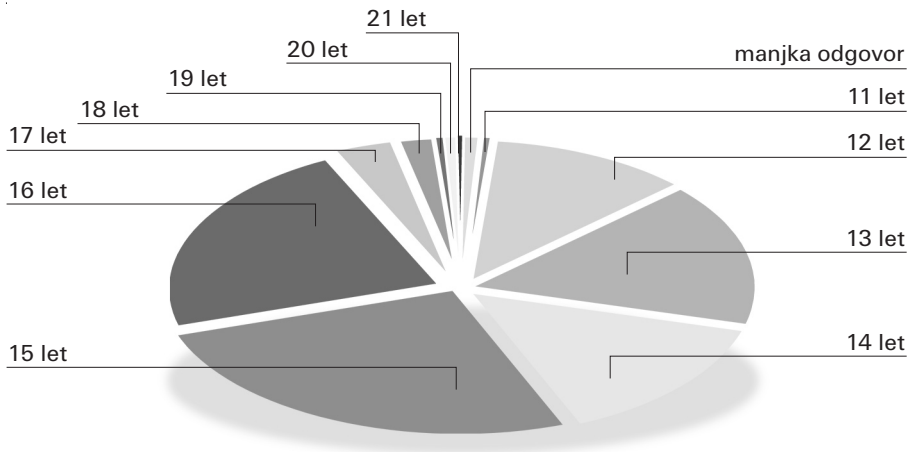
Starost

V anketiranje smo želeli zajeti mlade med 12. in 17. letom starosti. Zaradi specifičnih programov na srednjih šolah in na OŠ Dr. Ljudevita Pivka je starostna struktura nekoliko bolj razgibana, kar pa na rezultate ne vpliva bistveno.

Starost	Število anketirancev	%
11	4	0,5
12	91	11,7
13	127	16,4
14	115	14,8
15	205	26,4
16	181	23,3
17	26	3,4
18	17	2,2
19	4	0,5
20	3	0,4
21	3	0,4

Tabela 1: Struktura anketirancev glede na starost

Manjkalo je 7 odgovorov, ki niso zajeti v tabeli. Starostna struktura anketirancev je prikazana tudi na grafu 2. Kljub delni razpršenosti anketirancev med mlajše od 12 in starejše od 17 let je razvidno, da velika večina udeležencev ankete oziroma 745 anketirancev sodi v ciljno starostno skupino.

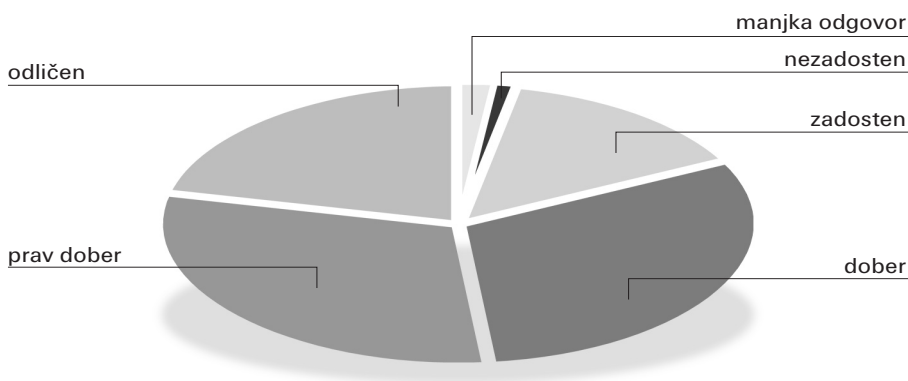
Graf 2: Starostna struktura anketirancev

Učni uspeh ob koncu lanskega šolskega leta

Med splošne podatke smo zajeli tudi učni uspeh. Manjkalo je 15 odgovorov. Učni uspeh smo pri obdelavi podatkov potrebovali za primerjanje z nekaterimi variablami. Raziskave o vedenju mladih namreč kažejo na povezavo med učnim uspehom oz. neuspehom in tveganim vedenjem.

Učni uspeh	Število anketirancev	%
1	10	1,3
2	111	14,5
3	242	31,5
4	238	31,0
5	167	21,7

Tabela 2: Struktura anketirancev glede na učni uspeh

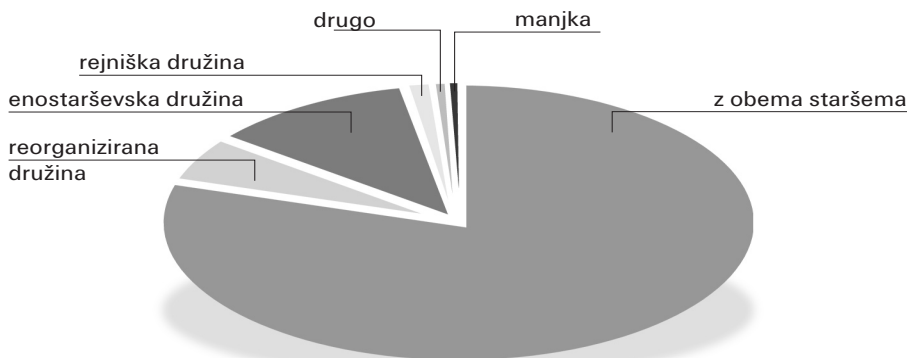
Graf 3: Struktura udeležencev glede na učni uspeh

Vrsta družine

Podatke o vrsti družine smo zbirali zato, da bi pri obdelavi rezultatov preverjali t. i. »nepopolno družino« kot dejavnik tveganja. Spodaj so navedeni samo osnovni podatki. Manjkali so 4 odgovori.

Vrsta družine	Število anketirancev	%
Živim z obema staršema	625	80,2
Reorganizirana družina	45	5,8
Enostarševska družina	92	11,8
Rejniška družina	11	1,4
Drugo	6	0,8

Tabela 3: Vrsta družine

Graf 4: Vrste družin, v katerih živijo anketiranci

Pod »drugo« so nekateri anketiranci zapisali, da živijo z babico in dedkom. Nacionalna raziskava (Ule 2000) ugotavlja, da živi v Sloveniji z obema staršema 83 % mladih (upoštevane so tudi reorganizirane družine), z enim staršem 15 % mladih, v rejniških družinah 1 %. V našem vzorcu je mladih, ki živijo z obema staršema oziroma v reorganizirani družini, skupno 86 %, kar je več od ugotovljenega stanja v državi, mladih iz enostarševskih družin pa je 11,8 %, kar je nekaj manj, kot je pokazala nacionalna raziskava.

Nekatere druge raziskave, ki jih navaja omenjena avtorica, ugotavljajo, da družina pomembno vpliva na vedenje mladostnikov. Tveganje za mlade, predvsem za večje vedenjske odklone, naj bi predstavljal »slab dom« in ne »razbit dom«. Prestopništvo spodbujajo pretepanje, zanemarjanje in zloraba otrok, preprečujejo pa ga čustvena navezanost, starševski nadzor in dobro počutje doma. Čustvena navezanost na starše je nasploh najpomembnejši dejavnik, ki preprečuje vedenjske težave otrok in mladih. Strokovnjaki govorijo o tem, da je odločilni dejavnik kakovost starševstva in ne oblika družine.

Materialni položaj družine

Anketiranci so ocenili tudi materialni položaj svoje družine. Naš namen ni bil zbirati podatke o dejanskem socialnem položaju družin, ampak pridobiti osebni pogled udeležencev ankete na svoj materialni položaj. Manjkala sta dva odgovora.

Ocena materialnega položaja	Število anketirancev	%
Živimo udobno, dobro	491	62,8
Imamo dovolj, nimamo pa za razkošje	276	35,3
Težko se preživljamo	14	1,8

Tabela 4: Ocena materialnega položaja družine

V Sloveniji 77,6 % mladih ocenjuje, da živi udobno, 4,6 % pa, da razkošno. Kot skromno ocenjuje svoje življenje 25,6 % mladih, komaj pa shaja 2,3 % družin po oceni mladih anketirancev raziskave dr. Mirjane Ule. Ti rezultati so raziskovalce presenetili kot ugodni. Če primerjamo v naši anketi dobljene odgovore s temi, lahko ugotovimo, da mladi materialni položaj svoje družine na našem območju ocenjujejo v veliki večini kot dober ali dovolj dober in da je tistih, ki zaznavajo v družini materialno stisko, pri nas manj, kot je pokazala nacionalna raziskava. Ta podatek preseneča, saj ekonomski kazalci v našem okolju kažejo podpovprečno stanje glede na slovenski prostor, kar dokazuje Analiza stanja na področju socialnega varstva v Mestni občini Ptuj, izdelana decembra 1999.

Uživanje dovoljenih drog pri starših

Redno uživanje dovoljenih drog (alkohola, cigaret) pri starših je na osnovi rezultatov raziskav na tem področju lahko dejavnik tveganja za mlade, zato smo o tem spraševali tudi mi. Manjkali so 4 odgovori. Nekateri anketiranci so dodali zapis, da njihovi starši kadijo, ne uživajo pa alkohola. Odstotek rednih uživalcev je visok, treba pa je upoštevati, da sta v vsakem odgovoru zajeta oba starša, torej je odgovor pritrđen tudi v primeru, če vsakodnevno uživa eno od legalnih drog samo eden od njiju.

Uživanje dovoljenih drog pri starših	Število anketirancev	%
Da	381	48,8
Ne	398	51,0

Tabela 5: Vsakodnevno uživanje dovoljenih drog (alkohola, cigaret) pri starših

Vprašanja o odnosih, vedenju in izkušnjah z drogami

Zadovoljstvo s posameznimi stvarmi v življenju

Vprašanje o zadovoljstvu s posameznimi stvarmi v življenju je v anketi eno od štirih, ki so zahtevala oceno stopnje strinjanja oziroma intenzivnosti pojava. Vsebovalo je osem področij, ki so jih anketiranci ocenili ločeno, zato jih tudi predstavljamo posamič.

Zadovoljstvo s šolskim uspehom	Število anketirancev	%
Zadovoljen/-a	347	44,8
Še kar zadovoljen/-a	313	40,4
Nezadovoljen/-a	114	14,7

Tabela 6: Zadovoljstvo s šolskim uspehom
Manjkalo je 9 odgovorov.

Zadovoljstvo z zunanostjo	Število anketirancev	%
Zadovoljen/-a	316	41,0
Še kar zadovoljen/-a	382	49,6
Nezadovoljen/-a	72	9,4

Tabela 7: Zadovoljstvo s svojo zunanostjo
Manjkalo je 13 odgovorov.

Zadovoljstvo z materialnim stanjem	Število anketirancev	%
Zadovoljen/-a	416	54,0
Še kar zadovoljen/-a	306	39,7
Nezadovoljen/-a	49	6,4

Tabela 8: Zadovoljstvo s svojim materialnim stanjem
Manjkalo je 12 odgovorov.

Zadovoljstvo z odnosi s prijatelji	Število anketirancev	%
Zadovoljen-a	611	78,7
Še kar zadovoljen-a	150	19,3
Nezadovoljen-a	14	1,8

Tabela 9: Zadovoljstvo z odnosom s prijatelji
Manjkalo je 8 odgovorov.

Zadovoljstvo s prostim časom	Število anketirancev	%
Zadovoljen/-a	463	59,5
Še kar zadovoljen/-a	244	31,4
Nezadovoljen/-a	70	9,0

Tabela 10: Zadovoljstvo s prostim časom
Manjkalo je 6 odgovorov.

Zadovoljstvo s priljubljenostjo	Število anketirancev	%
Zadovoljen/-a	378	49,0
Še kar zadovoljen/-a	352	45,6
Nezadovoljen/-a	42	5,4

Tabela 11: Zadovoljstvo s priljubljenostjo v razredu
Manjkalo je 11 odgovorov.

Zadovoljstvo s samozavestjo	Število anketirancev	%
Zadovoljen/-a	391	50,8
Še kar zadovoljen/-a	311	40,4
Nezadovoljen/-a	67	8,7

Tabela 12: Zadovoljstvo s samozavestjo
Manjkalo je 14 odgovorov.

Zadovoljstvo z življenjem nasploh	Število anketirancev	%
Zadovoljen/-a	479	61,7
Še kar zadovoljen/-a	251	32,3
Nezadovoljen/-a	41	5,3

Tabela 13: Zadovoljstvo z življenjem nasploh
Manjkalo je 12 odgovorov.

Odnos s starši

S tem vprašanjem smo iskali čim natančnejši opis odnosa anketirancev s starši. Posamezne kategorije smo pri obdelavi podatkov uporabili za preverjanje nekaterih povezav. Trditve so nanizane tako, da »zaželenene« in »nezaželenene« niso ločene, tako da so anketiranci morali prebrati in presoditi vsako posebej. V tabeli so navedena števila in deleži tistih, ki so se strinjali s posamezno trditvijo.

Trditve	Št. odgovorov »da«	%
Starši me imajo zelo radi.	680	87,1
V moji družini preživimo skupaj zelo malo časa.	140	17,9
Staršev se bojim.	23	2,9
Starše imam zelo rad/-a.	584	74,8
Doma se ne počutim dobro.	74	9,5

Trditev	Št. odgovorov »da«	%
Starši me kar naprej nadzorujejo.	122	15,6
Starši se ne zanimajo za moje šolsko delo.	23	2,9
Starši pogosto upoštevajo moje mnenje.	380	48,7
Starši me spodbujajo in podpirajo.	602	77,1
Starši me silijo k učenju.	194	24,8
Na starše se lahko zanesem, ko sem v težavah.	561	71,8
Zelo dobro se razumem z mamo.	592	75,8
Zelo dobro se razumem z očetom.	482	61,7
Drugo – lastne navedbe anketirancev.	43	5,5

Tabela 14: Odnos anketirancev s starši

Pod »drugo« so posamezni anketiranci navajali dodatna pojasnila svojih stališč. Nekateri so navedli, da se zelo dobro razumejo tudi z bratom ali sestro, dedkom ali babico. Drugi so poudarili, s katerim od staršev se razumejo bolje in s katerim se ne. Nekdo je zapisal, da ga starši ne razumejo, ker so staromodni.

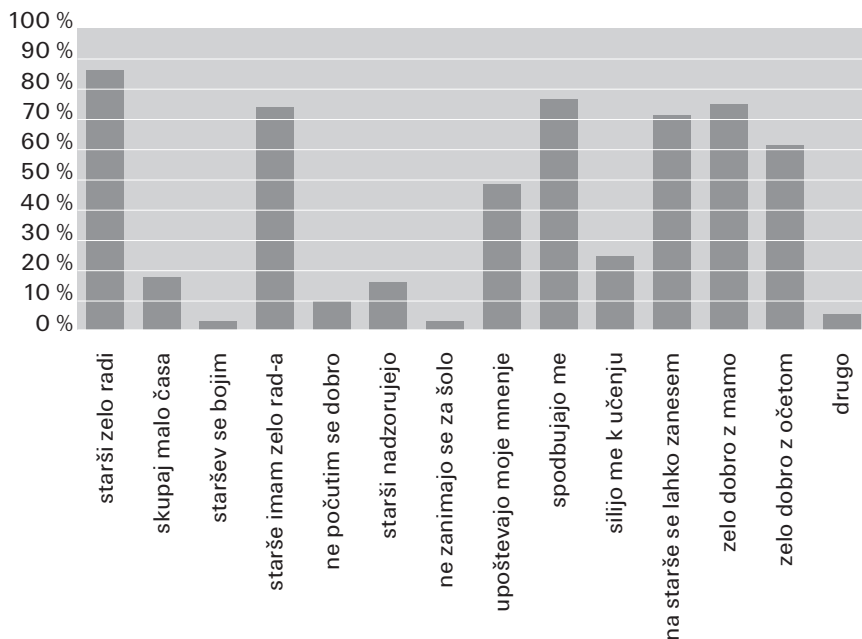
Če odgovore rangiramo od najpogostejših do najredkejših, dobimo naslednjo lestvico:

- starši me imajo zelo radi,
- starši me spodbujajo in podpirajo,
- zelo dobro se razumem z mamo,
- starše imam zelo rad/-a,
- na starše se lahko zanesem tudi, ko sem v težavah,
- zelo dobro se razumem z očetom,
- starši pogosto upoštevajo moje mnenje,
- starši me silijo k učenju,
- v moji družini preživimo skupaj zelo malo časa,
- starši me kar naprej nadzorujejo,
- doma se ne počutim dobro,
- starši se ne zanimajo za moje šolsko delo in staršev se bojim.

Prvih sedem najpogostejših trditev sodi na lestvico zaščitnega družinskega vpliva in pomeni pozitivno čustveno navezavo med starši in mladostniki. Šest odgovorov v drugem delu te lestvice pomeni družinsko klimo, ki je mladostniki ne doživljajo pozitivno.

Če primerjamo rezultate naše ankete z rezultati nacionalne raziskave, lahko ugotovimo, da je delež mladih, ki imajo občutek, da jih imajo starši zelo radi, pri nas občutno višji – v nacionalni raziskavi je teh mladih 77 %, pri nas pa

87,1 %. Mladih, ki se doma ne počutijo dobro, je v nacionalni raziskavi 18,3 %, med našimi anketiranci pa le 9,5 %.

Graf 5: Kakšen je odnos med tabo in tvojimi starši?

Prosti čas

Po nekaterih raziskavah sodeč spada način preživljanja prostega časa med dejavnike, ki lahko odražajo tvegano vedenje mladih oziroma delujejo varovalno, zato smo vprašanje o izkoriščanju prostega časa uvrstili v anketo. V tabeli je navedeno število in odstotek tistih, ki so obkrožili posamezno trditev.

Trditev	Št. odgovorov »da«	%
Zabavam se na računalniku	510	65,3
Gledam filme in zabavne oddaje na TV	624	79,9
Gledam informativne in izobraževalne oddaje	242	31,0
Družim se s prijatelji	655	83,9
Telefoniram	366	46,9
Poslušam glasbo	696	89,1
Ukvarjam se s športom	445	57,0
Hodim v kino	236	30,2

Trditev	Št. odgovorov »da«	%
Obiskujem koncerte, hodim v disko	256	32,8
Obiskujem gledališče, kulturne prireditve	44	5,6
Spim, počivam (podnevi)	272	34,8
Pišem dnevnik, pisma, pesmi	150	19,2
Berem knjige	244	31,2
Berem časopise in revije	411	52,6
Sem aktiven/aktivna v nekem društvu	165	21,1
Delam kot prostovoljec/prostovoljka	78	10,0
Pogovarjam se z družinskimi člani	312	39,9
Hodim okrog	358	45,8
Drugo – samostojni vpisi anketirancev	38	4,9

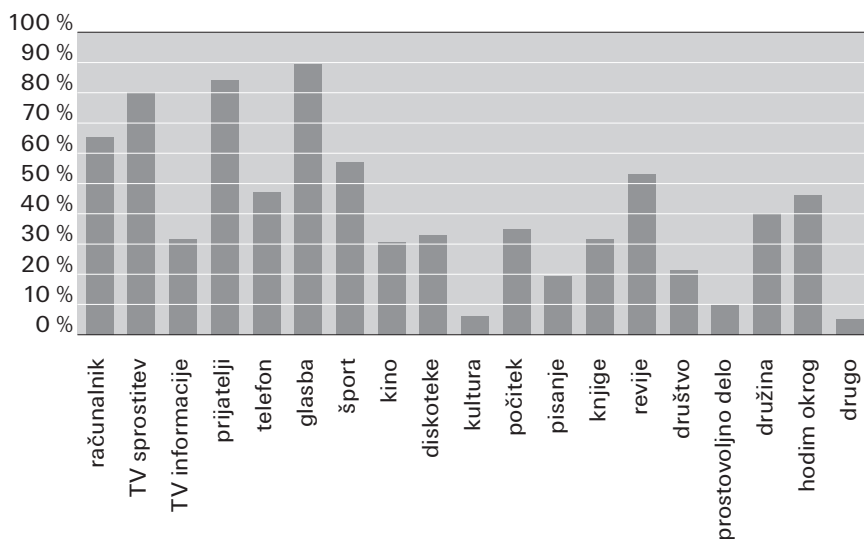
Tabela 15: Prosti čas anketirancev

Pod »drugo« so anketiranci navedli: ukvarjam se z živalmi, rolam, drsam, sprehajam se v naravi, vozim se z mopedom ali motorjem, modelarim, ukvarjam se z domačimi živalmi, jaham, z družinskimi člani igram družabne igre, učim se, pomagam doma, ukvarjam se z elektroniko in družim se z bratom.

Pri rangiranju odgovorov od najpogostejših do najredkejših dobimo naslednji vrstni red:

- poslušam glasbo,
- družim se s prijatelji,
- gledam filme in zabavne oddaje na televiziji,
- zabavam se na računalniku,
- ukvarjam se s športom,
- berem časopise in revije,
- telefoniram,
- hodim okrog,
- pogovarjam se z družinskimi člani,
- spim, počivam (podnevi),
- obiskujem koncerte, hodim v disko,
- berem knjige,
- gledam informativne in izobraževalne oddaje na televiziji,
- hodim v kino,
- sem aktiven/aktivna v nekem društvu,
- pišem dnevnik, pisma, pesmi,
- delam kot prostovoljec/prostovoljka,
- obiskujem gledališče, kulturne prireditve.

Med najpogostejšimi odgovori je več t. i. pasivnih oblik preživljanja prostega časa. Bolj ko je neka dejavnost aktivna, niže na lestvici se nahaja, pri čemer je izjema ukvarjanje s športom. Menimo, da gre pri večini anketirancev za občasno, rekreativno ukvarjanje s športom, ne pa za redno vadbo, povezano z rednimi telesnimi napori. Med posameznimi anketiranci so bile velike razlike v številu obkroženih odgovorov – nekateri so obkrožili zelo veliko možnosti preživljanja prostega časa, drugi pa zelo malo. Pri posameznih anketirancih je izrazito prevladovalo pasivno, pri drugih pa aktivno preživljanje prostega časa, čeprav je bilo na največjem številu vprašalnikov prisotno oboje.

Graf 6: Kaj počneš v svojem prostem času?

Pri iskanju povezav med načinom preživljanja prostega časa in tveganim vedenjem na področju drog nismo ugotovili pomembnih povezav, kar pomeni, da nismo našli nobene oblike preživljanja prostega časa, ki bi pomembno vplivala kot zaščitni dejavnik. Še največji zaščitni vpliv ima branje knjig. Ukvarjanje s športom se ni pokazalo kot zaščitni dejavnik, saj gre pri večini predvidoma za rekreativno ukvarjanje s športom, ne za treninge. Med aktivnimi v društvih je okoli dve tretjini mladih, ki so v zadnjem mesecu uživali eno od drog, kar je skoraj enako kot med tistimi, ki v prostem času hodijo okrog.

Druženje s prijatelji v večernih urah

Vprašanje o tem, pri kateri starosti so anketiranci začeli samostojno hoditi ven z vrstniki ob večerih, je bilo namenjeno iskanju možnih povezav med

zgodnejšim zahajanjem v družbo vrstnikov in zgodnejšim uživanjem drog. Pri obdelavi rezultatov smo opazili, da so si anketiranci različno razlagali vprašanje, saj so osnovnošolci in srednješolci navajali zelo različne starosti. Menimo, da so osnovnošolci kot zahajanje ven opredelili tudi druženje z vrstniki proti večeru v bližini doma ali na igrišču, ne pa zgolj večernega druženja v lokalih in »zunaj«, saj je malo verjetno, da bi v nekaj letih nastale tako velike razlike v tolerantnosti staršev in interesih otrok.

303 anketiranci oziroma 40 % le-teh je odgovorilo, da zvečer že zahaja ven s prijatelji, kar pomeni, da jih 60 % ne ali še ne hodi ven. Starosti, ki jih navajajo za začetek zahajanja ven, pa so zelo različne.

Starost	Število anketirancev	%
8	2	0,3
9	1	0,1
10	17	2,3
11	25	3,3
12	63	8,4
13	65	8,6
14	129	17,2
15	123	16,4
16	15	2,0
17	4	0,5
18	1	0,1
19	1	0,1
20	1	0,1

Tabela 16: Pri kateri starosti so začeli anketiranci zvečer hoditi ven s prijatelji

Mladi večinoma začnejo zahajati samostojno v družbo pri 14 ali 15 letih, kar sovпада s prehodom iz osnovne v srednjo šolo. Odgovori starejših anketirancev so zanimivi, najbrž pa jih je treba obravnavati z določeno rezervo.

Dosedanje izkušnje z drogami

Pri vprašanju o dosedanjih izkušnjah z drogami, tako dovoljenimi kot nedovoljenimi, so anketiranci pri vsaki vrsti droge izbirali med štirimi možnimi stopnjami: še nisem poskusil/-a, poskusil/-a sem enkrat, uživam priložnostno, na zabavah in uživam redno – vsaj enkrat na teden. Tabele so izdelane za vsako drogo posebej.

Alkohol	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	95	12,4
Poskusil/-a sem enkrat	250	32,7
Uživam priložnostno	361	47,3
Uživam redno	56	7,3

Tabela 17: Izkušnje z alkoholom
Manjkalo je 21 odgovorov.

Cigarete	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	247	32,2
Poskusil/-a sem enkrat	281	36,6
Uživam priložnostno	111	14,5
Uživam redno	128	16,7

Tabela 18: Izkušnje s cigareti
Manjkalo je 16 odgovorov.

Hlapi lepila	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	612	81,2
Poskusil/-a sem enkrat	133	17,6
Uživam priložnostno	7	0,9
Uživam redno	2	0,3

Tabela 19: Izkušnje z vdihavanjem hlapov lepila
Manjkalo je 29 odgovorov.

Pomirjevala	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	708	94,4
Poskusil/-a sem enkrat	32	4,3
Uživam priložnostno	5	0,7
Uživam redno	5	0,7

Tabela 20: Izkušnje z jemanjem pomirjeval
Manjkalo je 33 odgovorov.

Marihuana	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	629	83,1
Poskusil/-a sem enkrat	72	9,5
Uživam priložnostno	34	4,5
Uživam redno	22	2,9

Tabela 21: Izkušnje z marihuano
Manjkalo je 26 odgovorov.

Heroin	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	746	98,8
Poskusil/-a sem enkrat	5	0,7
Uživam priložnostno	1	0,1
Uživam redno	3	0,4

Tabela 22: Izkušnje s heroinom
Manjkalo je 28 odgovorov.

Kokain	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	747	99,1
Poskusil/-a sem enkrat	4	0,5
Uživam priložnostno	1	0,1
Uživam redno	2	0,3

Tabela 23: Izkušnje s kokainom
Manjkalo je 29 odgovorov.

Amfetamini	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	740	98,3
Poskusil/-a sem enkrat	7	0,9
Uživam priložnostno	5	0,7
Uživam redno	1	0,1

Tabela 24: Izkušnje z amfetamini
Manjkalo je 30 odgovorov.

Ecstasy	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	739	98,0
Poskusil/-a sem enkrat	8	1,1
Uživam priložnostno	5	0,7
Uživam redno	2	0,3

Tabela 25: Izkušnje z ecstasyjem in drugimi plesnimi drogami
Manjkalo je 29 odgovorov.

LSD	Število anketirancev	%
Še nisem poskusil/-a	749	99,2
Poskusil/-a sem enkrat	2	0,3
Uživam priložnostno	3	0,4
Uživam redno	1	0,1

Tabela 26: Izkušnje z LSD-jem
Manjkalo je 28 odgovorov.

Pod »drugo« so anketiranci zapisali še, da uživajo kavo, vdihavajo plin in uživajo angelski prah. Vsak odgovor se je pojavil enkrat.

Odgovore o občasnem ali rednem uživanju nedovoljenih drog smo pregledali posebej in jih predstavljamo pri analizi rezultatov.

Podatke smo uredili še na drugačen način.

Še nikoli nisem poskusil/-a:

Droga	Število anketirancev	%
Alkohol	95	12,4
Cigareti	247	32,2
Hlapi lepila	612	81,2
Pomirjevala	708	94,4
Marihuana	629	83,1
Heroin	746	98,8
Kokain	747	99,1
Amfetamini	740	98,3
Ecstasy	739	98,0
LSD	749	99,2

Tabela 27: Še nikoli nisem poskusil/-a te droge

Poskusil/-a sem enkrat:

Droga	Število anketirancev	%
Alkohol	250	32,7
Cigareti	281	36,6
Hlapi lepila	133	17,6
Pomirjevala	32	4,3
Marihuana	72	9,5
Heroin	5	0,7
Kokain	4	0,5
Amfetamini	7	0,9
Ecstasy	8	1,1
LSD	2	0,3

Tabela 28: Droge, ki sem jih poskusil/-a enkrat

Uživam priložnostno, na zabavah:

Droga	Število anketirancev	%
Alkohol	361	47,3
Cigareti	111	14,5
Hlapi lepila	7	0,9
Pomirjevala	5	0,7
Marihuana	34	4,5
Heroin	1	0,1
Kokain	1	0,1
Amfetamini	5	0,7
Ecstasy	5	0,7
LSD	3	0,4

Tabela 29: Droge, ki jih uživam priložnostno, na zabavah

Uživam redno:

Droga	Število anketirancev	%
Alkohol	56	7,3
Cigareti	128	16,7
Hlapi lepila	2	0,3
Pomirjevala	5	0,7
Marihuana	22	2,9
Heroin	3	0,4
Kokain	2	0,3
Amfetamini	1	0,1
Ecstasy	2	0,3
LSD	1	0,1

Tabela 30: Droge, ki jih uživam redno

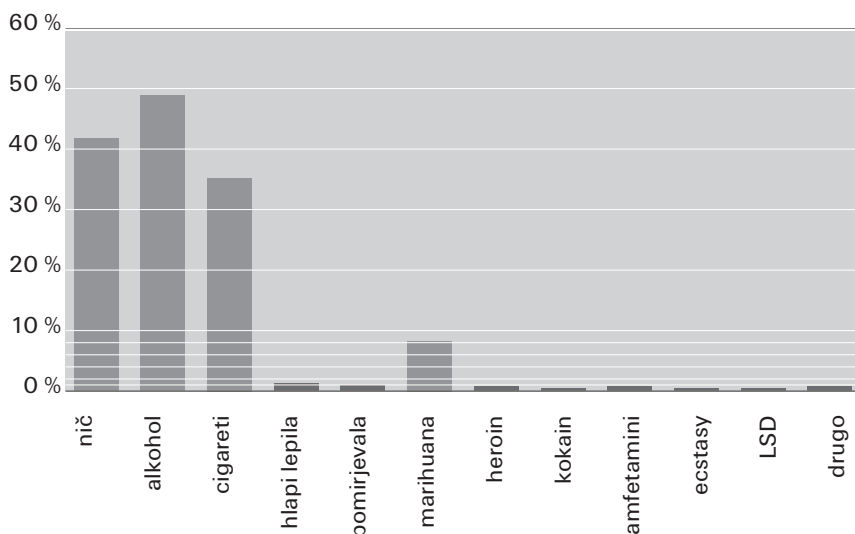
Uživanje drog v zadnjem mesecu

Pri tem vprašanju smo pravzaprav preverjali veljavnost odgovorov na prejšnje vprašanje oziroma iskali podatek o resnični prisotnosti posameznih vrst drog v življenju anketirancev. Med anketiranci jih 42,1 % v zadnjem mesecu ni poskusilo nobene droge, 57,9 % pa jih je poskusilo eno ali več drog.

Droga	Število anketirancev	%
Nič	326	42,1
Alkohol	381	49,1
Cigareti	274	35,3
Hlapi lepila	8	1,0
Pomirjevala	7	0,9
Marihuana	63	8,1
Heroin	5	0,6
Kokain	2	0,3
Amfetamini	5	0,6
Ecstasy	3	0,4
LSD	2	0,3
Drugo – lastni vpisi	5	0,6

Tabela 31: Droge, ki so jih anketiranci poskusili v zadnjem mesecu

Pod »drugo« so anketiranci (isti kot pri prejšnjem vprašanju) navajali kavo, čaj, angelski prah in plin. Iz rezultatov je razvidno, da so med mladimi najbolj prisotne droge alkohol, cigareti in marihuana, ostale pa do 1 %.

Graf 7: Ali si katero od naštetih drog poskusil/-a v zadnjem mesecu?

Zavračanje posameznih vrst droge

Anketiranci so odgovarjali na vprašanje: »Katere droge ne bi nikoli poskusil/-a?« Iz odgovorov smo skušali dobiti sliko o tem, katere droge veljajo med mladimi za najbolj nevarne in katere so »sprejemljive« oziroma neproblematične. Anketiranci so obkroževali posamezne droge, ki jih ne bi poskusili, vprašanje pa je vsebovalo tudi možnost odgovora »nobene«. Za to možnost se je odločilo 70 anketirancev, mnogi pa so jo spregledali in obkrožili vse navedene droge, kar je vsebinsko enako odgovoru »nobene«. Pri obdelavi podatkov smo se zato odločili, da 70 odgovorov pri možnosti »nobene« prištejemo k odgovorom pri vsaki vrsti droge, saj bi v nasprotnem primeru zelo težko poiskali realne rezultate. Samostojne vrednosti odgovorov pod »nobene« zato v preglednici ni.

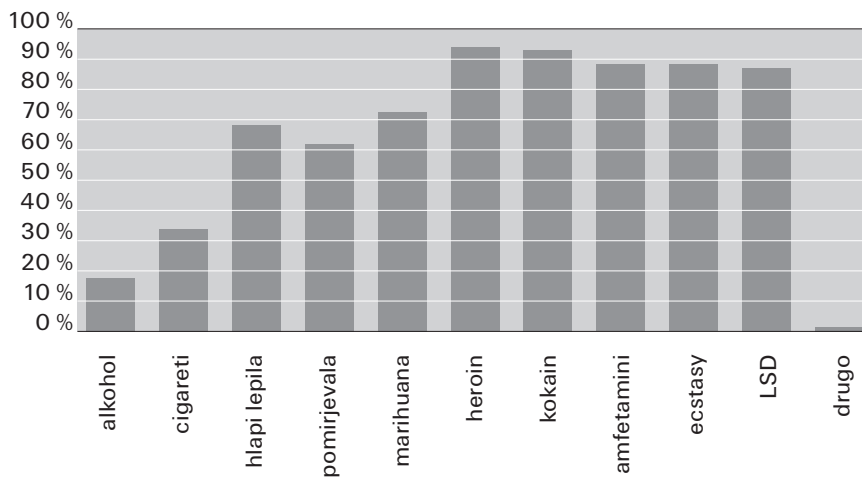
Droga	Število anketirancev	%
Alkohol	134	17,1
Cigareti	260	33,2
Hlapi lepila	535	68,3
Pomirjevala	487	62,2
Marihuana	569	72,6
Heroin	739	94,4
Kokain	731	93,3

Droga	Število anketirancev	%
Amfetamini	691	88,2
Ecstasy	690	88,1
LSD	687	87,7
Drugo – lastni vpisi	8	1,0

Tabela 32: Droge, ki jih ne bi nikoli poskusil/-a

Če našteje droge razvrstimo od najbolj do najmanj sprejemljive, dobimo naslednji vrstni red:

- alkohol,
- cigareti,
- pomirjevala,
- hlapi lepila,
- marihuana,
- LSD,
- ecstasy,
- amfetamini,
- kokain,
- heroin.

Graf 8: Katere droge ne bi nikoli poskusil/-a?

Dostopnost drog

Pri vprašanju o tem, kako dostopne so mladim posamezne droge, so se anketiranci odločali za štiri možne kategorije, navedene v tabelah.

Alkohol	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	272	35,6
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	24	3,1
Do tega lahko pridem, če se potrudim	115	15,1
Lahko bi nabavil/-a brez težav	353	46,2

Tabela 33: Dostopnost alkohola
Manjkalo je 19 odgovorov.

Cigarete	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	334	43,3
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	27	3,5
Do tega lahko pridem, če se potrudim	73	9,5
Lahko bi nabavil/-a brez težav	337	43,7

Tabela 34: Dostopnost cigaret
Manjkalo je 12 odgovorov.

Vdihavanje hlapov lepila	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	524	68,1
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	7	0,9
Do tega lahko pridem, če se potrudim	31	4,0
Lahko bi nabavil/-a brez težav	208	27,0

Tabela 35: Dostopnost lepila
Manjkalo je 13 odgovorov.

Pomirjevala	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	614	79,8
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	29	3,8
Do tega lahko pridem, če se potrudim	64	8,3
Lahko bi nabavil/-a brez težav	62	8,1

Tabela 36: Dostopnost pomirjeval
Manjkalo je 14 odgovorov.

Marihuana	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	567	73,5
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	22	2,9
Do tega lahko pridem, če se potrudim	76	9,9
Lahko bi nabavil/-a brez težav	106	13,7

Tabela 37: Dostopnost marihuane

Manjkalo je 12 odgovorov.

Heroin	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	695	90,0
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	22	2,8
Do tega lahko pridem, če se potrudim	32	4,1
Lahko bi nabavil/-a brez težav	23	3,0

Tabela 38: Dostopnost heroina

Manjkalo je 11 odgovorov.

Kokain	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	701	90,7
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	21	2,7
Do tega lahko pridem, če se potrudim	29	3,8
Lahko bi nabavil/-a brez težav	22	2,8

Tabela 39: Dostopnost kokaina

Manjkalo je 10 odgovorov.

Amfetamini	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	691	89,6
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	27	3,5
Do tega lahko pridem, če se potrudim	33	4,3
Lahko bi nabavil/-a brez težav	20	2,6

Tabela 40: Dostopnost amfetaminov

Manjkalo je 12 odgovorov.

Ecstasy	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	670	87,2
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	31	4,0
Do tega lahko pridem, če se potrudim	35	4,6
Lahko bi nabavil/-a brez težav	32	4,2

Tabela 41: Dostopnost ecstasyja
Manjkalo je 15 odgovorov.

LSD	Število anketirancev	%
Sploh me ne zanima	695	90,7
Me zanima, a ne vem, kako priti do tega	28	3,7
Do tega lahko pridem, če se potrudim	26	3,4
Lahko bi nabavil/-a brez težav	17	2,2

Tabela 42: Dostopnost LSD-ja
Manjkalo je 17 odgovorov.

Dostopnost drog lahko predstavimo tudi drugače, to je glede na strinjanje z določeno trditvijo. Iz naslednjih tabel lahko razberemo, koliko posamezne droge vzbujajo zanimanje anketirancev, zato so isti podatki predstavljeni v kategorijah, ki so bile ponujene na vprašalniku.

Kategorija »sploh me ne zanima«

Droga	Število anketirancev	%
Alkohol	272	35,6
Cigareti	334	43,3
Hlapi lepila	524	68,1
Pomirjevala	614	79,8
Marihuana	567	73,5
Heroin	695	90,0
Kokain	701	90,7
Amfetamini	691	89,6
Ecstasy	670	87,2
LSD	695	90,7

Tabela 43: Sploh me ne zanima

Kategorija »me zanima, a ne vem, kako prideš do tega«

Droga	Število anketirancev	%
Alkohol	24	3,1
Cigareti	27	3,5
Hlapi lepila	7	0,9
Pomirjevala	29	3,8
Marihuana	22	2,9
Heroin	22	2,8
Kokain	21	2,7
Amfetamini	27	3,5
Ecstasy	31	4,0
LSD	28	3,7

Tabela 44: Me zanima, a ne vem, kako prideš do tega

Kategorija »do tega lahko pridem, če se potrudim«

Droga	Število anketirancev	%
Alkohol	115	15,1
Cigareti	73	9,5
Hlapi lepila	31	4,0
Pomirjevala	64	8,3
Marihuana	76	9,9
Heroin	32	4,1
Kokain	29	3,8
Amfetamini	33	4,3
Ecstasy	35	4,6
LSD	26	3,4

Tabela 45: Do tega lahko pridem, če se potrudim

Kategorija »lahko bi nabavil/-a brez težav«

Droga	Število anketirancev	%
Alkohol	353	46,2
Cigareti	337	43,7
Hlapi lepila	208	27,0
Pomirjevala	62	8,1
Marihuana	106	13,7
Heroin	23	3,0
Kokain	22	2,8
Amfetamini	20	2,6
Ecstasy	32	4,2
LSD	17	2,2

Tabela 46: Lahko bi nabavil/-a brez težav

Kljub temu da velik del anketirancev izjavlja, da jih droge ne zanimajo, so le-te dokaj lahko dostopne krogu tistih, ki jih droge privlačijo. Najlaže je dostopen alkohol, sledijo mu cigareti. Lepilo je seveda dostopno v vsaki trgovini, saj ne sodi med snovi, ki jih otroci in mladi ne bi smeli kupovati, tako da so odgovori »me zanima, a ne vem, kako prideš do tega« in »do tega pridem, če se potrudim« glede lepila pravzaprav nenavadni. Pomirjevala so običajno na voljo v domačih lekarnah.

Med nelegalnimi drogami je najbolj dostopna marihuana. Ecstasy je med preostalimi drogami po dostopnosti na prvem mestu, sledijo mu heroin, kokain, amfetamini in LSD.

Izkušnje z alkoholom

Pri tem vprašanju smo iskali podatke o starosti, pri kateri so se anketiranci prvič srečali z alkoholom. Samo 69 oziroma 8,9 % anketirancev alkohola še ni poskusilo. Starost, v kateri so prvič poskusili alkohol, je zelo različna. Menimo, da so nekateri anketiranci, ki so zapisali zelo zgodnjo starost, navedli prvo poskušanje alkohola, ne pa prvega pitja le-tega. Velik del anketirancev je alkohol poskušal že v predšolskem obdobju, kar dokazuje vesplošno prisotnost alkohola v vsakdanjem življenju pri nas. Alkohol je pomemben del prazničnih dogodkov in družinskih praznovanj, zato se otroci z njim običajno srečajo kot s pijačo, ki sodi na obloženo mizo.

Starost	Število anketirancev	%
2	8	1,1
3	9	1,2
4	20	2,6
5	52	6,9
6	31	4,1
7	28	3,7
8	42	5,6
9	39	5,2
10	95	12,6
11	54	7,1
12	85	11,2
13	86	11,4
14	79	10,4
15	39	5,2
16	6	0,8
17	8	1,1
18	2	0,3
19	1	0,1

Tabela 47: Starost ob prvem poskušanju alkohola
Manjkalo je 30 odgovorov.

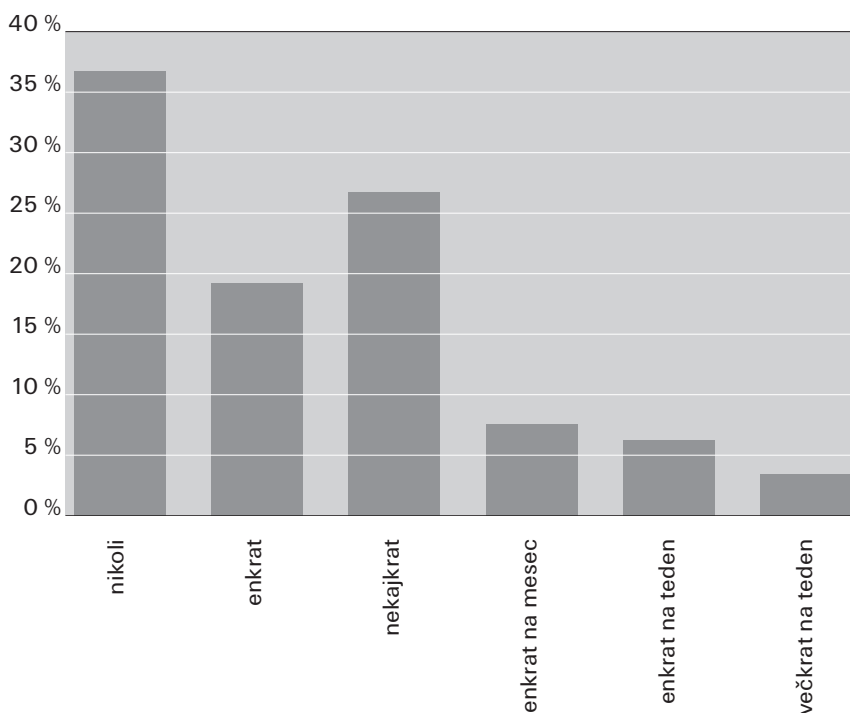
V letu 2002 opravljena mednarodna raziskava o zdravju mladih, ki je zajela tudi Slovenijo, opozarja, da je pri nas pitje alkohola med mladimi problem, ki nas uvršča precej nad povprečje 35 držav Evrope in Severne Amerike.

Izkušnje s pijanostjo

Anketiranci so odgovarjali na vprašanje, kolikokrat so že doživeli pijanost.

Pijanost – kolikokrat	Število anketirancev	%
Nikoli	287	37,0
Enkrat	150	19,4
Nekajkrat	207	26,7
Enkrat na mesec	57	7,4
Enkrat na teden	48	6,2
Večkrat na teden	26	3,4

Tabela 48: Kolikokrat si že doživel/-a pijanost
Manjkalo je 8 odgovorov.

Graf 9: Kolikokrat si že doživel/-a pijanost?

Če seštejemo anketirance, ki uživajo alkohol enkrat in večkrat tedensko, je obojih skoraj 10 %. Ker gre za redne uživalce, je številka zelo visoka.

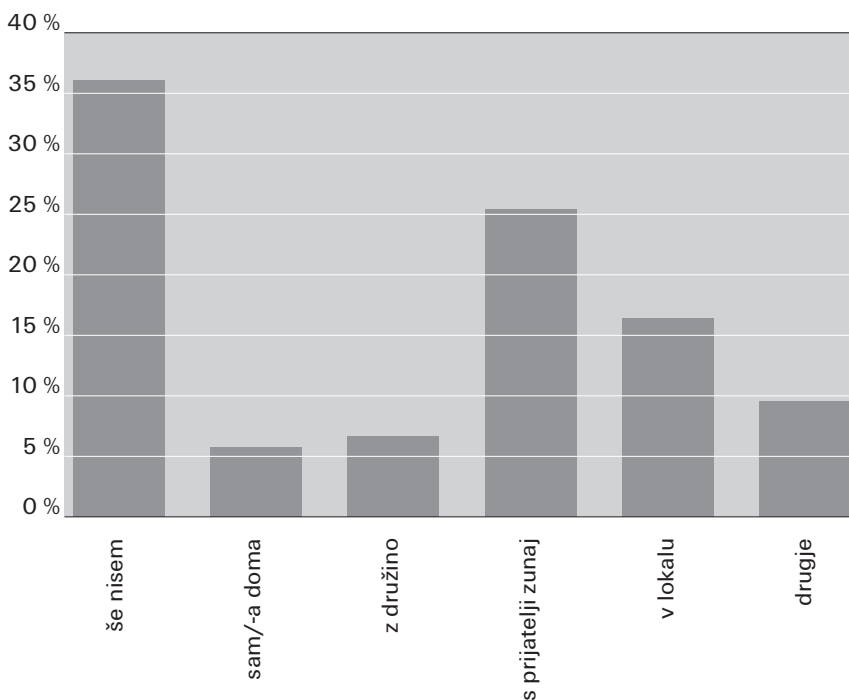
Okoliščine doživljanja pijanosti

Anketiranci so odgovarjali na vprašanje, kje so doživeli pijanost.

Pijanost – kje	Število anketirancev	%
Nisem še bil/-a pijan/-a	279	36,1
Sam/-a doma	44	5,7
Z družino	52	6,7
S prijatelji v parku ali na ulici	196	25,4
V lokalu	126	16,3
Drugo – lastni vpisi	75	9,7

Tabela 49: Kje si doživel/-a pijanost?
Manjkalo je 11 odgovorov.

Pod »drugo« so anketiranci vpisali veliko podrobnih podatkov, ki smo jih razporedili v skupine. Najpogosteje so anketiranci navedli zabave s prijatelji in sorodniki, od praznovanja rojstnih dni do trgatve, krsta, birme in silvestrovanja (43 odgovorov). Napisali so tudi, da je do pijanosti prišlo na veselici, na izletu, v toplicah, na morju, na večjih prireditvah (11 odgovorov). Nekaj anketirancev navaja kot prostor oziroma priložnost, kjer so doživeli pijanost, vikend s starši, bivanje pri dedku ali drugih sorodnikih ter pri sosedovih (8 odgovorov). Nekaj anketirancev je vpisalo povsem konkretne podatke: na konjenici, pri gasilskem domu, pod mostom (5 odgovorov). 8 anketirancev je navajalo odgovore, že navedene v seznamu možnosti.

Graf 10: Kje si doživel/-a pijanost?

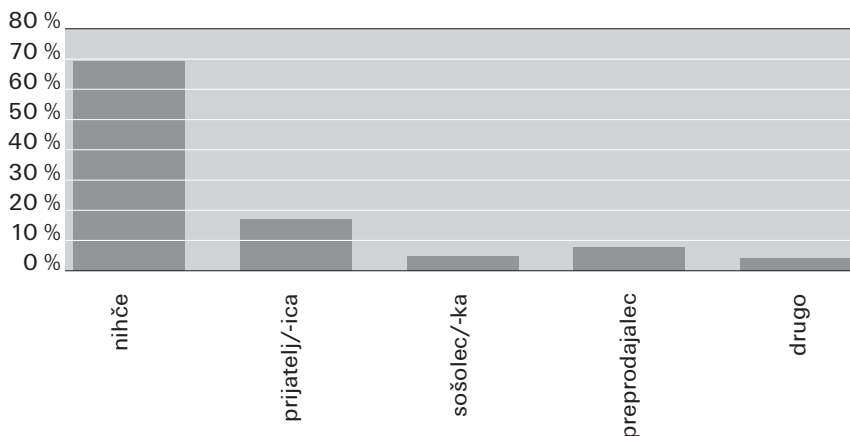
Najpogostejša priložnost za druženje ob alkoholu je tako ulica oz. park, kar potrjuje pričakovanja. Lokali so manj pogost prostor opijanja verjetno zaradi denarja, pa tudi zaradi težnje mladih po prikrivanju svojega početja.

Izkušnje z nedovoljenimi drogami

Pri tem vprašanju smo preverjali, preko kakšnega socialnega stika so anketiranci morda že prišli v stik z nedovoljeno drogo.

Ponudba nedovoljene droge	Število anketirancev	%
Nihče	535	69,5
Prijatelj/-ica	127	16,5
Sošolec/sošolka	29	3,8
Preprodajalec	52	6,8
Drugo – lastni vpisi	24	3,1

Tabela 50: Ali ti je že kdo ponudil nedovoljeno drogo?
Manjkalo je 16 odgovorov.

Graf 11: Ali ti je že kdo ponudil nedovoljeno drogo?

Anketiranci so pod »drugo« vpisali: kolega (3 odgovori), bratranec (2 odgovora), sorodnik, neznanec, neki fant v parku, sosed, oče, eden od staršev. Nekaj odgovorov je bilo neresnih. Obstaja torej mnogo večja verjetnost, da bo mladostniku drogo ponudil prijatelj, kot pa, da bo to storil preprodajalec.

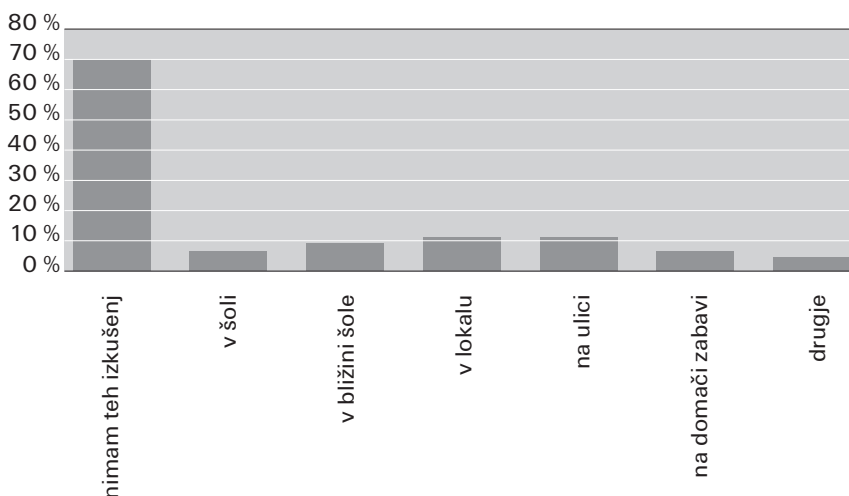
Prostor srečanja z nedovoljeno drogo

Pri tem vprašanju smo poskušali ugotoviti, kje prihajajo mladi v stik z nedovoljeno drogo. Anketiranci so lahko obkrožili več možnosti.

Ponudba nedovoljene droge – kje	Število anketirancev	%
Nimam teh izkušenj	538	69,9
Ponudili so mi jo v šoli	48	6,2
V bližini šole	70	9,1
V lokalih, diskoteki	83	10,8
Na ulici	84	10,9
Na domači zabavi	48	6,2
Drugo – lastni vpisi	34	4,4

Tabela 51: Kje so ti ponudili nedovoljeno drogo?

Pod »drugo« so anketiranci vpisali: v bližini doma (5 odgovorov), v parku (3 odgovori), na počitnicah (2 odgovora), na travniku, na igrišču, v gozdu, na avtobusu, v garažah, pri prijatelju in na treningu. Nekaj odgovorov je bilo neresnih. Šola in njena okolica skupaj predstavljata za mladostnika prostor, kjer je verjetnost, da bodo prišli v stik z nedovoljeno drogo, največja.

Graf 12: Kje so ti ponudili nedovoljeno drogo?

Poznavanje delovanja drog

Vprašanje se je glasilo: »Ali veš, na kakšen način delujejo droge na tvoje telo in duševnost?« Pri njem smo preverjali mnenje anketirancev o škodljivosti posameznih drog oziroma določenih količin droge. Anketiranci so pri vsaki drogi lahko izbirali med tremi kategorijami: »ne škoduje«, »nekoliko škoduje« in »zelo škoduje«.

Kozarec vina	Število anketirancev	%
Ne škoduje	572	75,5
Nekoliko škoduje	171	22,6
Zelo škoduje	15	2,0

Tabela 52: Škodljivost kozarca vina
Manjkalo je 25 odgovorov.

Steklenica piva	Število anketirancev	%
Ne škoduje	368	48,7
Nekoliko škoduje	338	44,8
Zelo škoduje	48	6,4

Tabela 53: Škodljivost steklenice piva
Manjkalo je 29 odgovorov.

Pitje žganih pijač	Število anketirancev	%
Ne škoduje	54	7,1
Nekoliko škoduje	347	45,8
Zelo škoduje	357	47,1

Tabela 54: Škodljivost pitja žganih pijač
Manjkalo je 25 odgovorov.

Popivanje	Število anketirancev	%
Ne škoduje	37	4,9
Nekoliko škoduje	135	18,0
Zelo škoduje	575	76,8

Tabela 55: Škodljivost popivanja
Manjkalo je 36 odgovorov.

Pokaditi eno cigareto	Število anketirancev	%
Ne škoduje	369	48,9
Nekoliko škoduje	301	39,9
Zelo škoduje	84	11,1

Tabela 56: Škodljivost kajenja ene cigarete
Manjkalo je 29 odgovorov.

Redno kajenje	Število anketirancev	%
Ne škoduje	37	4,9
Nekoliko škoduje	108	14,3
Zelo škoduje	612	80,8

Tabela 57: Škodljivost rednega kajenja
Manjkalo je 26 odgovorov.

Vdihavanje hlapov lepila	Število anketirancev	%
Ne škoduje	36	4,8
Nekoliko škoduje	201	26,7
Zelo škoduje	515	68,5

Tabela 58: Škodljivost vdihavanja hlapov lepila
Manjkalo je 31 odgovorov.

Pogosto jemanje pomirjeval	Število anketirancev	%
Ne škoduje	19	2,5
Nekoliko škoduje	107	14,2
Zelo škoduje	627	83,3

Tabela 59: Škodljivost pogostega jemanja pomirjeval
Manjkalo je 30 odgovorov.

Kajenje marihuane	Število anketirancev	%
Ne škoduje	46	6,1
Nekoliko škoduje	129	17,0
Zelo škoduje	585	77,0

Tabela 60: Škodljivost kajenja marihuane
Manjkalo je 23 odgovorov.

Crack	Število anketirancev	%
Ne škoduje	16	2,1
Nekoliko škoduje	45	6,0
Zelo škoduje	691	91,8

Tabela 61: Škodljivost cracka
Manjkalo je 31 odgovorov.

Odmerek heroina	Število anketirancev	%
Ne škoduje	17	2,2
Nekoliko škoduje	62	8,2
Zelo škoduje	677	89,6

Tabela 62: Škodljivost odmerka heroina
Manjkalo je 27 odgovorov.

Odmerek kokaina	Število anketirancev	%
Ne škoduje	18	2,4
Nekoliko škoduje	60	8,0
Zelo škoduje	674	89,5

Tabela 63: Škodljivost odmerka kokaina
Manjkalo je 31 odgovorov.

Tabletka ecstasyja	Število anketirancev	%
Ne škoduje	21	2,8
Nekoliko škoduje	95	12,8
Zelo škoduje	628	84,3

Tabela 64: Škodljivost tabletko ecstasyja ali manjše količine ecstasyja v tekočini
Manjkalo je 39 odgovorov.

Pogosto jemanje drog	Število anketirancev	%
Ne škoduje	15	2,0
Nekoliko škoduje	35	4,7
Zelo škoduje	695	92,9

Tabela 65: Škodljivost pogostega jemanja posameznih drog
Manjkalo je 38 odgovorov.

Podatke smo predstavili tudi drugače, in sicer tako, da smo pri vsaki od možnih kategorij razvrstili vse našteje droge. Iz tako prikazanih podatkov je neposredno razviden odnos anketirancev do škodljivosti posameznih drog.

Kategorija »ne škoduje«

Droge	Število anketirancev	%
Kozarec vina	572	75,5
Steklenica piva	362	48,7
Pitje žganih pijač	54	7,1
Popivanje	37	4,9
Pokaditi eno cigareto	369	48,9
Redno kajenje	37	4,9
Vdihavanje hlapov lepila	36	4,8
Pogosto jemanje pomirjeval	19	2,9
Kajenje marihuane	46	6,1
Crack	16	2,1
Odmerek heroina	17	2,2
Odmerek kokaina	18	2,4
Tabletka ecstasyja	21	2,8
Pogosto jemanje posameznih drog	15	2,0

Tabela 66: Kategorija »ne škoduje«

Če podatke iz tabele 66 razvrstimo po pogostosti odgovorov, dobimo dve skupini.

V prvi so zelo pogosti odgovori:

- kozarec vina je neškodljiv za večino anketirancev oziroma 75,5 %,
- skoraj polovica anketirancev se strinja, da pokaditi eno cigareto (48,9%) ali spiti steklenico piva (48,7 %) ni škodljivo.

V drugi skupini so manj pogosti odgovori, ki so razvrščeni v naslednji vrstni red:

- pitje žganih pijač je neškodljivo za 7,1 % anketirancev,
- kajenje marihuane za 6,1 %,
- redno kajenje in popivanje za 4,9 %,
- vdihavanje hlapov lepila za 4,8 %,
- pogosto jemanje pomirjeval za 2,9 %,
- tabletka ecstasyja za 2,8 %,
- odmerek kokaina za 2,4 %,
- odmerek heroina za 2,2 %,

- crack za 2,1 %,
- pogosto jemanje posameznih drog za 2 %.

Kategorija »nekoliko škoduje«

Droge	Število anketirancev	%
Kozarec vina	171	22,6
Steklenica piva	338	44,8
Pitje žganih pijač	347	45,8
Popivanje	135	18,0
Pokaditi eno cigareto	301	39,9
Redno kajenje	108	14,3
Vdihavanje hlapov lepila	201	26,7
Pogosto jemanje pomirjeval	107	14,2
Kajenje marihuane	129	17,0
Crack	45	6,0
Odmerek heroina	62	8,2
Odmerek kokaina	60	8,0
Tabletka ecstasyja	95	12,8
Pogosto jemanje posameznih drog	35	4,7

Tabela 67: Kategorija »nekoliko škoduje«

Podatke iz tabele 67 smo rangirali po pogostosti odgovorov. Anketiranci kot nekoliko škodljive navajajo droge po naslednjem vrstnem redu:

- pitje žganih pijač 45,8 %,
- steklenica piva 44,8 %,
- pokaditi eno cigareto 39,9 %,
- vdihavanje hlapov lepila 26,7 %,
- kozarec vina 22,6 %,
- popivanje 18 %,
- kajenje marihuane 17 %,
- redno kajenje 14,3 %,
- pogosto jemanje pomirjeval 14,2 %,
- tabletka ecstasyja 12,8 %,
- odmerek heroina 8,2 %,
- odmerek kokaina 8 %,
- crack 6 %,
- pogosto jemanje posameznih drog 4,7 %.

Kategorija »zelo škoduje«

Droge	Število anketirancev	%
Kozarec vina	15	2,0
Steklenica piva	48	6,4
Pitje žganih pijač	357	47,1
Popivanje	575	76,8
Pokaditi eno cigareto	84	11,1
Redno kajenje	612	80,8
Vdihavanje hlapov lepila	515	68,5
Pogosto jemanje pomirjeval	627	83,3
Kajenje marihuane	585	77,0
Crack	691	91,8
Odmerek heroina	677	89,6
Odmerek kokaina	674	89,5
Tabletka ecstasyja	628	84,3
Pogosto jemanje posameznih drog	695	92,9

Tabela 68: Kategorija »zelo škoduje«

Rang lestvica zelo škodljivih drog oziroma njihovih količin je po mnenju anketirancev naslednja:

- pogosto jemanje drog 92,9 %,
- crack 91,8 %,
- odmerek heroina 89,6 %,
- odmerek kokaina 89,5 %,
- tabletka ecstasyja 84,3 %,
- pogosto jemanje pomirjeval 83,3 %,
- redno kajenje 80,8 %,
- kajenje marihuane 77 %,
- popivanje 76,8 %,
- vdihavanje hlapov lepila 68,5 %,
- pitje žganih pijač 47,1 %,
- pokaditi eno cigareto 11,1 %,
- steklenica piva 6,8 %,
- kozarec vina 2 %.

Informiranost o drogah

Anketiranci so na vprašanje: »Ali imaš občutek, da veš dovolj o drogah in njihovih učinkih?« odgovorili z »da« v 57,6 % (442 anketirancev) in z »ne«

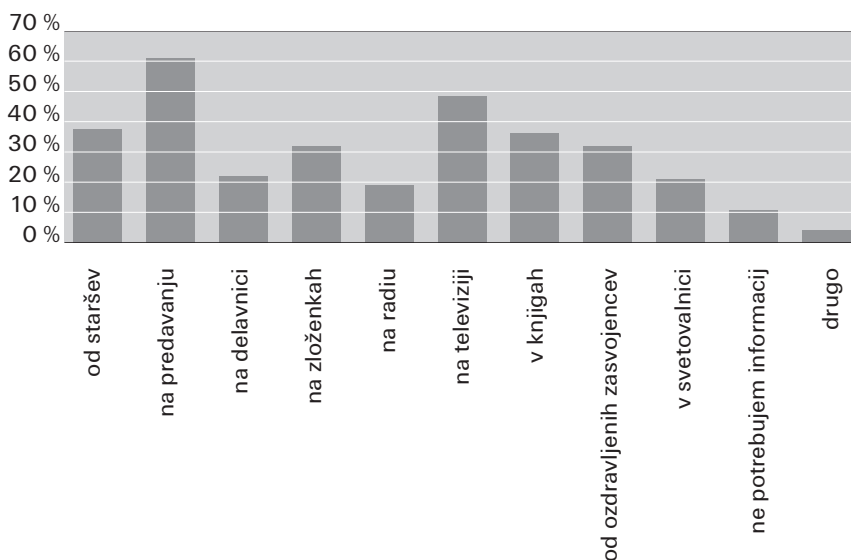
v 42,2 % (324 anketirancev), 16 odgovorov pa je manjkalo. Odgovori so nam bili pomembni za ugotavljanje povezave med odgovori na vprašanje o učinkih oziroma škodljivosti posameznih drog.

Več informacij o drogah

Pri tem vprašanju smo iskali odgovor na vprašanje, kje bi anketiranci želeli dobiti konkretne informacije o drogah, njihovih učinkih, o kazenskih posledicah posedovanja drog ipd.

Kje bi želel/-a dobiti več informacij?	Število anketirancev	%
Od staršev	289	37,8
V šoli v obliki predavanja	465	60,9
V šoli v obliki delavnice z mladimi	169	22,1
Na zloženkah, ki bi jih dobili v šoli	245	32,1
Na radiu	143	18,7
Na televiziji	371	48,6
V knjigah	279	36,5
Na predavanjih ozdravljenih zasvojenecv	244	31,9
V mladinski svetovalnici	161	21,1
Ne potrebujem dodatnih informacij	83	10,9
Drugje – lastni vpisi anketirancev	31	4,1

Tabela 69: Kje bi želeli dobiti več informacij o drogah

Graf 13: Kje bi želel/-a dobiti več informacij o drogah in njihovih učinkih?

Pod »drugo« je 6 anketirancev zapisalo internet, 2 pa telefon za pomoč mladim. Navedli so še nekaj predlogov: več informacij bi želeli dobiti od brata, od strica, ki je policist, od starejših prijateljev, od šolske svetovalne službe. En anketiranec je zapisal »od gospoda Stanka Ivanuša«, pri čemer gre očitno za zadovoljnega udeleženca njegovega predavanja v enem od zadnjih šolskih let. Nekaj anketirancev je poudarilo, da ne potrebujejo dodatnih informacij, ker jih ta tema ne zanima. Trije zapisi so bili bolj izčrpnji:

- To mora biti povsod okrog nas in nas opozarjati.
- Ker se pogovarjamo, ne bi zabredla v to.
- V CID-u so včasih predavanja, ki bi lahko postala obvezna.

Kam po pomoč

Proti koncu ankete smo mlade vprašali o tem, kam bi se obrnili, če bi bili v stiski. Vprašanje je bilo oblikovano tako, da ni zajemalo samo področja problemov z drogami, ampak tudi druge morebitne težave, s katerimi se srečujejo mladostniki. Anketiranci so morali izbrati en odgovor, vendar se nekateri niso držali navodil in so jih obkrožili več. V spodnji tabeli so odgovori zajeti tako, da je pri vsakem anketirancu, ki se ni držal navodil, upoštevan

samo prvi odgovor, vsi naslednji pa ne. Računalniški program nam namreč ni dopuščal, da bi vnesli tudi odgovore, pri katerih se anketiranci niso držali navodil.

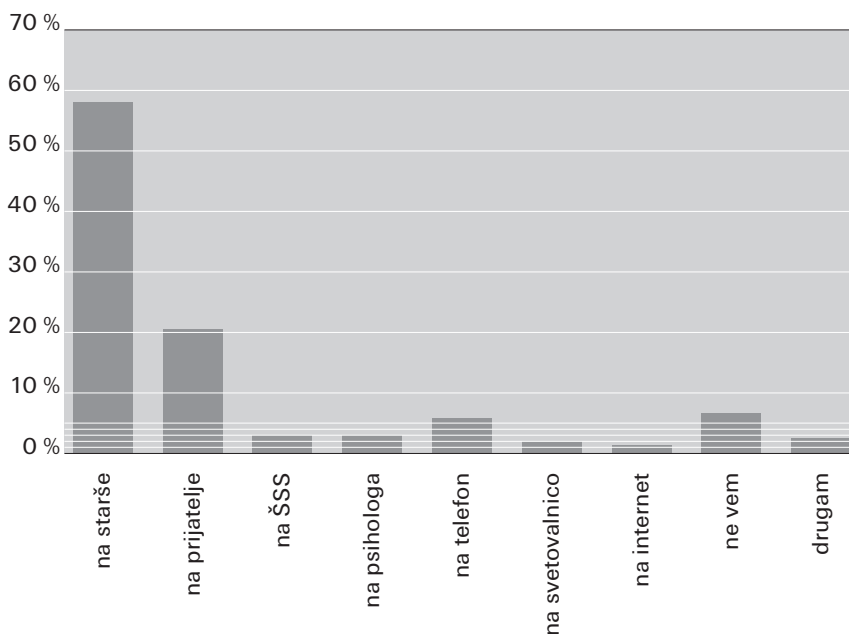
Kam bi se obrnil/-a po pomoč?	Št. anketirancev	%
Na starše	441	57,6
Na prijatelje	158	20,6
Na šolsko svetovalno službo	19	2,5
Na psihologa ali psihiatra, ki dela z mladimi	19	2,5
Na telefon za pomoč v stiski	43	5,6
Na mlad. svetovalnico, v kateri delajo prostovoljci	11	1,4
Na internetni naslov mlad. svetovalnice	7	0,9
Ne vem	51	6,7
Drugo – lastni vpisi	17	2,2

Tabela 70: Kam bi se najraje obrnil/-a, če bi bil/-a v stiski in bi potreboval/-a pomoč? Manjkalo je 17 odgovorov.

Med lastnimi vpisi so anketiranci navedli:

- na TOM – telefon otrok in mladostnikov,
- na brata,
- na fanta,
- na dekle,
- na starejšo prijateljico,
- na vzgojiteljico,
- sam rešim težave.

Nekaj vpisov je bilo neresnih.

Graf 14: Kam bi se obrnil/-a, če bi bil/-a v stiski in bi potreboval/-a pomoč?

Svetovalec

Anketirance smo vprašali tudi o tem, kakšen bi moral biti svetovalec, h kateremu bi se šel/šla pogovoriti o svojih težavah. Vprašanje je bilo odprto, anketiranci so sami vpisovali svoje predloge. Zapise smo združevali v skupine. Posamezne lastnosti so bile navedene po naslednjem vrstnem redu pogostosti:

- prijazen – 277 navedb,
- razumevajoč, pripravljen poslušati, sočuten – 264 navedb,
- izkušen, dober, usposobljen, ki zna nuditi pomoč, pameten – 222 navedb,
- vreden zaupanja – 154 navedb,
- odkrit, iskren – 25 navedb,
- strpen, potrpežljiv – 21 navedb,
- pripravljen pomagati – 14 navedb,
- mlad – 13 navedb,
- bivši narkoman, ozdravljen zasvojenec – 8 navedb.

Nekaj zapisov je bilo zelo osebnih in hkrati zanimivih, zato jih navajamo posebej:

- Vseeno kakšen bi bil, samo da je eden!
- Mora biti iskren in ne sme biti bogat.
- Moral bi misliti enako kot jaz.
- Točno tak, kot Aleksander Solovjev (op.: strokovni sodelavec CSD Ptuj).

Če upoštevamo najpogostejše odgovore, jih lahko strnemo v naslednji opis svetovalca: prijazen, razumevajoč, pripravljen poslušati, sočuten, dobro usposobljen, vreden zaupanja. Zaželeno bi bilo tudi, da bi bil iskren, potrpežljiv, pripravljen pomagati in mlad. To, da ima nekdo za sabo izkušnjo zlorabe drog, je v očeh nekaterih anketirancev lastnost, ki daje svetovalcu na področju drog posebno vrednost.

Predlogi ob koncu vprašalnika

108 anketirancev je ob koncu vprašalnika vpisalo še svoj pogled na anketo, svoje predloge anketarjem, vprašanja in pripombe. Velika večina vpisov je bila kritično razmišljajočih in naklonjenih resni obravnavi problematike drog, nekaj pa jih je bilo negativnih v smislu, da je anketiranje samo zapravljjanje časa. Navajamo nekaj zanimivih zapisov anketirancev, ki so navedeni po vrsti tako, kot so bili evidentirani, in ne po kakršnem koli kriteriju.

- Moje mnenje je, da se droge preveč oglašuje. V šoli smo imeli radijsko oddajo o drogah. No, malo je manjkalo, pa bi povedali še, kje se dobijo in koliko stanejo. Tisti, ki si jih želijo, so zagotovo izvedeli, katera je dovolj močna in kako izgleda.
- Cigareti in alkohol bi se morali krepko podražiti.
- Na Ptujju preveč trgovin prodaja cigarete in alkohol mlajšim od 15 let.
- Več varnosti na ulicah, več policije!
- Jaz se usedem pred svoj računalnik in odpotujem v svoj svet brez meja, brez dretja. Računalnik mi ne more nič in igrice ne škodujejo.
- Legalizirajte marihuano!
- Naredite kontrolo v parku ob Dravi!
- Kaj naj naredimo, če se drogira prijatelj?
- Večina naših staršev in učiteljev nima pojma, kako z lahkoto lahko pridem do drog in kako pogosto se z njimi srečam.
- Človek se mora sam zavedati, kaj je dobro za njega. Sam mora imeti zavest in razum.
- V centru je preveč mladih in nadzor je nemogoč – manjše skupine je lažje vzgajati in nadzirati!
- Ne vem, kako to, da se starejši še ne zavedajo, kaj bo iz njihovih otrok. Najprej je treba začeti z vzgojo doma, potem pa še drugje.
- Najbolše je tisto, kar je prepovedano.

- Več dobrodelnih »antidroga« koncertov znanih skupin!
- Policija bi se morala večkrat gibati okoli srednjih šol, kjer jih veliko uživa mamila – voha se tudi trava.
- Zakaj ob vstopu v diskoteke ni pregledov glede drog – ni posebnih ukrepov!
- Niste omenili legalizacije marihuane. Jaz se po njej dobro počutim in vsi, ki jih poznam.
- Drogo dobi tisti, ki jo želi – nobenemu ni vsiljena!
- Mislim, da bi morale organizacije dajati tudi informacije o varni uporabi drog, ne pa, da jih samo prepovedujejo!
- Mladi smo seznanjeni z učinki drog, ki jih uživamo, in se popolnoma zavedamo, kaj počnemo s svojim življenjem!
- Pripravite predavanja o drogah in o tem, zakaj mladi zapadejo vanje, da nam bo bolj jasno.
- Na šolah bi morali več govoriti o tem.

3. Analiza rezultatov

Analizo rezultatov smo izdelali tako, da smo najprej iskali povezave med posameznimi odgovori oz. kategorijami, nato pa rezultate povezali. Ponekod navajamo število odgovorov oz. anketirancev, drugod pa odstotke. Za eno ali drugo možnost smo se odločili glede na uporabnost podatkov oz. nazornost rezultatov.

3.1. Spol in vedenje

Večino vprašanj v anketi smo preverjali glede na spol, saj so nas zanimali tako vedenje in izkušnje kot stališča in viri podpore pri obeh spolih.

Zadovoljstvo s posameznimi stvarmi v življenju

Preverjali smo, koliko pripadnikov vsakega spola je izrazilo zadovoljstvo s posameznim področjem življenja, pri čemer smo izbrali tiste kategorije, pri katerih bi lahko bile opazne razlike glede na nacionalne raziskave, opravljene v devetdesetih letih. S svojo zunanostjo je zadovoljnih 51,1 % fantov in samo 26,8 % deklet. Svoj odnos s prijatelji ocenjuje kot dober 76,5 % fantov in 81,9 % deklet. S svojo samozavestjo je zadovoljnih 59 % fantov in 38,9 % deklet. Z življenjem je nasploh zadovoljnih 67,7 % fantov in 53,2 % deklet. Opazimo lahko, da so dekleta manj zadovoljna s svojo zunanostjo in da se čutijo manj samozavestne od fantov (kar se sklada z ugotovitvami nacionalnih raziskav), bolje pa ocenjujejo svoj odnos s prijatelji. Dekleta tudi zadovoljstvo z življenjem nasploh ocenjujejo nižje kot fantje, kar je verjetno posledica večje kritičnosti in samokritičnosti deklet že pri prej naštetih kategorijah.

Odnos s starši

Preverjali smo tudi odnos fantov in deklet s starši, da bi ugotovili, ali kateri od spolov prejema manj podpore v družini. Izbrali smo nekaj trditev in ugotovili, da ima občutek, da jih imajo starši zelo radi, 86,8 % fantov in 87,6 % deklet, kar pomeni, da na tem področju ni bistvenih razlik. Da imajo starše zelo radi, trdi 71,7 % fantov in 79,6 % deklet, kar kaže, da dekleta vračajo staršem naklonjenost v nekoliko večjem številu kot fantje. Na starše se lahko tudi v težavah zanese 70,7 % fantov in 73,4 % deklet. Starši pogosto upoštevajo mnenje 47,4 % fantov in 50,6 % deklet. Staršev se boji 2,6 % fantov in

3,4 % deklet. Z mamami se zelo dobro razume 78 % fantov in 72,8 % deklet, z očetom pa 67,7 % fantov in 53,7 % deklet. Zbrani podatki potrjujejo rezultate slovenske nacionalne raziskave Socialna ranljivost mladih, da predstavlja najpomembnejši vir podpore za mladostnike v Sloveniji še vedno družina, znotraj nje pa matere, ki kljub spremembam v sodobnem načinu življenja še vedno predstavljajo jedro družine.

Samostojno zahajanje v družbo

Samostojno že zahaja v družbo 38,1 % fantov in 42,4 % deklet. Podatek je nekoliko presenetljiv, saj ne potrjuje prepričanja, da so dekleta v primerjavi s fanti bolj oziroma dlje časa varovana glede samostojnih izhodov.

Izkušnje s posameznimi vrstami droge

V nadaljevanju smo skušali ugotoviti, ali se izkušnje fantov in deklet glede srečanj s posameznimi vrstami droge razlikujejo ali ne. Ugotovili smo, da še nikoli ni poskusilo alkohola 12,9 % fantov iz anketirane populacije in 11,4 % deklet, redno pa ga uživa 9,4 % fantov in 4,4 % deklet.

Še nikoli ni kadilo 33,8 % fantov in 29,7 % deklet, redno pa kadi 17,6 % fantov in 15,5 % deklet.

Vdihavati hlape lepila je enkrat poskusilo 17,1 % fantov in 18,5 % deklet, priložnostno jih vdihujejo 3 fantje in 4 dekleta, redno pa 2 fanta.

Izkušnje s pomirjevali so omejene na relativno ozek krog mladih. Enkrat je pomirjevala poskusilo 2,7 % fantov in 6,4 % deklet, priložnostno jih uživata 2 fanta in 3 dekleta, redno pa 4 fantje in 1 dekle.

Marihuano je enkrat poskusilo 8,6 % fantov in 10,8 % deklet, priložnostno jo kadi 5,4 % fantov in 3,1 % deklet, redno pa 3,8 % fantov in 1,5 % deklet.

Heroin so enkrat poskusili 3 fantje in 2 dekleti, priložnostno ga uživa 1 dekle, redno pa 3 fantje.

Kokain sta enkrat poskusila 2 fanta in 2 dekleti, priložnostno ga uživa 1 dekle, redno pa 2 fanta.

Amfetamine so enkrat poskusili 4 fantje in 3 dekleta, priložnostno jih uživajo 4 fantje in 1 dekle, redno pa 1 fant.

Ecstasy je enkrat poskusilo 7 fantov in 1 dekle, priložnostno ga uživajo 4 fantje in 1 dekle, redno pa 2 fanta. Podatek o rednem uživanju je seveda sporen, saj je ecstasy substanca, vezana na uživanje ob določenih priložnostih.

LSD sta enkrat poskusila 2 fanta, priložnostno ga uživata 2 fanta in 1 dekle, redno pa 1 fant.

Iz zbranih podatkov sledi, da fantje pogosteje eksperimentirajo z drogami kot dekleta, vendar razlike med spoloma niso velike.

Uživanje drog v zadnjem mesecu

Odstotek mladih, ki v zadnjem mesecu niso poskusili nobene droge, se med fanti in dekleti skoraj ne razlikuje (41,3 % pri fantih in 42,9 % pri dekletih).

Alkohol je v zadnjem mesecu uživalo 50,8 % fantov in 46,9 % deklet.

Cigarete je v zadnjem mesecu kadilo 31,6 % fantov in 40,3 % deklet.

Hlape lepila je vdihavalo 6 fantov in 2 dekleti.

Pomirjevala so zaužili 3 fantje in 4 dekleta.

Marihuano je kadilo 46 fantov in 17 deklet.

Heroin so uporabili 3 fantje in 1 dekle, kokain 2 fanta, amfetamine 3 fantje in 2 dekleti, ecstasy 2 fanta in 1 dekle in LSD 2 fanta.

Dekleta so posegla po cigaretih pogosteje kot fantje. Pri pomirjevalih, amfetaminih in ecstasyju sta spola skoraj izenačena, pri vseh ostalih drogah pa prednjačijo fantje, še posebej pri marihuani.

Dostopnost drog

Odgovori fantov in deklet se pri dostopnosti do posameznih vrst drog ne razlikujejo bistveno. Od nelegalnih drog je po pričakovanju najbolj dostopna marihuana: brez težav bi jo lahko priskrbelo 71 oz. 15,8 % fantov in 35 oz. 10,9 % deklet, če bi se potrudili, pa bi do nje prišlo še 40 oz. 8,9 % fantov in 36 oz. 11,25 % deklet. Da jih zanima, pa ne vedo, kako bi prišli do nje, je odgovorilo 13 oz. 2,9 % fantov in 9 oz. 2,8 % deklet.

Pri drugih nelegalnih drogah ni velikih razlik med fanti in dekleti. Heroin bi npr. lahko brez težav priskrbelo 16 oz. 3,5 % fantov in 7 oz. 2,1 % deklet, če bi se potrudili, pa 13 oz. 2,8 % fantov in 19 oz. 5,9 % deklet. 10 oz. 2,2 % fantov in 12 oz. 3,7 % deklet heroin zanima, a ne vedo, kako se pride do njega.

Ecstasy bi lahko brez težav priskrbelo 17 oz. 3,7 % fantov in 15 oz. 4,7 % deklet, če bi se potrudili, pa 19 oz. 4,2 % fantov in 16 oz. 5 % deklet. 17 oz. 3,7 % fantov in 14 oz. 4,4 % deklet zanima, kako bi prišli do ecstasyja, a ne vedo, kako.

Pri analizi smo opazili, da gre pri različnih vrstah droge za iste posameznike, ki lahko do katere koli droge pridejo brez težav oziroma jo lahko priskrbijo, če se potrudijo. Tudi skupina tistih, ki jih zanima, kako se pride do drog, je dokaj konstantna.

Doživljanje pijanosti

Še nikoli ni bilo pijanih 34,2 % fantov in 40,5 % deklet. Enkrat tedensko je pijanih 9,1 % fantov in 2,1 % deklet, večkrat tedensko pa 4,4 % fantov in 1,8 % deklet. Pri vprašanju o tem, kje so doživeli pijanost, ni bistvenih razlik med fanti in dekleti. Alkohol je med fanti torej prisoten pogosteje kot med dekleti, kar se sklada s pričakovanimi rezultati.

Srečanje z nedovoljenimi drogami

Pri vprašanih o tem, kdo jim je ponudil nedovoljeno drogo in kje, se odgovori fantov in deklet ne razlikujejo bistveno.

Informiranost o drogah

Fantje in dekleta so nekoliko različno ocenili svoje poznavanje drog in njihovih učinkov. Da ve dovolj o tem, ima občutek 61,7 % fantov in 52,3 % deklet. Odgovori fantov in deklet se delno razlikujejo pri vprašanju o tem, kje bi želeli dobiti informacije o drogah. Na starše bi se obrnilo 40,4 % fantov in 34,4 % deklet. Predavanja v šoli bi bila primerna za 61,4 % fantov in 60,2 % deklet. Delavnice na temo drog, ki bi jih vodili mladi, bi bile primerne za 16,4 % fantov in 29,7 % deklet. Letake z informacijami bi želelo 24,6 % fantov in 42,6 % deklet. Informacije o drogah bi poslušalo na radiu 22,3 % fantov in 13,4 % deklet, na televiziji pa bi jih spremljalo 50,3 % fantov in 45,7 % deklet. Informacije bi v knjigah poiskalo 33,4 % fantov in 40,7 % deklet. Predavanja ozdravljenih zasvojenecv bi bila ustrezna za 23,9 % fantov in 43,2 % deklet. Na mladinsko svetovalnico bi se obrnilo 18,7 % fantov in 24,4 % deklet.

Dekleta so torej bolj pripravljena sprejemati informacije o drogah kot fantje in to predvsem v obliki predavanj v šoli, televizijskih oddaj, predavanj ozdravljenih zasvojenecv in letakov, ki bi jih dobile v šoli. Fantje bi se večinoma odločili za predavanja v šoli, televizijske oddaje in nasvet staršev. Starši fantov iz našega vzorca so torej pomembnejši vir informacij o drogah za svoje mladostnike kot starši deklet.

Kam po pomoč

Če bi imeli težave, bi se na starše obrnilo 66,1 % fantov in 45,4 % deklet, na prijatelje 13,9 % fantov in 29,9 % deklet. Druge možnosti je obkrožilo bistveno manj anketirancev, odgovori fantov in deklet pa se bistveno ne razlikujejo.

Zanimivo je, da je odstotek fantov in deklet, ki bi se obrnili po pomoč na starše, precej nižji od odstotka tistih, ki trdijo, da se na starše lahko zanesejo tudi v težavah, in tistih, ki se zelo dobro razumejo z mamo oz. očetom. Preseneča podatek, da je med dekleti manj kot polovica takih, ki bi se obrnila po pomoč na starše, čeprav svoj odnos z njimi ocenjujejo zelo dobro. Skoraj tretjina deklet bi se v stiski za pomoč obrnila na prijatelje, kar sicer priča o njihovi dobri povezanosti v vrstniški skupini, hkrati pa pomeni določeno tveganje. Prijatelji in prijateljice namreč delijo podobne življenjske izkušnje in obvladajo podobne socialne veščine kot mladostnik v stiski sam, zato ne morejo biti bistveno bolj opremljeni za reševanje problemov, še posebej resnih.

3.2. Odgovori glede na kraj bivanja

Pri analizi odgovorov glede na kraj bivanja smo doživeli vrsto presenečenj oziroma odstopanj glede na pričakovane rezultate. Vzroke za odstopanja smo skušali najti v vzorcu samem. Pri analizi glede na kraj bivanja je treba upoštevati, da smo pri anketiranju zajeli osnovnošolce samo iz Mestne občine Ptuj, srednješolce pa v srednjih šolah na Ptuju, ne glede na kraj bivanja. Ker je v vzorcu le malo več kot pol mladih iz Ptuja, to pomeni, da je bilo med srednješolci anketiranih več mladih iz drugih občin kot iz mestne. Odgovarjalo je torej več mladih od 15. leta dalje, ki prihajajo iz drugih občin, kot mladih, starejših od 15 let, iz Ptuja. Pri interpretaciji rezultatov je to dejstvo vsekakor potrebno upoštevati.

Zadovoljstvo s stvarmi v življenju

Pri ocenjevanju zadovoljstva s posameznimi stvarmi v življenju ni bistvenih razlik med mladimi prebivalci Mestne občine Ptuj in drugih občin, morda velja omeniti le, da je z življenjem nasploh zadovoljnih 59,5 % mladih, ki živijo v drugih občinah, in 64,2 % mladih, ki živijo v Mestni občini Ptuj.

Prosti čas

Opazovali smo vzorec preživljanja prostega časa pri mladih iz obeh skupin. V kino zahaja po pričakovanjih več mladih iz mesta, to je 37,3 %, v primerjavi z mladimi iz okolice, med katerimi jih zahaja v kino 22 %. Zanimivo je, da disko obiskuje precej več mladih iz okolice, in sicer 44,8 %, medtem ko je med mladimi iz mesta takih 21,3 %. Pri obiskovanju kulturnih prireditev, počivanju in pisanju dnevnika in pisem ni razlik med obema skupinama, po knjigah pa pogosteje posegajo mladi iz mesta (37,6 %) v primerjavi z mladimi iz okolice (23,4 %). V društvih je aktivnih nekaj več mladih iz okolice (23,9 %) v primerjavi z mladimi iz mesta (19 %). Mladi iz okolice so v večjem številu vključeni v prostovoljno delo (13,3 %) kot mladi iz mesta (6,6 %). Mladih, ki že samostojno hodijo ven s prijatelji, je več v mestu (49,6 %) kot v okolici (29,9 %).

Izkušnje z drogami

Opazna odstopanja med obema skupinama mladih so se pokazala pri njihovih izkušnjah s posameznimi drogami. Med mladimi iz mesta redno, to je vsaj enkrat tedensko, alkohol uživa 4 % anketirancev, med mladimi iz okolice pa 10,8 %.

Redno kadi 11,5 % mladih iz mesta in 21,5 % mladih iz okolice.

Pri drogah, ki se pojavljajo redkeje, namesto odstotkov navajamo številke. Marihuano redno kadi 11 mladih iz okolice in 9 mladih iz mesta, priložnost-

no jo kadi 23 mladih iz okolice in 11 iz mesta, enkrat pa jo je poskusilo 38 mladih iz okolice in 31 iz mesta.

Hlape lepila redno vdihava 1 anketiranec iz okolice in 1 iz mesta, enkrat pa je to poskusilo 50 mladih iz okolice in 81 iz mesta.

Pomirjevala redno uživa 5 anketirancev (2 iz okolice in 3 iz mesta), enkrat pa jih je zaužilo 19 mladih iz okolice in 12 iz mesta.

Heroin redno uživajo 3 mladi iz okolice in nihče iz mesta. Enkrat so ga poskusili 3 mladi iz okolice in 2 iz mesta, priložnostno pa ga uživa 1 anketiranec iz okolice.

Kokain redno uživata 2 anketiranca iz okolice in nihče iz mesta. Enkrat so ga poskusili 3 mladi iz okolice in 1 iz mesta, priložnostno ga uživa 1 anketiranec iz okolice.

Amfetamine oz. speed redno uživa 1 anketiranec iz okolice in nihče iz mesta, enkrat so jih poskusili 3 mladi iz okolice in 4 iz mesta, priložnostno pa jih uživajo 3 mladi iz okolice.

Ecstasy redno uživata 2 anketiranca iz okolice in nihče iz mesta, enkrat ga je poskusilo 5 mladih iz okolice in 3 iz mesta, priložnostno pa ga uživajo 3 mladi iz okolice in nihče iz mesta.

LSD redno uživa 1 anketiranec iz okolice, enkrat ga je poskusil 1 anketiranec iz okolice in priložnostno 3 anketiranci iz okolice. Mladi iz mesta ne navajajo izkušenj z LSD-jem.

Droge v zadnjem mesecu

V zadnjem mesecu ni nobene droge zaužilo 33,7 % mladih iz okolice in 49,3 % mladih iz mesta. Število oziroma odstotek tistih, ki so v zadnjem mesecu uživali posamezne droge, je bil naslednji:

- alkohol je uživalo 59,1 % mladih iz okolice in 40,4 % mladih iz mesta,
- cigarete je kadilo 43,1 % mladih iz okolice in 27,9 % mladih iz mesta,
- hlape lepila je vdihavalo 6 mladih iz okolice in 2 iz mesta,
- pomirjevala so zaužili 4 mladi iz okolice in 4 iz mesta,
- marihuano je kadilo 37 mladih oz. 10,3 % iz okolice in 24 oz. 5,9 % mladih iz mesta,
- heroin so zaužili 4 mladi iz okolice in nihče iz mesta,
- kokain sta zaužila 2 anketiranca iz okolice in nihče iz mesta,
- amfetamine so zaužili 4 mladi iz okolice in 1 iz mesta,
- ecstasy sta zaužila 2 anketiranca iz okolice in nihče iz mesta.

Dostopnost drog

Glede dostopnosti drog smo bili ob pripravi anketnega vprašalnika mnenja, da se mladi iz mesta in iz okolice pri tem, kako dostopne so jim posamezne droge, ne razlikujejo bistveno – vsi dijaki se namreč dnevno srečujejo v istih

srednjih šolah. Analiza rezultatov je pokazala nekatere razlike med mladimi iz Ptuja in mladimi iz drugih občin tudi na tem področju. Posebno pozornost smo namenili odgovorom v kategorijah »sploh me ne zanima« in »lahko bi priskrbel/-a brez težav«, saj predstavljata dve povsem nasprotni stališči.

Alkohol lahko brez težav priskrbi 55,5 % mladih iz okolice in 37,6 % mladih iz mesta, medtem ko alkohol sploh ne zanima 29,4 % mladih iz okolice in 41,4 % mladih iz mesta.

Cigarete bi lahko brez težav priskrbelo 50 % mladih iz okolice in 37,7 % mladih iz mesta.

Oba podatka kažeta na nespoštovanje sprejetega zakona v trgovinah in lokalih.

Marihuano bi lahko brez težav priskrbelo 17,5 % mladih iz okolice in 10,2 % mladih iz mesta. Da jih ta droga sploh ne zanima, trdi 69,4 % mladih iz okolice in 77,3 % mladih iz mesta. Če se potrudijo, lahko marihuano priskrbi 11,3 % mladih iz okolice in 8,7 % mladih iz mesta.

Heroin bi lahko brez težav priskrbelo 12 oz. 3,3 % mladih iz okolice in 10 oz. 2,5 % mladih iz mesta. Če se potrudijo, ga lahko priskrbi 18 oz. 5 % mladih iz okolice in 14 oz. 3,5 % mladih iz mesta. Heroin sploh ne zanima 89,3 % mladih iz okolice in 90,7 % mladih iz mesta.

Do kokaina lahko brez težav pride 12 oz. 3,3 % mladih iz okolice in 9 oz. 2,2 % mladih iz mesta. Kokain sploh ne zanima 90,1 % mladih iz okolice in 91,5 % mladih iz mesta. Če se potrudijo, lahko priskrbi to drogo 15 oz. 4,2 % mladih iz okolice in 14 oz. 3,5 % iz mesta.

Amfetamini ne zanimajo 88,4 % anketirancev iz okolice in 90,5 % anketirancev iz mesta. Brez težav bi jih lahko priskrbelo 12 anketirancev oz. 3,3 % mladih iz okolice in 7 oz. 1,7 % mladih iz mesta. Če se potrudijo, lahko amfetamine priskrbi 16 mladih oz. 4,5 % iz okolice in 17 oz. 4,2 % mladih iz mesta.

Ecstasy lahko brez težav priskrbi 19 oz. 5,3 % mladih iz okolice in 12 oz. 2,9 % mladih iz mesta. Če se potrudijo, lahko do njega pride 19 oz. 5,3 % mladih iz okolice in 15 oz. 3,7 % mladih iz mesta. Ecstasy sploh ne zanima 84,7 % mladih iz okolice in 88,7 % mladih iz mesta.

LSD bi lahko brez težav priskrbelo 11 oz. 3 % mladih iz okolice in 5 oz. 1,2 % mladih iz mesta. Če se potrudijo, lahko do njega pride 13 oz. 3,6 % mladih iz okolice in 13 oz. 3,2 % mladih iz mesta.

Izkušnje z alkoholom

Glede na to, da je najbolj razširjena droga med mladimi alkohol, smo v anketi preverjali tudi izkušnje s prekomernim uživanjem alkohola. Še nobene izkušnje z alkoholom nima 5,6 % mladih iz okolice in 11,5 % mladih iz mesta. Pijanosti še ni nikoli doživelo 24 % mladih iz okolice in 50 % mladih iz mesta.

Pogostost doživljanja pijanosti je med anketiranci naslednja:

- enkrat doslej – 18,4 % mladih iz okolice in 20,2 % mladih iz mesta,
- nekajkrat – 32,7 % mladih iz okolice in 21 % mladih iz mesta,
- enkrat na mesec – 10,9 % mladih iz okolice in 3,7 % mladih iz mesta,
- enkrat na teden – 10 % mladih iz okolice in 2,7 % mladih iz mesta,
- večkrat na teden – 4,4 % mladih iz okolice in 2,2 % mladih iz mesta.

Če seštejemo odstotke tistih, ki doživijo pijanost enkrat mesečno, enkrat tedensko ali pogosteje in torej redno uživajo alkohol v večjih količinah, ugotovimo, da je v tej skupini več kot 25 % mladih iz okolice in 8,6 % mladih iz mesta.

Anketiranci, ki že imajo izkušnjo s prekomernim uživanjem alkohola, so odgovarjali tudi na vprašanje o kraju doživljanja pijanosti oziroma okoliščinah tega dogajanja. 8,1 % mladih iz okolice in 3,3 % mladih iz mesta je pijanost doživel, ko so bili sami doma. 6,1 % mladih iz okolice in 7,5 % mladih iz mesta je pijanost doživel v krogu družine. 31,5 % mladih iz okolice in 20,1 % mladih iz mesta je doživel pijanost v družbi prijateljev v parku oz. na ulici, 23,7 % mladih iz okolice in 8 % mladih iz mesta pa v lokalnu.

Alkohol pomeni dokaj resen problem med anketirano populacijo, še posebej med mladimi iz okolice. Visok odstotek mladih iz okolice, ki doživljajo pijanost v lokalnu in na ulici, nam pove, da gre verjetno za pitje v mestu pred odhodom domov. Mladi iz mesta se ob pitju zadržujejo večinoma v parku ali na ulici. Prostor si vsaka skupina izbere tako, da se čim bolj umakne socialni kontroli svojega okolja.

Srečevanje z nedovoljenimi drogami

Tudi pri vprašanju o srečanju z nedovoljenimi drogami se odgovori mladih iz okolice in tistih iz mesta nekoliko razlikujejo. Da jim še nihče ni ponudil nobene nedovoljene droge, je odgovorilo 63,2 % mladih iz okolice in 75,5 % mladih iz mesta. Nedovoljeno drogo so 21 % mladih iz okolice in 12,1 % mladih iz mesta ponudili prijatelji. Anketirancem so nedovoljene droge ponudili tudi sošolci, in sicer 4,5 % mladih iz okolice in 3,2 % mladih iz mesta. Preprodajalci so droge ponudili 7,3 % mladih iz okolice in 5,8 % mladih iz mesta.

Kraj oziroma prostor, kjer so jim ponudili nedovoljene droge, je bil v anketi zelo pomembno vprašanje, saj nam odgovori lahko pomagajo osvetliti razširjenost drog v življenjskem prostoru mladih, morda pa tudi odpraviti nekatere stereotipe o tem, kje se pojavlja droga. Ker se mladi, ki živijo v mestu, in tisti, ki se vozijo v šolo, gibljejo po nekoliko različnih poteh, smo te odgovore preverjali tudi glede na kraj bivanja.

V šoli so nedovoljene droge ponudili 9 % mladih iz okolice in 3,7 % mladih iz mesta, v bližini šole pa 12,4 % mladih iz okolice in 6 % mladih iz mesta. V lokalnu so droge ponudili 16,9 % mladih iz okolice in 5,2 % mladih iz mesta,

na ulici pa dobrim 10 % mladih, ne glede na kraj bivanja. Na domači zabavi se je z nedovoljenimi drogami srečalo 7,6 % mladih iz okolice in 4,7 % mladih iz mesta.

Kljub posebnosti vzorca, ki smo ga opisali v uvodnem odstavku odgovorov glede na kraj bivanja, je iz rezultatov razvidno, da so mladi iz okolice ranljivejša skupina za srečanje z nedovoljeno drogo v primerjavi z vrstniki iz mesta.

3.3. Odgovori glede na vrsto šole

Pri obravnavi odgovorov glede na vrsto šole smo združili kategoriji poklicna in nižja poklicna šola, ker so dijaki sami nedosledno izbirali med tema dvema vrstama šole, kar smo opazili pri prvem preštevanju anketnih vprašalnikov. Odgovore smo glede na vrsto šole preverjali tam, kjer smo menili, da so lahko podatki pomembni za delo z mladimi na šolah. V tej analizi ne prikazujemo podatkov po posameznih šolah.

Samostojno zahajanje ven

Osnovnošolci so svoje samostojno zahajanje ven očitno razumeli nekoliko drugače kot srednješolci, saj je več kot 60 % učencev osnovnih šol izbralo odgovor, da že sami zahajajo ven v večernih urah, med srednješolci pa je takih le okoli 25 %.

Izkušnje z drogami

Izkušnje z alkoholom se nekoliko razlikujejo glede na vrsto šole. Da redno, to je vsaj enkrat tedensko, uživa alkohol, je odgovorilo 2,1 % osnovnošolcev, 6,7 % dijakov srednjih šol, 13,6 % gimnazijcev in 15 % dijakov poklicnih šol. Zdelo se nam je zanimivo, da je problem mnogo večji v gimnazijskih in poklicnih programih kot na drugih srednješolskih programih.

Redno kadi 5,1 % osnovnošolcev, 18,9 % gimnazijcev, 21,3 % srednješolcev in 35,7 % dijakov poklicnih šol.

Druge vrste drog se pojavljajo redkeje. Število tistih, ki redno vdihavajo hlape lepila, se ne razlikuje med posameznimi vrstami šol, prav tako ne število tistih, ki uživajo pomirjevala.

Število kadilcev marihuane je nizko, zato ne navajamo odstotkov uživalcev, ampak njihovo število. Med osnovnošolci je 1 reden uživalec marihuane, na srednjih šolah so 3, na gimnaziji jih je 7 in na poklicnih šolah 10. Priložnostno jo uživajo: 2 osnovnošolca, 8 gimnazijcev, 12 dijakov srednjih in 12 dijakov poklicnih šol. Samo enkrat jo je kadilo: 12 osnovnošolcev, 15 dijakov poklicnih šol, 19 gimnazijcev in 26 dijakov srednjih šol.

Tudi pri naslednjih drogah navajamo število uživalcev, ne pa odstotkov.

Heroin redno uživajo 1 gimnazijec in 2 dijaka poklicnih šol, priložnostno 1 dijak poklicne šole, enkrat pa so ga poskusili 1 gimnazijec, 1 dijak poklicne šole, 2 srednješolca in 1 osnovnošolec.

Kokain redno uživata 2 dijaka poklicnih šol, priložnostno 1 dijak poklicne šole, enkrat pa sta ga poskusila 2 gimnazijca, 1 dijak poklicne in 1 dijak srednje šole.

Amfetamine redno uživa 1 dijak poklicne šole, priložnostno 1 gimnazijec in 3 dijaki poklicne šole, enkrat pa so jih zaužili 1 gimnazijec, 1 dijak poklicne in 2 dijaka srednje šole ter 3 osnovnošolci.

Ecstasy redno uživata 1 gimnazijec in 1 dijak poklicne šole, priložnostno 1 gimnazijec in 3 dijaki poklicne šole, enkrat pa so ga zaužili 1 gimnazijec, 1 osnovnošolec, 2 dijaka poklicne in 4 dijaki srednje šole.

LSD redno uživa 1 dijak poklicne šole, priložnostno ga uživajo 1 gimnazijec in 2 dijaka poklicne šole, enkrat pa ga je poskusil 1 dijak srednje šole.

Dobljeni rezultati so lahko dvomljivi, saj se nekaterih drog ne uživa redno, anketiranci pa so odgovorili, da jih – npr. ecstasy, amfetamini in LSD. Ti odgovori so torej sporni in lahko sklepamo, da nekateri anketiranci niso odgovarjali iskreno oziroma ankete niso vzeli resno. Nekateri vprašalniki, na katerih so se anketiranci opredelili za uživalce močnejših drog, smo pregledali še posebej pozorno in jih predstavljamo ob koncu analize.

Dobljenih rezultatov ne moremo zavreči, čeprav lahko dvomimo o verodostojnosti posameznih odgovorov. Z veliko gotovostjo lahko namreč sprejmemo odgovore o občasnem uživanju drog in o njihovem enkratnem poskušanju.

Droge v zadnjem mesecu

Mladih, ki v zadnjem mesecu niso poskusili nobene droge, je manj, kot bi si lahko želeli. Med osnovnošolci je takih 55,8 %, med gimnazijci 35,1 %, med dijaki srednjih šol 31,6 % in med dijaki poklicnih šol 28,1 %.

V zadnjem mesecu je alkohol zaužilo 33 % osnovnošolcev, delež dijakov na vseh ostalih šolah pa sega malo čez 60 %.

Cigarete je v zadnjem mesecu kadilo 22,8 % osnovnošolcev, med srednjimi šolami pa je odstotek tistih, ki so kadili v zadnjem mesecu, najnižji med gimnazijci – 36,9 %, in najvišji med dijaki poklicnih šol – 55,2 %, dijaki srednjih šol pa so med obojimi z 41,1 %.

Izkušnjo z vdihavanjem lepila v zadnjem mesecu imajo 3 osnovnošolci, 3 dijaki poklicnih in 2 dijaka srednjih šol.

Pomirjevala je v zadnjem mesecu uživalo 6 anketirancev, od tega 2 osnovnošolca.

Marihuano je v zadnjem mesecu kadilo 5 osnovnošolcev, 15 gimnazijcev, 20 dijakov poklicnih in 22 dijakov srednjih šol.

V raziskavi ESPAD iz leta 1995, ki je bila opravljena v Sloveniji, je navedena ugotovitev, da 94,3 % srednješolcev v zadnjih 30 dneh ni uživalo marihuane. V letu 2002 je bila opravljena mednarodna raziskava o zdravju mladih, ki je zajela tudi Slovenijo, v njej pa je bilo ugotovljeno, da 13 % slovenskih srednješolcev kadi marihuano. V naši anketi dobljeni rezultat kaže, da je med srednješolci tudi pri nas 13 % takih, ki so v zadnjem mesecu kadili marihuano. Heroin so v zadnjem mesecu zaužili 3 dijaki poklicnih in 1 dijak srednjih šol, kokain pa 2 dijaka poklicnih šol.

Amfetamine so v zadnjem mesecu uživali 1 osnovnošolec, 1 gimnazijec, 1 dijak srednje in 2 dijaka poklicne šole.

Ecstasy so zaužili 1 gimnazijec in 2 dijaka poklicne šole, LSD pa 2 dijaka poklicne šole.

Pri zadnjih štirih vrstah droge se ponavljajo pritrdilni odgovori pri dveh istih dijakih, kar kaže na to, da sta ta dva dijaka poklicne šole zelo verjetno odgovarjala neresno.

Osnovnošolci so skupina z dokaj tveganim vedenjem, saj jih je tretjina v zadnjem mesecu pila alkohol, dobra petina kadila, med njimi pa je zaslediti tudi jemanje pomirjeval, vdihavanje lepila, kajenje marihuane in celo amfetamine.

Dostopnost drog

Pri odgovorih o dostopnosti posameznih drog nas je še posebej zanimalo, kako lahko pridejo do alkohola in cigaret osnovnošolci, saj je z zakonom določeno, da se le-teh mlajšim od 15 let nikjer ne sme prodajati. Alkohol lahko brez težav priskrbi 90 oz. 27,4 % osnovnošolcev, če se potrudijo, pa še 50 oz. 15,2 %. Cigarete lahko brez težav priskrbi 86 oz. 25,8 % osnovnošolcev, če se potrudijo, pa še 39 oz. 11,7 %. Legalne oz. dovoljene droge so tako očitno brez večjih ovir dostopne tistim otrokom do 15. leta, ki jih to zanima. Spoštovanje zakonov na tem področju v našem okolju torej (še) ni uveljavljeno.

Med nedovoljenimi drogami je najbolj dostopna marihuana. Osnovnošolci glede dostopnosti odgovarjajo, da jo lahko brez težav priskrbi 6,6 % in, če se potrudijo, še 5,4 %. 12 % osnovnošolcev torej pozna vire in poti, kako priti do marihuane, 3,9 % pa jih le-ta zanima, a ne vedo, kako priti do nje.

Osnovnošolci kažejo tudi glede ostalih drog veliko informiranost v smislu dostopnosti. Heroin bi lahko brez težav priskrbelo 8 osnovnošolcev in le 2 dijaka poklicne šole, 5 gimnazijcev in 7 dijakov srednjih šol. Če bi se potrudili, bi ga lahko priskrbelo 10 osnovnošolcev, 5 dijakov srednjih šol, 8 dijakov poklicnih šol in 9 gimnazijcev. Zanimanje za heroin kaže še 9 osnovnošolcev, 4 gimnazijci, 4 dijaki poklicnih in 5 dijakov srednjih šol, čeprav ne vedo, kako priti do njega.

Kokain bi lahko brez težav priskrbelo 7 osnovnošolcev, 3 dijaki poklicnih šol, 5 gimnazijcev in 6 dijakov srednjih šol. Če se potrudijo, ga lahko priskrbi 8

osnovnošolcev, 6 dijakov srednjih šol, 7 gimnazijcev in 8 dijakov poklicnih šol. Skupina tistih, ki jih kokain zanima, pa ne vedo, kako priti do njega, je približno enaka skupini, ki navaja isti odgovor pri heroinu.

Amfetamine lahko brez težav priskrbi 6 osnovnošolcev, 3 dijaki poklicnih šol, 4 gimnazijci in 6 dijakov srednjih šol. Če se potrudijo, lahko pride do njih 8 osnovnošolcev, 6 dijakov srednjih šol, 7 dijakov poklicnih šol in 12 gimnazijcev.

Ecstasy lahko brez težav priskrbi 7 osnovnošolcev, 5 dijakov poklicnih šol, 9 gimnazijcev in 10 dijakov srednjih šol. Število tistih, ki lahko pridejo do ecstasyja, če se potrudijo, je približno enako, kot pri amfetaminih.

LSD je lahko dostopen 3 osnovnošolcem, z nekoliko več truda pa 6 osnovnošolcem. 10 osnovnošolcev zanima, kako prideš do LSD-ja. Število anketirancev iz drugih šol je podobno številu pri prejšnjih odgovorih.

Relativno širok krog osnovnošolcev, ki z lahkoto ali z nekoliko truda pridejo do močnih drog ali jih le-te zanimajo, pa ne vedo, kako priti do njih, opozarja na širjenje problema drog na vse mlajše generacije. Osnovnošolci so torej skupina, kjer lahko pričakujemo porast eksperimentiranja z drogami, posledično pa več rednih in občasnih uživalcev med srednješolci.

Doživljanje pijanosti

Pri delu anketirancev je občutek pijanosti prisoten v rednih časovnih presledkih. Enkrat mesečno doživi pijanost 6 osnovnošolcev, 13 dijakov poklicnih šol, 16 gimnazijcev in 22 dijakov srednjih šol. Enkrat na teden je pijanih 6 gimnazijcev, 18 dijakov srednjih šol in 23 oz. 18,8 % dijakov poklicnih šol. Večkrat na teden doživijo pijanost 3 osnovnošolci, 3 gimnazijci, 7 dijakov srednjih šol in 12 dijakov poklicnih šol.

Posebej smo si ogledali odgovore osnovnošolcev glede kraja, kjer so doživeli pijanost. 24 jih je bilo pijanih v družinskem krogu, 16 pa, ko so bili sami doma. 42 jih je bilo pijanih v parku oz. na ulici, 14 v lokalni, kar 46 pa jih navaja druge prostore in priložnosti, od katerih jih je veliko povezanih z družinskimi praznovanji, druženjem s sorodniki, sosedi in prijatelji.

Med vsemi srednjimi šolami izstopata kot najpogostejša kraja, kjer so anketiranci doživeli pijanost, ulica oz. park in lokal.

Srečevanje z nedovoljenimi drogami

Glede ponudbe nedovoljenih drog se odgovori po posameznih šolah razlikujejo. Da jim še nihče ni ponudil nedovoljene droge, odgovarja 81,4 % osnovnošolcev, 62,6 % dijakov poklicnih šol, 64,4 % dijakov srednjih šol in 49,5 % gimnazijcev.

Da jim je nedovoljeno drogo ponudil prijatelj, je odgovorilo 7,9 % osnovnošolcev, 18,8 % dijakov srednjih šol, 19 % dijakov poklicnih šol in 36 % gim-

nazijcev. Odstotki tistih, ki jim je nedovoljeno drogo ponudil sošolec, so na posameznih šolah podobni.

Prostor, kjer so jim ponudili nedovoljeno drogo, se po posameznih vrstah šol precej razlikuje. Da so jim ponudili drogo v šoli, je odgovorilo 2,7 % osnovnošolcev, 4,5 % gimnazijcev, 7,7 % dijakov srednjih šol in 14 % dijakov poklicnih šol. V bližini šole se je z drogo srečalo 3,6 % osnovnošolcev, 9,4 % dijakov srednjih šol, 14 % dijakov poklicnih šol in 18,9 % gimnazijcev. V lokalni okolici so nedovoljeno drogo ponudili 1,8 % osnovnošolcev, 12,2 % dijakov srednjih šol, 19,8 % gimnazijcev in 23,2 % dijakov poklicnih šol. Na ulici je prišlo v stik z drogo 6,6 % osnovnošolcev, 9,4 % dijakov srednjih šol, 16,9 % dijakov poklicnih šol in 18,9 % gimnazijcev. Na domači zabavi so drogo ponudili 1,5 % osnovnošolcev, 7,2 % dijakov srednjih šol, 9,8 % dijakov poklicnih šol in 14,4 % gimnazijcev.

Informiranje in izobraževanje na področju drog

Odgovori anketirancev se po šolah nekoliko razlikujejo glede tega, na kakšen način bi želeli dobiti informacije o drogah, njihovih učinkih, o kazenskih posledicah posedovanja nedovoljenih drog itd. Navajamo samo tiste oblike informiranja, ki se lahko izvedejo v šolah.

Predavanja v šoli bi bila dobra za 52,2 % gimnazijcev, 55 % osnovnošolcev, 64 % dijakov poklicnih šol in 74,5 % dijakov srednjih šol.

Delavnice, ki bi jih izvajali mladi, bi bile primerne za 12,9 % dijakov poklicnih šol, 20,4 % osnovnošolcev, 24,8 % dijakov srednjih šol in 34,2 % gimnazijcev.

Zloženke z informacijami bi bile ustrezne za 20,8 % dijakov poklicnih šol, 29,8 % osnovnošolcev, 36,7 % dijakov srednjih šol in 46,8 % gimnazijcev.

Predavanja, ki bi jih izvajali ozdravljeni zasvojenec, bi si na šoli želelo 25,9 % osnovnošolcev, 28 % dijakov poklicnih šol, 35,6 % dijakov srednjih šol in 47,7 % gimnazijcev.

Najustreznejša oblika informiranja mladih naj bi bila tako predavanja v šolah, sledijo jim predavanja ozdravljenih zasvojenec in zloženke z informacijami. Gimnazijci so najbolj naklonjeni različnim oblikam informiranja, najmanj pa dijaki poklicnih šol.

3.4. Učni uspeh in vedenje anketirancev

Raziskave kažejo, da naj bi bil visok učni uspeh pozitiven zaščitni dejavnik v vedenju mladostnikov, nizek pa ogrožajoča okoliščina, še posebej pri eksperimentiranju z drogami. Preverjali smo, če to drži tudi pri naših anketiranih, iz zbranih podatkov pa smo skušali dobiti še nekaj drugih povezav med

posameznimi odgovori. Velika večina anketirancev ima dober, prav dober ali odličen uspeh, anketirancev z zadostnim uspehom je 14,5 %, nezadostnih pa 10 oz. 1,3 %. Neuspešnih učencev je na srečo zelo malo, vendar pa njihovo nizko število povzroča težave pri primerjanju odstotkov v posamezni populaciji. Vsak odgovor anketiranca, ki je bil v prejšnjem šolskem letu negativen, pomeni namreč 10 % odgovorov iz te skupine. Pri branju rezultatov glede na učni uspeh je vsekakor potrebno upoštevati to dejstvo.

Zadovoljstvo s stvarmi v življenju

Anketiranci imajo do svojega učnega uspeha zelo različen odnos. Med njimi najdemo nezadostne, ki so z njim zadovoljni, in odlične, ki niso. Pri spremljanju odgovorov je treba upoštevati, da je bila anketa izvedena decembra, anketiranci pa so na začetku ankete navedli svoj učni uspeh prejšnjega šolskega leta. Pri vprašanju o tem, kako so zadovoljni s svojim učnim uspehom, so se anketiranci osredotočili na svoj trenutni uspeh in ne na tistega iz prejšnjega šolskega leta, zato prihaja do omenjenih odgovorov, ki so navidezno nelogični.

Izračunali smo deleže tistih, ki s svojim učnim uspehom niso zadovoljni. Med nezadostnimi je takih 40 %, kar pomeni, da je 60 % tistih, ki so imeli v prejšnjem šolskem letu nezadosten uspeh, z njim zadovoljnih ali še kar zadovoljnih. Med zadostnimi je z uspehom nezadovoljnih 34,8 %, med dobrimi 19,3 %, med prav dobrimi 9,3 % in 1 odličen učenec, ki predstavlja 0,6 %.

Izračunali smo tudi, kako so anketiranci zadovoljni s svojo priljubljenostjo v razredu. Med nezadostnimi ni takih, ki bi bili nezadovoljni s svojo priljubljenostjo. Med zadostnimi je z njo nezadovoljnih 6,6 %, med dobrimi 5,4 %, med prav dobrimi 5,1 % in med odličnimi 5,9 %. Učni uspeh torej med našimi anketiranci ne vpliva na občutek priljubljenosti.

Pomembno se nam je zdelo preveriti, kako vpliva učni uspeh na občutek samozavesti. S svojo samozavestjo je nezadovoljnih 40 % nezadostnih anketirancev, 3,7 % zadostnih, 12,7 % dobrih, 6,3 % prav dobrih in 8,4 % odličnih anketirancev. Velik delež tistih, ki imajo nizek učni uspeh in imajo pomanjkanje samozavesti, je lahko resno opozorilo vsem, ki se ukvarjajo z anketirano populacijo. Zanimiva je razlika med zadostnimi učenci, med katerimi jih je samo 3,7 % nezadovoljnih s svojo samozavestjo in med dobrimi, kjer je takih kar 12,7 %. Presenetljivo je, da je med odličnimi učenci delež nezadovoljnih s samozavestjo višji kot med prav dobrimi.

Pri opazovanju odgovorov o nezadovoljstvu z življenjem nasploh se je pokazala pričakovana slika: z življenjem je nezadovoljnih 20 % nezadostnih anketirancev, 10 % zadostnih, 6,6 % dobrih, 4,2 % prav dobrih in 1,1 % odličnih učencev.

Tudi ti podatki kažejo smer potrebnih pristopov pri delu z mladimi, še

posebej v šolah, kjer se oblikuje tako pomemben dejavnik mladostnikove samopodobe, kot je učni uspeh.

Odnos s starši

Pri tem vprašanju smo preverjali glede na učni uspeh samo nekaj možnih odgovorov, med katerimi sodita dva na pozitivno lestvico, torej gre za zaščitno delovanje staršev oz. družine, dva pa na negativno, ki jo predstavlja za mladostnika nespodbudno družinsko vedenje oz. okolje.

Da jih imajo starši zelo radi, je odgovorilo 60 % nezadostnih učencev, 84,6 % zadostnih učencev, 85,4 % dobrih, 89 % prav dobrih in 92,8 % odličnih učencev. Iz rezultatov je razvidno, da sodi mladostnikov učni uspeh v območje »čustvene trgovine« v družini – bolj uspešni učenci prejmejo več brezpogojne starševske ljubezni oz. podpore. Menimo, da so podatki vredni razmisleka staršev.

Zanimalo nas je tudi, ali učni uspeh anketirancev vpliva na to, v kolikšni meri starši upoštevajo njihovo mnenje. Tudi tukaj so podatki zgovorni. Da starši pogosto upoštevajo njihovo mnenje, je odgovorilo 30 % nezadostnih učencev, 36 % zadostnih, 44,4 % dobrih, 50,6 % prav dobrih in 64 % odličnih. Ne glede na to, da bi bilo zelo zaželeno, da bi bili odstotki v vseh skupinah višji, lahko na osnovi dobljenih rezultatov vidimo, da mnenja učencev z nižjim uspehom v družini niso najbolj upoštevanja vredna oz. da vrednost mnenj mladih narašča z učenim uspehom.

Da se starši ne zanimajo za njihovo šolsko delo, trdi 20 % nezadostnih učencev, pri ostalih skupinah pa je delež teh izenačen in sega od 2,4 % do 2,9 %. Iz dobljenih rezultatov lahko sklepamo, da bi bil večji interes staršev za šolo najbolj potreben nezadostnim učencem, kar ustreza pričakovanim rezultatom.

Preverjali smo še odgovore anketirancev, ki se staršev bojijo. Med nezadostnimi je takih 20 %, med zadostnimi 5,4 %, med dobrimi 2,9 %, med prav dobrimi 1,6 % in med odličnimi 1,8 %. Strah je torej mnogo pogosteje prisoten v družinah učno neuspešnih oz. manj uspešnih učencev. Podatek je uporaben predvsem za razrednike in šolske svetovalne delavce, saj mnogokrat svetujejo staršem pri ukrepanju v zvezi s šolskim neuspehom.

Prosti čas

Iskali smo morebitno povezavo med načinom preživljanja prostega časa in učenim uspehom.

Informativne in izobraževalne oddaje na televiziji gleda 20 % nezadostnih anketirancev, 24,3 % zadostnih, 27,8 % dobrih, 35,4 % prav dobrih in 35,3 % odličnih anketirancev.

Kulturne prireditve v prostem času obiskuje 4,9 % dobrih, 7,6 % prav dobrih

in 7,7 % odličnih anketirancev, medtem ko jih zadostni in nezadostni anketiranci ne obiskujejo.

Knjige bere 10 % nezadostnih, 21,6 % zadostnih, 24,4 % dobrih, 36,2 % prav dobrih in 43,7 % odličnih anketirancev. Preseneča podatek, da v prostem času bere manj kot polovica odličnjakov.

Zelo zanimiv je rezultat glede vključevanja v prostovoljno delo. Kot prostovoljci so angažirani nezadostni učenci v 10 %, zadostni v 14,4 %, dobri v 12,4 %, prav dobri v 8 % in odlični v 7,1 %.

Pri odprtem vprašanju, kjer so anketiranci vpisovali samostojne odgovore, smo opazili, da so največjo pestrost dodatnih dejavnosti navedli prav dobri učenci.

Samostojno zahajanje ven

Odgovori na to vprašanje so nas presenetili. Nezadostni anketiranci še ne zahajajo sami v družbo vrstnikov. Med zadostnimi jih hodi ven 29,5 %, med dobrimi 33,9 %, med prav dobrimi 43,7 % in med odličnimi 52,4 %. Bolj uspešni učenci so torej družabno bolj aktivni, lahko pa domnevamo tudi, da so njihovi starši bolj tolerantni zaradi njihove šolske uspešnosti.

Droge v zadnjem mesecu

V zadnjem mesecu ni nobene droge poskusilo 20 % nezadostnih učencev, 28,8 % zadostnih, 33,4 % dobrih, 47 % prav dobrih in 56,6 % odličnih.

Alkohol je v zadnjem mesecu poskusilo 80 % nezadostnih, 58,5 % zadostnih, 56,2 % dobrih, 46,1 % prav dobrih in 35,5 % odličnih učencev.

Cigarete je v zadnjem mesecu kadilo 80 % nezadostnih, 50,4 % zadostnih, 45 % dobrih, 28,2 % prav dobrih in 19,2 % odličnih anketirancev.

Hlape lepila je v zadnjem mesecu vdihavalo manj anketirancev, zato namesto odstotkov navajamo njihovo število: 1 zadosten, 5 dobrih, 1 prav dober in 1 odličen učenec, med nezadostnimi učenci pa nihče.

Pomirjevala so zaužili v zadnjem mesecu 4 dobri in 3 prav dobri učenci, med ostalimi skupinami pa nihče.

Marihuano je kadilo 5 oz. 50 % nezadostnih učencev, 8 oz. 7,2 % zadostnih učencev, 30 oz. 12,5 % dobrih učencev, 16 oz. 6,8 % prav dobrih učencev in 3 oz. 1,8 % odličnih učencev.

Heroin so v zadnjem mesecu poskusili 1 nezadosten učenec, 1 zadosten in 2 dobra učenca.

Kokain sta zaužila 2 dobra učenca.

Amfetamine so v zadnjem mesecu zaužili 1 nezadosten učenec, 1 dober, 2 prav dobra in 1 odličen.

Ecstasy so v zadnjem mesecu zaužili 1 nezadosten učenec, 1 dober in 1 prav dober učenec.

LSD sta v zadnjem mesecu zaužila 2 dobra učenca.

Učni uspeh je tudi pri mladih iz našega vzorca povezan z vedenjem na področju drog, kot tudi ugotavljajo nekatere raziskave: višji ko je, manj je tveganega vedenja v zvezi z drogami, in obratno.

Dostopnost drog

Preverjali smo dostopnost alkohola kot najbolj razširjene droge in dostopnost nekaterih nedovoljenih drog glede na učni uspeh. Vzeli smo samo odgovore v dveh povsem nasprotnih kategorijah – »lahko bi priskrbel/-a brez težav« in »sploh me ne zanima«.

Alkohol lahko brez težav priskrbi 90 % nezadostnih učencev, 48,1 % zadostnih učencev, 50,8 % dobrih učencev, 43,4 % prav dobrih in 40 % odličnih učencev. Da jih sploh ne zanima, navaja 10 % nezadostnih učencev, 31,1 % zadostnih učencev, 32 % dobrih učencev, 38,7 % prav dobrih učencev in 40,6 % odličnih učencev.

Marihuano lahko brez težav priskrbi 60 % nezadostnih učencev, 16,5 % zadostnih učencev, 16,1 % dobrih učencev, 13,5 % prav dobrih učencev in 6,6 % odličnih učencev. Marihuana sploh ne zanima 40 % nezadostnih učencev, 72,4 % zadostnih učencev, 71,6 % dobrih učencev, 73,7 % prav dobrih učencev in 78,3 % odličnih učencev.

Heroin lahko brez težav priskrbita 2 nezadostna učenca (20 %), 4 zadostni (3,6 %), 9 dobrih (3,8 %), 6 prav dobrih (2,5 %) in 2 odlična (1,2 %). Heroin sploh ne zanima 70 % nezadostnih učencev, 90,8 % zadostnih učencev, 87,3 % dobrih učencev, 91,5 % prav dobrih učencev in 92,1 % odličnih učencev.

Kokain lahko brez težav priskrbita 2 oz. 20 % nezadostnih učencev, 4 oz. 3,6 % zadostnih učencev, 8 oz. 3,3 % dobrih učencev, 6 oz. 2,5 % prav dobrih učencev in 2 oz. 1,2 % odličnih učencev. Kokain sploh ne zanima 70 % nezadostnih učencev, 90,8 % zadostnih učencev, 88,6 % dobrih učencev, 91,5 % prav dobrih učencev in 93,4 % odličnih učencev.

Ecstasy bi lahko brez težav priskrbeli 3 nezadostni učenci (30 %), 5 zadostnih (4,6 %), 10 dobrih (4,2 %), 9 prav dobrih (3,8 %) in 4 odlični (2,7 %) učenci. Ecstasy ne zanima 70 % nezadostnih učencev, 89,7 % zadostnih, 86,3 % dobrih, 86,8 % prav dobrih in 88,5 % odličnih.

Pri LSD-ju je rezultat praktično enak kot pri heroinu.

Tudi pri dostopnosti drog se potrjuje povezanost med učnim uspehom in tveganim vedenjem.

Izkušnje s pijanostjo

Še nikoli ni bilo pijanih 25,2 % zadostnih učencev, 29,5 % dobrih učencev, 38,5 % prav dobrih učencev in 57,2 % odličnih učencev, med nezadostnimi pa ni takih, ki še ne bi bili pijani.

Enkrat na mesec doživi pijanost 30 % nezadostnih učencev, 12,6 % zadostnih učencev, 8,8 % dobrih učencev, 6,3 % prav dobrih in 2,4 % odličnih učencev. Enkrat tedensko spije preveč 10 % nezadostnih (1 učenec), 8,1 % zadostnih učencev, 10,9 % dobrih učencev, 4,2 % prav dobrih učencev in 0,6 % oz. 1 odličen učenec.

Večkrat tedensko je pod vplivom alkohola 10 % nezadostnih (1 učenec), 4,5 % zadostnih učencev, 4,6 % dobrih učencev, 2,9 % prav dobrih učencev in 0,6 % oz. 1 odličen učenec.

Ponudba nedovoljenih drog

Še nihče ni ponudil nedovoljene droge 20 % nezadostnih učencev, 68,5 % zadostnih učencev, 66,2 % dobrih učencev, 68,6 % prav dobrih učencev in 78,7 % odličnih učencev.

Od prijatelja je dobilo tovrstno ponudbo 20 % nezadostnih učencev, 18,5 % zadostnih in enak odstotek dobrih učencev, 16,9 % prav dobrih učencev in 11,5 % odličnih učencev.

Delež odgovorov, da so jim nedovoljeno drogo ponudili sošolci, se pri vseh skupinah giblje okoli 4 %, razen pri nezadostnih učencih, kjer tega odgovora ni.

Preprodajalci so drogo ponudili 30 % nezadostnih učencev, 5,5 % zadostnih učencev, 7,1 % dobrih učencev, 7,2 % prav dobrih in 3,6 % odličnih učencev. Na osnovi teh podatkov lahko sklepamo, da je vedenje učencev z višjim uspehom nekoliko bolj zaščitno v primerjavi z vrstniki z nižjim učnim uspehom, saj prihajajo redkeje v stik s ponudbo nedovoljenih drog. Posebno pozornost bi bilo zato treba nameniti manj uspešnim učencem, ki bi očitno nekatere socialne veščine potrebovali bolj kot učno uspešnejši vrstniki.

Obveščenenost o učinkih drog

Trditve anketirancev o lastni informiranosti na področju drog so glede na učni uspeh razporejene zelo zanimivo. Delež tistih, ki trdijo, da vedo dovolj o drogah in njihovih učinkih, je najvišji pri nezadostnih učencih, pri ostalih skupinah pa je dokaj izenačen in znaša nekaj več kot polovico odgovorov v vsaki skupini.

Kam po pomoč

Med odgovori o tem, kam bi se obrnili po pomoč v stiski, izstopa podatek, da bi se samo 1 nezadosten učenec obrnil na starše, 1 na mladinsko svetovalnico, 6 pa na prijatelje. 1 je zapisal, da ne ve, kam.

Med zadostnimi učenci so odgovori razporejeni tako: 68,1 % bi se jih obrnilo na starše, 12,7 % na prijatelje, po 1 oz. 0,9 % na šolsko svetovalno službo in na mladinsko svetovalnico, v kateri delajo prostovoljci, 2,7 % na psihologa

oz. psihiatra, ki dela z mladimi, 6,3 % na telefon za pomoč v stiski, 7,2 % pa ne ve, kam.

Učenci z dobrim uspehom bi se na starše obrnili v 55,1 %, na prijatelje v 19,4 %, na šolsko svetovalno službo v 3,4 %, na psihologa oz. psihiatra v istem odstotku, na telefon za pomoč v stiski v 6,9 %, na mladinsko svetovalnico 1 (0,4 %), na spletni naslov svetovalnice v 2,1 %, 6 % pa jih ne ve, kam bi se obrnili po pomoč.

Prav dobri učenci bi se na starše obrnili v 58,9 %, na prijatelje v 20,9 %, na šolsko svetovalno službo v 2,1 %, na psihologa oz. psihiatra v istem deležu, na telefon za pomoč v stiski v 3,4 %, na mladinsko svetovalnico v 2,9 %, na spletni naslov svetovalnice 1 učenec (0,4 %), 6,4 % prav dobrih učencev pa ne ve, kam.

53,3 % odličnih učencev bi se po pomoč obrnilo na starše, 26 % na prijatelje, 2,4 % na šolsko svetovalno službo, 1,8 % na psihologa ali psihiatra, 7,2 % na telefon za pomoč v stiski, po 1 (0,6 %) na mladinsko svetovalnico in na spletni naslov svetovalnice, 6,6 % pa jih ne ve, kam bi se obrnili po pomoč.

Samostojni vpisi anketirancev dopolnjujejo v vprašalniku dane odgovore.

Več kot polovica anketirancev vseh skupin z izjemo nezadostnih bi se torej po pomoč obrnila na starše, kar je razveseljivo in potrjuje ugotovitve drugih raziskav, da je pomoč znotraj družine v Sloveniji izredno pomembna in pogosta. Nezadostni učenci bi se večinoma obrnili na prijatelje, kar kaže na to, da je njihova socialna mreža večinoma neformalna in sega izven družine in institucij. Ta podatek je vreden upoštevanja pri delu z učno neuspešnimi učenci, saj opozarja na večjo možnost tveganja.

Preseneča nizka stopnja zaupanja v šolske svetovalne službe, ki so dobile enako število odgovorov kot psihološka oz. psihiatrična svetovalnica za mlade. Šolska svetovalna služba je mladim pravzaprav najbolj dostopna strokovna pomoč, ki jo lahko uporabijo vsak dan v šoli. Podatek je najbrž primeren na osnova šolskim svetovalnim službam za analizo lastnega dela, saj so med anketiranci enako priljubljene oz. nepriljubljene kot izvenšolska institucija z zaposlenim strokovnjakom s področja duševnega zdravja.

Tudi zelo nizek delež anketirancev, ki bi izbrali mladinsko svetovalnico ali internetni naslov mladinske svetovalnice, je presenečenje, še posebej slednji, saj se internet med mladimi uveljavlja kot osrednji medij. Menimo, da mladi internet še vedno uporabljajo predvsem za zabavo in ne toliko za iskanje koristnih informacij. Najbrž pa gre tudi za posebnost našega okolja, saj v Sloveniji v nekaterih krajih že nekaj let delujejo zelo uspešne spletne mladinske svetovalnice, ki so dobro obiskane.

Podatki so vredni upoštevanja pri načrtovanju oblik pomoči mladim v našem okolju v naslednjih letih.

3.5. Iskanje povezav med vrsto družine in vedenjem anketirancev

Preverjali smo, ali vrsta oziroma tip družine sploh kakor koli vpliva na vedenje mladostnikov ali ne, in če vpliva, na katerih področjih. V nekaterih raziskavah, opravljenih v devetdesetih, je t. i. »popolna« družina zaščitni dejavnik pri tveganelem vedenju mladostnikov tudi na področju eksperimentiranja z drogo. V Evropi in tudi v Sloveniji upada delež popolnih in narašča delež enostarševskih družin, ki jih je pri nas 18 %, med anketirano populacijo v tej anketi pa 11,8 %. Tudi delež reorganiziranih družin narašča. Raziskovalci ugotavljajo, da živijo enostarševske družine v primerjavi z drugimi v najtežjih življenjskih razmerah, zato naj bi tudi najteže igrale zaščitno vlogo v življenju mladostnikov. V anketi smo preverjali navedene ugotovitve iz raziskav, opravljenih v različnih evropskih državah in v Sloveniji.

Delež različnih vrst družin je med anketiranci zelo različen, saj močno prevladujejo »popolne« družine, drugih vrst družin pa je manj. Izračunani odstotki za posamezno vrsto družine so zato le delno primerljivi med sabo, vendar smo kljub temu skušali preverjati vpliv posameznega tipa družine na vedenje mladostnikov.

Zadovoljstvo s stvarmi v življenju

Med anketiranci smo preverjali, ali obstaja povezava med vrsto družine in zadovoljstvom oziroma nezadovoljstvom z življenjem nasploh. Med mladimi, ki živijo z mamo in očetom, jih je z življenjem nezadovoljnih 4,9 %, med mladimi, ki živijo v reorganiziranih družinah, je nezadovoljnih 6,6 %, med mladimi iz enostarševskih družin pa je nezadovoljnih 7,7 % anketirancev. Med mladimi, ki živijo v rejniških družinah, ni takih, ki bi bili z življenjem nezadovoljni.

Materialni položaj

Kot udobno je svoje življenje ocenilo 64,8 % mladih, ki živijo z mamo in očetom, 64,4 % mladih iz reorganiziranih družin, 48,9 % mladih iz enostarševskih družin in 81,8 % mladih iz rejniških družin. Mladostniki iz enostarševskih družin torej ocenjujejo materialni položaj svoje družine najslabše.

Odnos s starši

Da jih imajo starši zelo radi, je prepričanih 87,8 % anketirancev iz popolnih družin, 77,7 % mladih iz reorganiziranih družin, 87,7 % mladih iz enostarševskih družin in 72,7 % mladih iz rejniških družin.

Zelo dober odnos z mamo ima 77,3 % mladih iz popolnih družin, 71,1 % mladih iz reorganiziranih družin in enak odstotek mladih iz enostarševskih

družin ter 54,5 % mladih iz rejniških družin.

Zelo dober odnos z očetom ima 66,5 % mladih iz popolnih družin, 40 % mladih iz reorganiziranih družin, 43,3 % mladih iz enostarševskih družin in 36,4 % mladih iz rejniških družin.

Izkušnje z drogami

Pri izkušnjah z alkoholom smo izbrali kategorijo tistih anketirancev, ki uživajo alkohol vsaj enkrat tedensko, in ugotovili, da je takih anketirancev 7,2 % iz popolnih družin, 15,9 % iz reorganiziranih družin, 4,4 % iz enostarševskih družin in nič iz rejniških družin.

Redno kadi marihuano 2,4 % mladih iz popolnih družin, 6,9 % iz reorganiziranih družin, 3,4 % iz enostarševskih družin in nič iz rejniških družin.

Izkušnje s heroinom ima 9 mladih, od tega 8 takih, ki živijo v popolnih družinah, in 1 priložnostni uživalec iz reorganizirane družine.

Izkušnje z ecstasijem ima 10 mladih iz popolnih družin, 2 občasna uživalca iz reorganiziranih družin in 1 mladostnik iz enostarševske družine, ki je ecstasy poskusil enkrat.

Tistih, ki v zadnjem mesecu niso poskusili nobene droge, je med anketiranci iz popolnih družin 40,7 %, med tistimi iz reorganiziranih družin 35,5 %, med mladimi iz enostarševskih družin 47,2 % in med mladimi iz rejniških družin 81,8 %.

Še nikoli ni bilo pijanih 36,5 % anketirancev iz popolnih družin, 25 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 43,3 % anketirancev iz enostarševskih družin in 50 % mladih iz rejniških družin.

Enkrat tedensko doživi pijanost 5,9 % mladih iz popolnih družin, 11,3 % mladih iz reorganiziranih družin, 5,5 % mladih iz enostarševskih družin in 10 % mladih iz rejniških družin.

Pri iskanju okoliščin oziroma mesta, kjer so anketiranci že doživeli pijanost, smo ugotovili, da se je to v družinskem krogu zgodilo za 6,3 % anketiranih iz popolnih družin, za 13,6 % anketiranih iz reorganiziranih družin, za 7,7 % mladih iz enostarševskih družin, mladi iz rejniških družin pa v družinskem krogu nimajo teh izkušenj.

Informiranje o drogah

Pri iskanju primernih oziroma zaželenih virov informacij o drogah si je starše (poleg drugih možnosti) izbralo 38,4 % anketirancev iz popolnih družin, 30,2 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 35,9 % anketirancev iz enostarševskih družin in 36,3 % anketirancev iz rejniških družin.

Kam po pomoč

V stiski bi se po pomoč na starše obrnilo 58,4 % mladih iz popolnih družin,

43,2 % mladih iz reorganiziranih družin, 54 % mladih iz enostarševskih družin in 72,7 % mladih iz rejniških družin.

Ali lahko ugotovimo, da je vrsta družine, v kateri živijo mladostniki, povezana z vedenjem mladostnikov iz našega vzorca? Če sledimo posameznim vrstam družine skozi vsa navedena anketna vprašanja, lahko opazimo, da mladi, ki živijo v enostarševskih družinah, ne kažejo bolj tveganega vedenja kot njihovi vrstniki. Enostarševske družine iz našega vzorca ne pomenijo ogrožajoče okoliščine za mladostnike, med njimi lahko opazimo celo nižji odstotek rednih uživalcev alkohola. Hkrati lahko opazimo, da je zelo veliko mladostnikov, ki živijo z obema staršema, zadovoljnih z udobjem, z življenjem, z odnosi v družini, staršem zaupajo in jih cenijo, po drugi strani pa je med temi mladimi največ tistih, ki posegajo po nevarnejših oziroma močnejših substancah, kot sta npr. heroin in ecstasy. Dobljeni rezultat pomeni nekakšen paradoks. Anketiranci iz reorganiziranih družin v našem vzorcu kažejo največjo nagnjenost k eksperimentiranju z alkoholom in marihuano in se glede na mlade iz drugih vrst družin najmanj zanesejo na pomoč staršev, hkrati pa le redko posegajo po močnejših drogah. Najbolj zaščitno vlogo v našem vzorcu imajo rejniške družine, katerih mladi varovanci kažejo najmanj tveganega vedenja in se v največji meri obračajo po pomoč na starše.

Predstavitev posameznih vprašalnikov

Kljub nujnosti obdelave velikega števila vprašalnikov za ugotavljanje razširjenosti problema drog med mladimi se nam zdi, da lahko o tej temi zelo veliko izvemo iz odgovorov posameznikov. Izbrali smo nekaj vprašalnikov, ki kažejo na tvegano vedenje. Določene podatke opuščamo, da ostaja anonimnost anketirancev zagotovljena. Izbrani primeri so iz različnih srednjih šol.

Zgodba A

15-letno dekle z dobrim uspehom živi skupaj z obema staršema v dobrih materialnih pogojih. Nihče od staršev ne uživa redno cigaret ali alkohola. Z večino stvari v življenju je zadovoljna in meni, da jo imajo starši zelo radi ter da se lahko nanje zanese tudi, ko je v težavah.

V prostem času počne različne stvari od zabave na računalniku in poslušanja glasbe do druženja s prijatelji, obiskovanja kina in ukvarjanja s športom. Ker lahko že sama hodi na zabave, tam priložnostno uživa alkohol, cigarete in marihuano, poskusila pa je že tudi heroin. V zadnjem mesecu je uživala alkohol, kadila cigarete in marihuano. Trdi, da ne bi nikoli poskusila vdiha-

vati hlapov lepila, jedla pomirjeval, zaužila heroina (!?), kokaina, ecstasyja in LSD-ja.

Brez težav lahko pride do alkohola, cigaret in lepila, do marihuane pa, če se potruditi. Heroin jo zanima, a ne ve, kako priti do njega (!?), ostale naštete droge pa ne. Nedovoljeno drogo ji je ponudila prijateljica v lokalu.

Alkohol je prvič poskusila pri 14 letih, pijanost pa doživlja enkrat tedensko s prijatelji v parku ali na ulici. O učinkih drog je dobro obveščena in ima izoblikovano mnenje o tem, kako škodljive so posamezne droge in njihove količine.

Zelo odprta je za informacije o drogah, ki jih pričakuje od staršev, v šoli, na televiziji, v knjigah in mladinski svetovalnici. Če bi bila v stiski, bi se obrnila na starše.

Zgodba B

15-letni fant z dobrim uspehom živi z obema staršema v ugodnih materialnih razmerah. Zadovoljen je s svojo samozavestjo, nezadovoljen pa s svojim šolskim uspehom, priljubljenostjo v razredu in življenjem nasploh. Pravi, da njegova družina preživi skupaj zelo malo časa in da se doma ne počuti dobro, se pa zelo dobro razume z očetom. V prostem času poleg zabave na računalniku in gledanja televizije posluša glasbo, se druží s prijatelji, počiva, hodi okrog, se ukvarja s športom in je aktiven v društvu. Sam je začel zahajati v družbo pri 12 letih. Redno uživa alkohol, kadi cigarete in marihuano. Priložnostno uživa LSD, doslej pa je enkrat že poskusil heroin. V zadnjem mesecu je pil alkohol in kadi cigarete in marihuano. Zavrača uživanje pomirjeval, kokaina, LSD-ja (!?) in vdihavanje hlapov lepila.

Brez težav lahko priskrbi alkohol, cigarete, marihuano in heroin, za ecstasy se mora potruditi, ostale droge pa ga ne zanimajo.

Alkohol je prvič poskusil pri 9 letih, pijanost pa doživlja enkrat na mesec v lokalih.

Meni, da pitje žganih pijač, popivanje, kajenje marihuane, odmerek heroina in tabletki ecstasyja ne škodujejo ter je prepričan, da ve dovolj o drogah in njihovih učinkih. Dodatnih informacij o drogah ne potrebuje, ker ve vse, kar ga zanima. Po pomoč v stiski bi se obrnil na prijatelje.

Zgodba C

15-letni fant z dobrim uspehom živi z obema staršema in trdi, da živi udobno. Eden od staršev redno uživa eno od dovoljenih drog. Zadovoljen je s svojim materialnim stanjem in z življenjem nasploh, nezadovoljen s svojim odnosom s prijatelji, z ostalimi stvarmi v življenju pa je še kar zadovoljen. S starši ima zelo dober odnos, saj se zelo dobro razume z mamo in očetom, ki ga spodbujata in podpirata, nanju pa se lahko zanese tudi v težavah. Ima ju

zelo rad, vendar preživijo skupaj zelo malo časa. V prostem času počne vrsto različnih stvari: zabava se na računalniku, gleda zabavne oddaje na televiziji, se druži s prijatelji, posluša glasbo, hodi v kino, se ukvarja s športom, obiskuje koncerte in hodi v disko, počiva ter hodi naokrog. Sam je začel zahajati v družbo pri 14 letih. Redno kadi, alkohol pa uživa priložnostno na zabavah. Enkrat je poskusil vdihavati hlapce lepila, kaditi marihuano, vzel je odmerek heroina, po enkrat je zaužil tudi amfetamine in ecstasy. V zadnjem mesecu je pil alkohol in kadi cigarete ter marihuano.

Vse na vprašalniku navedene droge lahko priskrbi brez težav. Pijanost doživlja večkrat na teden, to pa se dogaja, ko je sam doma.

Nedovoljeno drogo je prvič dobil od prijatelja v šoli. Prepričan je, da od vseh drog najbolj škoduje vdihavanje hlapov lepila. Alkohol je ne glede na količino po njegovem mnenju neškodljiv, prav tako kajenje cigaret in marihuane. Pomirjevala, heroin, kokain, ecstasy in LSD so zanj le nekoliko škodljivi.

Meni, da o drogah ne ve dovolj. Informacije o njih bi želel dobiti od staršev, v šoli v obliki predavanj ali delavnic, pa tudi na televiziji.

Če bi bil v stiski, bi se za pomoč obrnil na prijatelje (s katerimi pa nima zelo dobrih odnosov, kot navaja sam).

Pripisal je, naj se marihuana legalizira, ker tudi alkohol škoduje zdravju (čeprav je prej trdil, da ne), ob koncu pa je anketarje tudi ozmerjal.

Zgodba Č

16-letno dekle, ki je imelo v prejšnjem šolskem letu nezadosten uspeh, živi v dobrih materialnih pogojih v reorganizirani družini. Eden od staršev redno uživa eno od dovoljenih drog. Z večino stvari v svojem življenju je zadovoljna, s prostim časom sicer nekoliko manj, nezadovoljna pa je z življenjem nasploh. Pravi, da se doma ne počuti dobro, da jo starši silijo k učenju in da družina preživi skupaj zelo malo časa. V prostem času se zabava na računalniku, gleda televizijo, se druži s prijatelji, posluša glasbo, hodi v disko, bere časopise in hodi okrog.

Samostojno je začela zahajati v družbo pri 13 letih. Redno uživa alkohol, kadi cigarete in marihuano. Enkrat je poskusila vdihavati hlapce lepila in pomirjevala, priložnostno, na zabavah pa uživa heroin, kokain, amfetamine, ecstasy in LSD. V zadnjem mesecu je uživala alkohol, kadila cigarete in marihuano ter zaužila heroin, amfetamine in ecstasy. Brez težav lahko priskrbi alkohol, cigarete, lepilo, pomirjevala, marihuano in ecstasy, če pa se potruzi, lahko pride tudi do heroina, kokaina, amfetaminov in LSD-ja. Nedovoljene droge je dobila od prijateljev in od preprodajalcev v bližini šole, v lokalih in na ulici.

Alkohol je prvič poskusila pri 12 letih. Pijanost doživlja enkrat na teden s prijatelji v parku oz. na ulici.

Meni, da je zelo škodljivo pogosto jemanje posameznih drog, manjši odmerki pa so samo nekoliko škodljivi ali neškodljivi. Trdi, da ve dovolj o drogah in

njihovih učinkih, nekaj dodatnih informacij pa bi želela dobiti na televiziji, v knjigah in na predavanjih ozdravljenih zasvojenecov.

Če bi bila v stiski, bi se obrnila na prijatelje. Svetovalec, s katerim bi se bila pripravljena pogovarjati o svojih težavah, pa bi moral biti nekdanji zasvojenec z drogami, ki bi vedel kako svetovati, če se drogiraš, in kako prenehati z drogo.

Zgodba D

17-letni fant s prav dobrim uspehom živi z obema staršema v dobrih materialnih pogojih. Nihče od staršev ne kadi oz. redno uživa alkohola. Zadovoljen je z večino stvari v življenju razen s svojo zunanostjo in z življenjem nasploh. Starši ga imajo zelo radi, vendar ga nenehno nadzorujejo, družina pa preživi skupaj zelo malo časa. V prostem času počne vrsto stvari, poleg tistih, ki so jih navedli že prejšnji anketiranci, je aktiven tudi v društvu, ukvarja se s športom, gleda tudi informativne in izobraževalne oddaje na televiziji in se pogovarja z družinskimi člani.

Samostojno je začel hoditi v družbo pri 14 letih. Redno oz. vsaj enkrat na teden kadi marihuano, uživa heroin in ecstasy. Na zabavah uživa tudi alkohol in kadi ter jemlje amfetamine in LSD. Enkrat je poskusil kokain, doslej pa še ni vdihaval hlapov lepila ali jemal pomirjeval. V zadnjem mesecu je kadil marihuano in zaužil amfetamine ter ecstasy. Vse droge bi lahko priskrbel brez težav. Nedovoljene droge dobi od prijateljev, sošolcev in preprodajalcev in to v šoli, v bližini šole in v lokalih.

Alkohol je prvič poskusil pri 5 letih. Pijanost doživi enkrat na mesec s prijatelji v parku ali na ulici.

Za zelo škodljive droge ima hlape lepila, heroin in kokain, za nekoliko škodljive pa ecstasy, crack, redno kajenje, popivanje in pitje žganih pijač. Manjše količine alkohola in neredno kajenje so po njegovem mnenju neškodljivi, prav tako jemanje pomirjeval in kajenje marihuane.

Meni, da ve dovolj o drogah in njihovih učinkih in da ne potrebuje dodatnih informacij o tej zadevi.

V stiski bi se obrnil na starše, prijatelje in na psihologa ali psihiatra, ki dela z mladimi, ta pa bi moral biti prijazen, zaupljiv in razumevajoč.

Zgodba E

17-letni fant z dobrim učnim uspehom živi z obema staršema v težkih materialnih pogojih. Nihče od staršev redno ne kadi oz. uživa alkohola. Zadovoljen je samo s svojim odnosom s prijatelji, še kar zadovoljen je s svojo priljubljenostjo v razredu in z življenjem nasploh, nezadovoljen pa s svojim šolskim uspehom, zunanostjo, materialnim stanjem in prostim časom. Starši ga imajo zelo radi in tudi on njih, zelo dobro se razume z obema staršema, ki ga

spodbujata in podpirata. V prostem času se zabava na računalniku, počiva, obiskuje koncerte, hodi v disko in je aktiven v društvu.

Samostojno je začel hoditi v družbo pri 15 letih. Redno oz. vsaj enkrat tedensko kadi cigarete in marihuano ter uživa heroin in kokain, na zabavah pije tudi alkohol. Po enkrat je zaužil amfetamine in ecstasy ter vdihaval hlapce lepila. Pomirjeval in LSD-ja še ni poskusil. V zadnjem mesecu je izmed vseh drog užival alkohol.

Brez težav lahko priskrbi alkohol, cigarete, kokain, amfetamine, ecstasy in LSD, malo več truda pa mora vložiti, da pride do marihuane in heroina. Nedovoljene droge dobi od prijateljev, sošolcev in preprodajalcev. Lahko jih dobi v šoli in njeni okolici, v lokalih, na ulici in tudi na zabavah.

Alkohol je prvič poskusil pri 5 letih. Sedaj redno oz. večkrat na teden doživlja pijanost v različnih okoliščinah: sam doma, z družino, s prijatelji zunaj ali v lokalih.

Uživanje alkohola po njegovem mnenju ni škodljivo, redno kajenje pa nekoliko škoduje, prav tako jemanje pomirjeval, kajenje marihuane in vdihavanje hlapov lepila. Zelo škodljiva sta po njegovem mnenju kokain in ecstasy, pa tudi pogosto jemanje posameznih drog.

Meni, da je o učinkih drog dovolj obveščen in ne potrebuje dodatnih informacij.

V stiski bi se obrnil na starše. O svojih težavah bi se bil pripravljen pogovarjati s svetovalcem, ki bi bil vljuden, prijazen in bi bil bivši zasvojenec.

4. Povzetek

Anketa o razširjenosti kajenja, uživanja alkohola in drugih drog med mladimi na Ptuju 2003/04 je zbrala 783 izpolnjenih vprašalnikov. Potekala je med učenci zadnjih treh razredov osnovne šole in med dijaki prvih dveh letnikov vseh srednjih šol na Ptuju. Zajela je mladostnike med 12. in 17. letom, ki so odgovarjali na vprašanja o svojih izkušnjah z različnimi vrstami drog. Namen ankete je bil zbrati podatke o resničnem stanju in obsegu problema na tem področju zato, da bi rezultati služili kot osnova za načrtovanje učinkovite preventive na Ptuju.

Najpogostejša droga v redni rabi so med mladimi pri nas cigareti, ki jih redno kadi 16,7 %, priložnostno pa se jim pridruži še 14,5 % občasnih kadilcev. Najpogostejša droga na zabavah je alkohol, ki ga priložnostno uživa kar 47,3 % mladih. Tretja droga po pogostosti je marihuana, ki jo redno kadi 2,9 % vseh anketirancev. Kokain, heroin, amfetamini, ecstasy in LSD so razširjeni v ožjem krogu mladih. Vdihavanje hlapov lepila je prisotno kot značilna oblika eksperimentiranja.

V zadnjem mesecu je alkohol uživala skoraj polovica anketirancev, cigarete je kadila več kot tretjina mladih, marihuano pa 8,1 %. Ostale droge je v zadnjem mesecu uživalo manj kot odstotek anketirancev.

Kljub zakonodaji, ki omejuje dostopnost do alkohola in cigaret za mladostnike, lahko do alkohola brez težav pride 46,2 % vseh anketirancev in 27,4 % osnovnošolcev, do cigaret pa 43,7 % vseh anketirancev in 25,8 % osnovnošolcev. Marihuano lahko priskrbi 13,7 % anketirancev, ecstasy pa 4,2 %. Ostale droge so brez težav dosegljive za 2 do 3 % anketirancev.

Enkrat ali večkrat tedensko doživi pijanost skoraj 10 % anketirancev, kar je izredno veliko. To so mladi ljudje, ki drsijo v alkoholizem, saj gre za ponavljajoče se vedenje.

Prijatelji ali sošolci so nedovoljeno drogo ponudili že več kot 20 % anketirancev, manj kot 7 % pa preprodajalci. Več kot 15 % anketirancev se je to zgodilo v šoli ali v okolici šole, kar predstavlja najverjetnejši prostor srečanja mladostnika z drogo, čeprav je ponudba nedovoljenih drog pogosta tudi v lokalih in na ulicah.

Najbolj zdravju škodljivo je po mnenju anketirancev pogosto jemanje drog, še posebej pa kokaina in heroina. Škodljivost pomirjeval in ecstasyja ocenjujejo podobno kot škodljivost rednega kajenja. Kot najmanj škodljive ocenjujejo kozarec vina, steklenico piva in cigareto.

Večina anketirancev meni, da vedo dovolj o drogah in njihovih učinkih. Dodatne informacije bi najbolje sprejeli v obliki predavanja v šoli ali pa na televiziji.

V stiski bi se jih več kot polovica obrnila na starše, okoli petina pa na prijatelje. Institucijam, ki se ukvarjajo s svetovanjem, anketiranci ne zaupajo preveč. Če bi se z nekom že pogovarjali o svojih težavah, bi moral biti to svetovalec, ki bi bil prijazen, razumevajoč, pripravljen poslušati, sočuten, dobro usposobljen, vreden zaupanja, iskren, potrpežljiv in pripravljen pomagati.

Fantje eksperimentirajo z drogami pogosteje kot dekleta. Več jih redno ali občasno uživa alkohol in kadi marihuano, razlike med spoloma pri ostalih drogah pa niso velike. V zadnjem mesecu so pri uporabi vseh drog dekleta prekašala fante samo v pogostosti kajenja. Ponudba nedovoljenih drog je usmerjena na oba spola enakovredno. Za nove informacije o drogah in njihovih učinkih so dekleta bolj motivirana kot fantje.

Vedenje anketirancev se nekoliko razlikuje glede na to, ali bivajo v Mestni občini Ptuj ali v eni od ostalih občin, iz katerih prihajajo srednješolci. Mladi iz okolice pogosteje kot njihovi vrstniki iz Ptuja uživajo alkohol, kadijo cigarete in marihuano, uživajo heroin, kokain, amfetamine, ecstasy, LSD. Oboji so izenačeni pri rednem kajenju marihuane in uživanju pomirjeval, mladi iz mesta pa vodijo pri eksperimentiranju s hlapi lepila. V zadnjem mesecu pri uživanju vseh vrst drog prednjačijo mladi iz okolice, oboji so izenačeni samo pri jemanju pomirjeval. Mladi iz okolice kažejo večji interes za nabavo različnih vrst drog in prihajajo pogosteje kot mladi iz mesta v stik z nedovoljenimi drogami. Med mladimi iz okolice je takih, ki redno uživajo alkohol, skoraj 15 %, med mladimi iz mesta pa okoli 5 %.

Odgovori anketirancev se razlikujejo tudi glede na vrsto šole. Med osnovnošolci je najbolj razširjeno kajenje, sledi uživanje alkohola, pojavlja se marihuana, v manjši meri pa tudi pomirjevala, hlapi lepila, heroin, amfetamini in ecstasy. Na poklicnih in srednjih šolah ter na gimnaziji so prisotne vse v anketi omenjene droge. Najbolj pestra in najpogostejša je uporaba drog v poklicnih programih, sledijo gimnazijski in nato srednješolski programi. V zadnjem mesecu je alkohol uživalo 33 % osnovnošolcev, delež dijakov na različnih srednjih šolah pa sega malo čez 60 %. Kadilo je 22 % osnovnošolcev,

37 % gimnazijcev, 41 % dijakov srednjih šol in 55 % dijakov poklicnih šol. Na vseh vrstah šol je bila v zadnjem mesecu prisotna marihuana, ki jo kadi 13 % srednješolcev. Ostale droge so se po šolah pojavljale različno. Osnovnošolci so zelo informirani o dostopnosti različnih vrst drog.

Pri iskanju povezav med učnim uspehom in vedenjem mladih smo ugotovili, da imajo učenci z višjim učnim uspehom boljši odnos s starši, boljšo samopodobo in aktivneje preživljajo prosti čas, manj uspešni učenci pa so deležni manjšega interesa staršev za šolsko delo, pogosteje se jih bojijo, imajo slabšo samozavest in so z življenjem nasploh bolj nezadovoljni. Učenci, ki so imeli ob koncu prejšnjega šolskega leta nezadosten uspeh, kažejo najbolj tvegano vedenje glede drog. Najpogosteje od vseh skupin uživajo alkohol, kadijo cigarete in marihuano, posegajo pa tudi po nevarnejših drogah. Droge so tej skupini tudi najlažje dostopne, hkrati pa so ti mladostniki najbolj prepričani, da o drogah vedo dovolj. Manj uspešni učenci so najbolj ranljiva skupina na področju drog, najuspešnejši pa izražajo najmanj tvegano vedenje.

Mladostniki kažejo nekoliko različno vedenje tudi glede na vrsto družine, iz katere prihajajo. Presenetilo nas je, da mladi, ki živijo skupaj z obema staršema, sicer izražajo visoko stopnjo zadovoljstva z materialnim položajem, z odnosi v družini in imajo dobro samopodobo, hkrati pa najpogosteje posegajo po nevarnejših drogah, kot sta heroin in ecstasy. Anketiranci iz enostarševskih družin ne kažejo bolj tvegane vedenja kot njihovi vrstniki, med njimi lahko opazimo celo nižji odstotek rednih uživalcev alkohola. Mladi iz reorganiziranih družin v našem vzorcu kažejo največjo nagnjenost k eksperimentiranju z alkoholom in marihuano in se glede na mlade iz drugih vrst družin najmanj zanesejo na pomoč staršev, hkrati pa le redko posegajo po močnejših drogah. Najbolj zaščitno vlogo v našem vzorcu imajo rejniške družine, katerih mladi varovanci kažejo najmanj tvegane vedenja in se v največji meri obračajo po pomoč na starše.

Kako velik problem so torej v tem času droge med mladimi na Ptujju? Velik problem predstavlja alkohol, še vedno pa je najbolj razširjeno kajenje. Raba marihuane je dokaj pogosta in dosega nacionalno povprečje. Dostopnost drog je velika, neupoštevanje zakonodaje v trgovinah in lokalih pa očitno. Fantje so nekoliko bolj nagnjeni k eksperimentiranju z drogami kot dekleta, vendar razlike niso velike. Bolj tvegano vedenje v zvezi z drogami kažejo učenci z nižjim učnim uspehom in mladi iz okolice. Alkohol in marihuana veljata med mladimi za dokaj neškodljivi substanci. Eksperimentiranje z močnejšimi drogami je prisotno že v zadnjih treh razredih osnovnih šol.

In preventiva? Za mladostnika, ki živi v prostoru s pestro ponudbo nedovo-

ljenih drog in splošno razširjeno navado uživanja alkohola in kajenja, je verjetno najboljša preventiva dobra samopodoba, povezana s pristnimi odnosi v družini in uspehom v šoli. Da bi to dosegli pri čim večjem številu otrok (če že ne pri vseh, kar bi bilo idealno) že pred njihovim vstopom v obdobje mladostništva, je potrebno z ustreznim znanjem in veščinami najprej opremiti starše. Na kakšen način bi bilo mogoče izobraževati starše, je stvar resnega premisleka strokovne javnosti v širši skupnosti. Hkrati bi bilo zelo dobro s pomenom in z načini oblikovanja pozitivne samopodobe otrok seznaniti vse vzgojitelje, učitelje, svetovalne delavce in druge odrasle, ki spremljajo otroke na poti odrasčanja.

Osnovnošolci potrebujejo informacije o drogah in njihovih učinkih ter o tveganem vedenju, ki prinaša večje možnosti za stik tudi z nedovoljenimi drogami, hkrati pa tudi socialne veščine za soočanje s ponudbo drog. Iz rezultatov je razvidno, da je otroke treba pripraviti na to, da bodo znali zavrniti drogo, ki jim jo bo ponudil prijatelj.

Posebno pozornost velja nameniti mladim, ki začnejo obiskovati srednjo šolo, še posebej tistim, ki prihajajo iz okolice. Srednješolsko obdobje prinese s sabo spremembe na različnih področjih življenja mladih, nanje pa se mladi pogosto odzovejo z negotovostjo, ki se lahko odrazi tudi s povečanim eksperimentiranjem. Srednješolci vsekakor potrebujejo dodatne informacije o drogah in njihovih učinkih, vendar na zanje primeren način. Posebno pozornost bi bilo treba pri srednješolcih nameniti škodljivosti pretiranega uživanja alkohola in razdiralnim posledicam alkoholizma, hkrati pa bi bilo koristno nekoliko osvetliti sliko marihuane, ki med njimi velja za precej neškodljivo.

Vsi otroci in mladi si želijo biti uspešni in sprejeti v svoji družini, med vrstniki in v svojem življenjskem okolju, kadar pa jim to ni omogočeno, postanejo ranljivi in reagirajo na zelo različne načine. Iz celovitih odgovorov posameznikov je razvidno, kako težko je posploševati, saj vsak od njih nosi svojo zgodbo. Večino opisanih pa povezuje izjava, da njihova družina preživi skupaj zelo malo časa. Enako trdi večina anketirancev, ki redno kadi marihuano. To je lahko za starše mladostnikov jasno sporočilo, da jih ti še vedno potrebujejo, morda celo bolj kot takrat, ko so bili še otroci, le da zdaj na drugačen način.

Na osnovi rezultatov te ankete lahko Lokalna akcijska skupina za preprečevanje odvisnosti v Mestni občini Ptuj oblikuje ciljno naravnane programe preprečevanja zlorabe drog v našem okolju. Rezultati so lahko osnova za izdelavo dolgoročnejsše strategije preventivnega delovanja in hkrati kratkoročnega akcijskega načrta. Menimo, da bi bilo treba vsakih nekaj let izvesti

podobno anketo, saj se razmere na področju drog spreminjajo zelo hitro. V kolikšni meri bomo lahko izvajali potrebne dejavnosti pa ni odvisno le od motiviranosti strokovne javnosti, ampak tudi od širšega konsenza v lokalni skupnosti oziroma prepoznavanja problematike drog v institucijah, ki sprejemajo razvojne odločitve za naše okolje.

5. Povzetek v angleščini

Abstract

The poll about the extension of smoking, alcohol abuse and abuse of other drugs among the youth in Ptuj, which was carried out in 2003/04 resulted in 783 responses. It was carried out among the pupils in the last three years of primary school and among the first and second year students of secondary education in Ptuj. The poll involved young people aged 12 to 17, who were answering the questions about their experience with different drugs. The purpose of the poll was to collect data about the real situation and the dimension of the problem in the area. Results should be used as a basis to plan a useful way of prevention in Ptuj.

The most abused drug among the youth is the cigarettes. 16,7 % of youth are regular smokers. They are joined by the 14,5 % of occasional smokers. The most abused drug used in the parties is alcohol, which is occasionally abused by 47,3 % of young people. The third most abused drug is marihuana, which is regularly smoked by 2,9% of all respondents. Cocaine, heroin, amphetamines, ecstasy and LDS are spread in the smaller circle of young people. Inhaling glue is present as a significant form of experimenting. In the last month the alcohol was drunk almost by half of the respondents, cigarettes were smoked by more than one third of the youth and marihuana was abused by 8,1 %. The other drugs were abused by less than 1 % during the last month.

Nevertheless the legislation limits the access to the alcohol and cigarettes for the youth, 46, and 2 % of all respondents can access the alcohol without any trouble, among them 27, 4 % of primary school pupils. 43, 7% of all respondents have an easy access to cigarettes, among them 25,8 % of pupils. Marihuana can be obtained by 13, 7 % of all respondents and ecstasy by 4,2 % of the respondents. The other drugs can be easily obtained for 2 to 3 % of the respondents.

Once a week or even more almost 10 % of the respondents get drunk, which is a high number. We talk about young people, slipping into the alcoholism as this is a repeated pattern of behaviour. More than 20 % of the respondents were offered the illegal drugs by their friends or schoolmates and less than 7 % of the respondents were offered a drug by a drug dealer. More than 15 % of the respondents were offered drugs at school or in the near areas of school.

Therefore the school and its surrounding present the most likable area for a young person to meet the drugs, even though the drugs are usually offered in bars and pubs and on the street.

The respondents think that frequent drug abuse is the most dangerous for their health, especially the abuse of cocaine and heroin. They think that abusing the sedatives and ecstasy present the same danger as regular smoking. The less damaging in their opinion are a glass of wine, bottle of beer or a cigarette.

Most respondents think that they know enough about the drug abuse and the drug effects. They would appreciate the additional information in a form of lecture in school or as a television show.

Being in need more than half of the respondents would consult their parents, and about one fifth of them their friends. The respondents do not trust the institutions that deal with professional advising. In case they trusted their problems within such institution they would trust an advisor who is kind, understandable, ready to listen, compassionate, well trained, trustworthy, sincere, patient and willing to help.

Boys experiment with drugs more than girls. They drink alcohol and smoke marihuana more frequently or occasionally, while differences in abusing other drugs are not very huge between the two sexes. The poll showed that during the last month the girls conquered the boys only in frequency of smoking. Offering drugs is equally oriented to both sexes. Girls are more motivated to get new information about drugs and their effects.

The behaviour among the respondents slightly differs according to whether they live in the municipality of Ptuj or whether they live on the outskirts of the town. The youth living on the outskirts more frequently drink alcohol, smoke cigarettes and marihuana, abuse heroin, cocaine, amphetamines, ecstasy and LDS than their peers in the town of Ptuj. Both reach the same level, when speaking of regular smoking of marihuana and taking sedatives. On the other hand the youth from Ptuj experiment more with inhaling glue. Last month results show that youth from the outskirts abuse all sorts of drugs more, but both equal in taking sedatives. The youth from the outskirts shows more interest in purchasing different sorts of drugs and have more frequent contacts with illegal drugs. Among the youth from the outskirts there are almost 15 % of those who regularly drink alcohol while there are only around 5 % of those from the town.

The answers of the respondents also differ according to the schools the young people attend. The most abused drugs among the primary school pupils are smoking cigarettes, drinking alcohol; there are some signs of abusing marijuana and small percentage of those abusing sedatives, inhaling glue, taking heroin, amphetamines and ecstasy. The poll showed the abuse of all mentioned drugs in vocational, technical and grammar schools. The most frequent and varied is the drug abuse among the students of vocational schools. They are followed by grammar school and technical schools students. The poll showed that in the last month 33 % of primary school pupils and 60 % of students from different secondary schools drank alcohol. 22 % of primary school pupils, 37 % of grammar school students, 41 % of technical school students and 55 % of vocational school students smoked. In all schools the traces of marijuana were present in the last months. It is smoked by 13 % of secondary school students. The appearance of other drugs differs. The primary school pupils are very informed about the accessibility of different sorts of drugs.

Looking for connections between the school success and behaviour of the youth we figured out that more successful students have better relationships with their parents, better self-concept and they actively use their free time. The parents of less successful students show little interest in their children's school work, such students are more afraid of their parents, are not so self-confident and are not satisfied with their lives in general. Students failing the school show the most risky behaviour about drug abuse. They are the ones who, among all groups of students, drink alcohol, smoke cigarettes and marijuana and reach after more dangerous drugs. This group also has an easy access to drugs and on the other hand thinks that they are well informed about drugs and their effects. Less successful students are the most vulnerable group while the most successful present the lowest risk.

The behaviour of young people also differs according to the families they live in. We were surprised that youngsters living with both parents and saying that they are satisfied with their material status and having good self-concept are at the same time the youngsters who most frequently reach after the most dangerous drugs such as heroin and ecstasy. The respondents living in one parent families are not at any greater risk than their peers. We even spotted the lower percentage of alcohol abuse. Youth from reorganised families show the greatest tendency towards experimenting with alcohol and marijuana and are the ones who least rely on their parents but also rarely reach for dangerous drugs. The most protective role is played by the foster families whose protégés rely on their foster parents the most and show the least amount of risky behaviour.

How huge is the problem of drug abuse among the young people in Ptuj at this moment?

The huge problem is alcohol drinking but smoking cigarettes is still the most spread. The abuse of marihuana is quite frequent and reaches the national level of abuse. The access to the drugs is high and breaking the legislation in shops and bars is very obvious. Boys show more tendencies to experimenting with drugs than girls, but the differences between the sexes are not huge. Unsuccessful students and young people from the outskirts are more at a risk. The youth think that marihuana and alcohol are mostly harmless drugs. Experimenting with more dangerous drugs is already present in the last three years of primary school.

What about the prevention? For a young person living in the area where the access to illegal drugs is easy and where the habits of drinking and smoking is quite spread, the best prevention is positive self-concept in connection with good family relations and school success. To reach the above in the highest number of children (if not at all of them, which would be ideal) before they enter the teenage years it is necessary to equip parents with all the knowledge and skills possible. How to educate parents is the thing worth given a serious thought by professional community in the wider area. At the same time the teachers, social workers and other adults who accompany children in their growing up should be informed about the meaning of positive self-concept.

Pupils from primary schools need information about drugs and their effects and about the risky behaviour that leads into the higher possibility to get in contact with illegal drugs and at the same time social skills to confront the drug market. The results show that children should be taught to say no to drugs even when they are offered one by their friends.

Special care should be given to youth that begin attending the secondary school especially those coming from the outskirts of the town. Secondary school years bring along changes in different areas of living. The youth often react to changes by being insecure which can lead into the higher drug experimenting. Secondary school student definitely need additional information about drugs and their effects, but the information should be given out in a proper way. Special attention should be given to the damage caused by exaggerated alcohol consumption and its destructive consequences. At the same time we should give a clear picture of marihuana which is thought to be pretty harmless.

All children and young people would like to be successful and accepted in their families, among their peers and in the area they live in. When this is not

possible they become vulnerable and react in different ways. From the individual responses it is seen how difficult it is to generalize since each of them has his own story. But all of them are joined in the common answer that their family does not spend a lot of time together. This is also the statement of the respondents who regularly smoke marihuana. This could be a clear message for the parents that their teenagers still need them maybe even more than in their childhood but they also need them in a different way.

The results of the poll can be used by Lokalna akcijska skupina za boj proti odvisnosti na Ptuj (Local Action Group fighting against addiction in Ptuj) to form targeted programmes for prevention of drug abuse in the local area. The result can be used as a base of forming the long term prevention strategy as well as a short term plan. We think that a similar poll should be carried out every few years since the drug circumstances change rapidly. It does not depend only on the motivation of the professional community in what way the different activities are going to be performed but also on the wider consent in the local community or institutions which pass the development decisions for the local area.

6. Vprašalnik

Osojnikova 9, SI - 2250 Ptuj
Tel. 02 780 55 40
www.cid.si
e-mail: cid@cid.si

Anketa

o razširjenosti kajenja, uživanja alkohola in drugih
drog med mladimi na Ptuj 2003/04

Zdravo!

Prosimo te, da vprašalnik, ki je pred tabo, izpolniš resno in iskreno, saj te sprašujemo o zelo pomembnih stvareh. Za reševanje imaš na voljo to šolsko uro. Anketa je anonimna. Prosimo te, da tam, kjer je potrebno, pišeš čitljivo!

Obkroži ustrezní odgovor oziroma vpiši podatek!

- 1. Spol** moški ženski
- 2. Kraj bivanja** Mestna občina Ptuj druge občine
- 3. Vrsta šole** osnovna nižja poklicna poklicna srednja gimnazija
- 4. Ime šole** _____
- 5. Starost** _____ let
- 6. Učni uspeh ob koncu lanskega šolskega leta** 1 2 3 4 5

7. Vrsta družine

- 1 – živim z obema staršema
- 2 – naša družina je reorganizirana družina – eden od staršev ni moj biološki starš
- 3 – naša družina je enostarševska – živim samo z mamo ali samo z očetom
- 4 – živim v rejniški družini
- 5 – drugo – kaj: _____

8. Oceni materialni položaj svoje družine:

- 1 – živimo udobno, dobro
- 2 – imamo dovolj za življenje, nimamo pa za razkošje
- 3 – težko se preživljamo

9. Ali kdo od staršev vsakodnevno uživa katero od dovoljenih drog (cigareti, alkohol)? Obkroži!

da ne

10. Kako si trenutno zadovoljen/zadovoljna s posameznimi stvarmi v svojem življenju? Označi s križcem (X) v ustreznem stolpcu!

	Zadovoljen/-a	Še kar zadovoljen/-a	Nezadovoljen/-a
moj šolski uspeh			
moja zunanost			
moje materialno stanje			
moj odnos s prijatelji			
moj prosti čas			
moja priljubljenost v razredu			
moja samozavest			
moje življenje nasploh			

11. Kakšen je odnos med tabo in tvojimi starši? Obkroži številke pred tistimi trditvami, ki veljajo zate.

- 1 – Starši me imajo zelo radi.
- 2 – V moji družini preživimo skupaj zelo malo časa.
- 3 – Staršev se bojim.
- 4 – Starše imam zelo rad/-a.
- 5 – Doma se ne počutim dobro.
- 6 – Starši me kar naprej nadzorujejo.
- 7 – Starši se ne zanimajo za moje šolsko delo.
- 8 – Starši pogosto upoštevajo moje mnenje.
- 9 – Starši me spodbujajo in podpirajo.
- 10 – Starši me silijo k učenju.
- 11 – Na starše se lahko zanesem tudi, ko sem v težavah.
- 12 – Zelo dobro se razumem z mamo.
- 13 – Zelo dobro se razumem z očetom.
- 14 – Drugo: _____

12. Kaj delaš v prostem času? Obkroži številko pred stvarmi, ki jih počneš pogosto oziroma redno.

- 1 – Zabavam se na računalniku.
- 2 – Gledam filme in zabavne oddaje na televiziji.
- 3 – Gledam informativne in izobraževalne oddaje na televiziji.
- 4 – Družim se s prijatelji.
- 5 – Telefoniram.
- 6 – Poslušam glasbo.
- 7 – Ukvarjam se s športom.
- 8 – Hodim v kino.
- 9 – Obiskujem koncerte, hodim v disko.
- 10 – Obiskujem gledališče, kulturne prireditve.
- 11 – Spim, počivam (podnevi).
- 12 – Pišem dnevnik, pisma, pesmi ...
- 13 – Berem knjige.
- 14 – Berem časopise in revije.
- 15 – Sem aktiven/-a v nekem društvu.
- 16 – Delam kot prostovoljec/prostovoljka.
- 17 – Pogovarjam se z družinskimi člani.
- 18 – Hodim okrog.
- 19 – Drugo: _____

13. Pri kateri starosti si začel/-a sam/-a hoditi ven s prijatelji v večernih urah, npr. ob koncu tedna? Obkroži ustrezní odgovor!

Če si obkrožil/-a 2, napiši starost!

- 1 – Ne hodim še ven zvečer s prijatelji.
- 2 – Ven sem začel/-a hoditi pri _____ letih.

14. S križci (X) v stolpcih označi, kakšne so tvoje izkušnje z naštetimi drogami.

Možne izkušnje	Še nisem poskusil/-a	Poskusil/-a sem enkrat	Uživam priložnostno, na zabavah	Uživam redno – vsaj enkrat na teden
Pitje alkohola				
Kajenje cigaret				
Vdihavanje hlapov lepila				
Jemanje pomirjeval				
Kajenje marihuane ali hašiša				
Jemanje heroina				
Jemanje kokaina (cracka)				
Jemanje amfetaminov (speeda)				
Uživanje ecstasyja in podobnih plesnih drog				
Uživanje LSD-ja				
Drugo – napiši, kaj:				

15. Ali si katero od zgoraj naštetih drog poskusil/-a v zadnjem mesecu?

Obkrožiš lahko več števil.

1 – ne, nobene

2 – alkohol

3 – cigarete

4 – lepilo

5 – pomirjevala

6 – marihuana

7 – heroin

8 – kokain

9 – speed

10 – ecstasy ipd.

11 – LSD

12 – drugo – kaj: _____

16. Katere droge ne bi nikoli poskusil/-a? Obkrožiš lahko več števil.

1 – alkohol

2 – cigarete

3 – lepilo

4 – pomirjevala

5 – marihuana

6 – heroin

7 – kokain

8 – speed

9 – ecstasy ipd.

10 – LSD

11 – nobene

12 – drugo – kaj: _____

17. Kako dostopne so ti posamezne droge? S križci (X) označi svoje odgovore.

Vrsta droge	Sploh me ne zanima	Me zanima, a ne vem, kako prideš do tega	Do tega lahko pridem, če se potrudim	Lahko bi priskrbel/-a brez težav
alkohol				
cigarete				
lepilo				
pomirjevala				
marihuana				
heroin				
kokain				
speed				
ecstasy in druge plesne droge				
LSD				
drugo – kaj:				

18. Koliko si bil/-a star/-a, ko si prvič poskusil/-a alkohol? Obkroži ustrezní odgovor! Če si obkrožil/-a 2, napiši starost!

1 – nisem ga še poskusil/-a

2 – prvič sem poskusil/-a alkohol pri _____ letih

19. Ali si že kdaj popil/-a toliko alkohola, da si občutil/-a pijanost?

Obkroži, kako pogosto.

- 1 – nikoli
- 2 – enkrat
- 3 – nekajkrat
- 4 – enkrat na mesec
- 5 – enkrat na teden
- 6 – večkrat na teden

20. Kje si doživel/-a pijanost? Obkroži ustrezní odgovor.

- 1 – nisem še bil/-a pijan/-a
- 2 – sam/-a doma
- 3 – z družino
- 4 – s prijatelji v parku ali na ulici
- 5 – v lokalu
- 6 – drugo – kje: _____

21. Ali ti je že kdo ponudil nedovoljene droge (marihuano, heroin, kokain, speed ipd.)? Če ti je že kdo ponudil nedovoljene droge, obkroži, kdo je to bil.

- 1 – nihče mi še ni ponudil nedovoljene droge
- 2 – ponudil/-a mi jo je prijatelj/-ica
- 3 – ponudil/-a mi jo je sošolec/sošolka
- 4 – ponudil mi jo je preprodajalec – dealer
- 5 – drugo – kdo: _____

22. Če so ti že ponudili nedovoljeno drogo, kje se je to zgodilo? Obkroži eno ali več števil.

- 1 – nimam teh izkušenj
- 2 – ponudili so mi jo v šoli
- 3 – v bližini šole
- 4 – v lokalu, disku
- 5 – na ulici
- 6 – na domači zabavi
- 7 – drugo – kje: _____

**23. Ali veš, na kakšen način delujejo droge na tvoje telo in duševnost?
S križcem (X) označi, koliko škodljiva je po tvojem mnenju zate na-
vedena količina posamezne droge.**

Količine	Ne škoduje	Nekoliko škoduje	Zelo škoduje
kozarec vina			
steklenica piva			
pitje žganih pijač			
popivanje			
pokaditi eno cigareto			
redno kajenje			
vdihavanje hlapov lepila			
pogosto jemanje pomirjeval			
kajenje marihuane			
crack			
odmerek heroina			
odmerek kokaina			
tabletko ecstasyja ali manjša količina ecstasyja v tekočini			
pogosto jemanje posameznih drog			

24. Ali imaš občutek, da veš dovolj o drogah in njihovih učinkih?
da ne

25. Kje bi želel/-a dobiti konkretne informacije o drogah – o vrstah drog, njihovih učinkih na telo in duševnost, o kazenskih posledicah posedovanja drog ipd.? Obkroži odgovore, ki se ti zdijo najbolj primerni.

- 1 – od staršev
- 2 – v šoli v obliki predavanja
- 3 – v šoli v obliki delavnice, ki bi jo izvajali mladi
- 4 – na zloženkah, letakih, ki bi jih dobil/-a v šoli
- 5 – na radiu
- 6 – na televiziji
- 7 – v knjigah
- 8 – na predavanjih ozdravljenih zasvojenecv
- 9 – v mladinski svetovalnici
- 10 – ne potrebujem dodatnih informacij, ker vem vse, kar moram vedeti o drogah
- 11 – drugje – napiši, kje: _____

26. Kam bi se najraje obrnil/-a, če bi bil/-a v stiski in bi potreboval/-a pomoč? Obkroži en odgovor!

- 1 – na starše
- 2 – na prijatelje
- 3 – na šolsko svetovalno službo
- 4 – na psihologa ali psihiatra, ki dela z mladimi
- 5 – na telefon za pomoč v stiski
- 6 – na mladinsko svetovalnico, v kateri delajo prostovoljci
- 7 – na internetni naslov mladinske svetovalnice, kjer bi dobil/-a osebni odgovor po e-mailu
- 8 – ne vem
- 9 – drugo – napiši, kam:

27. Napiši, kakšen bi moral biti svetovalec, h kateremu bi se šel/šla pogovoriti o svojih težavah.

28. Ali nam želiš sporočiti še kaj, kar smo spregledali pri pripravi tega vprašalnika? Veseli bomo vseh tvojih predlogov in vprašanj v zvezi s problemom vseh vrst drog med mladimi na Ptuju!

Za sodelovanje se ti najlepše zahvaljujemo!

Projektna skupina ankete o razširjenosti
kajenja, uživanja alkohola in drugih drog
med mladimi

Ptuj 2003/04

Navodila anketarjem

Besedilo, ki ga je treba prebrati pred razdelitvijo vprašalnikov

Zdravstvene, socialne in varnostne službe opažajo, da postaja problem uživanja drog med mladimi vse večji tudi na področju Ptuja. V tem vprašalniku iščemo odgovore na vprašanja o razširjenosti vseh vrst drog med mladimi na Ptuju, o osveščenosti mladih o drogah, o prvih izkušnjah s posameznimi vrstami drog ipd. Odgovori nam bodo pomagali ustvariti natančnejšo sliko o stanju, služili pa bodo kot osnova za načrtovanje akcij za zmanjševanje zlorabe drog na našem območju. Vprašalnik bo izpolnilo približno 20 % mladih med 12. in 17. letom starosti, ki se šolajo na Ptuju.

Prosimo te, da iskreno in resno odgovoriš na zastavljena vprašanja. Ko bodo rezultati vprašalnika obdelani, jih bomo, če nas boste povabili na šolo, predstavili tudi vam.

V vprašalniku uporabljamo izraz droga za vse snovi, ki lahko povzročijo zasvojenost. Nekatere droge so v naši družbi dovoljene (cigareti, alkohol), druge pa nedovoljene (marihuana, ecstasy, crack, heroin, kokain itd.).

Anketa je anonimna. Vprašalniki bodo dostopni samo članom projektne skupine, ki izvaja anketo, in strokovnim službam. Če potrebuješ kakšno pojasnilo, se obrni na učitelja, ne da bi motil/-a ostale.

Za sodelovanje se vam vsem že vnaprej najlepše zahvaljujemo!

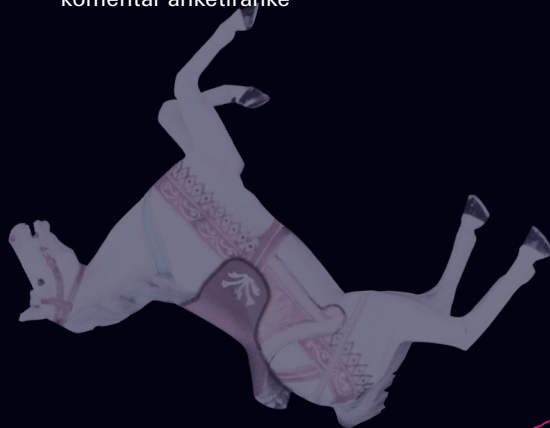
Center interesnih dejavnosti Ptuj in projektna skupina

7. Literatura

- *Flying over or falling through the cracks?: Young people in the risk society*, zbornik, ur. Tivadar, B. in Mrvar, P., Urad RS za mladino, Ljubljana 2002
- KASTELIC, A. in MIKULAN, M.: *Mladostnik in droga*, Prohealth, Ljubljana 2004
- *Lokalna akcija v akciji*, 1. tematska številka LAS Grosuplje, marec 2003
- *Mreža drog*, bilten DRPP, št. 1, letnik V/1997, ur. Šinko, B.
- PEZELJ, J.: *Nevarna prepoved*, samozaložba, Ljubljana 2002
- Pogovori o drogah, ur. Nolimal, D., in Rejc, V., Reprostudio, Ljubljana 1996
- *Preprečevalstvo po priročniku, Alkohol, droge in tobak*, ur. Jaap van der Stel in Deborah Voordewind, prev. Gradišnik, B., Zavod RS za šolstvo, Ljubljana 2000
- RADEK, L.: *Analiza stanja na področju socialnega varstva v Mestni občini Ptuj*, Ptuj 1999
- *Raziskava o razširjenosti kajenja, alkohola in preostalih drog med srednješolsko mladino v regiji Maribor*, ESPAD 1999, ZZV Maribor, Maribor 2001
- TÄSCHNER, K. L.: *Trde droge - mehke droge?*, InObs Medicus, d. o. o., Ptuj 2001
- TOMORI, M. s sodelavci: *Dejavniki tveganja pri slovenskih srednješolcih*, rezultati raziskave, Ljubljana 1998
- ULE, M. in MIHELJAK, V.: *Pri(e)hodnost mladine*, DZS, Ljubljana 1995
- ULE, M. s sodelavci: *Mladina v devetdesetih: analiza stanja v Sloveniji*, Urad RS za mladino, Ljubljana 1996
- ULE, M. s sodelavci: *Socialna ranljivost mladih*, Urad RS za mladino, Aristej, Ljubljana 2000

*Večina naših staršev in učiteljev
nima pojma, kako z lahkoto lahko
pridem do drog in kako pogosto
se z njimi srečam.*

komentar anketiranke

ISBN 961-238-369-3

9 789612 383695